

ROBERT W. WOODRUFF
LIBRARY

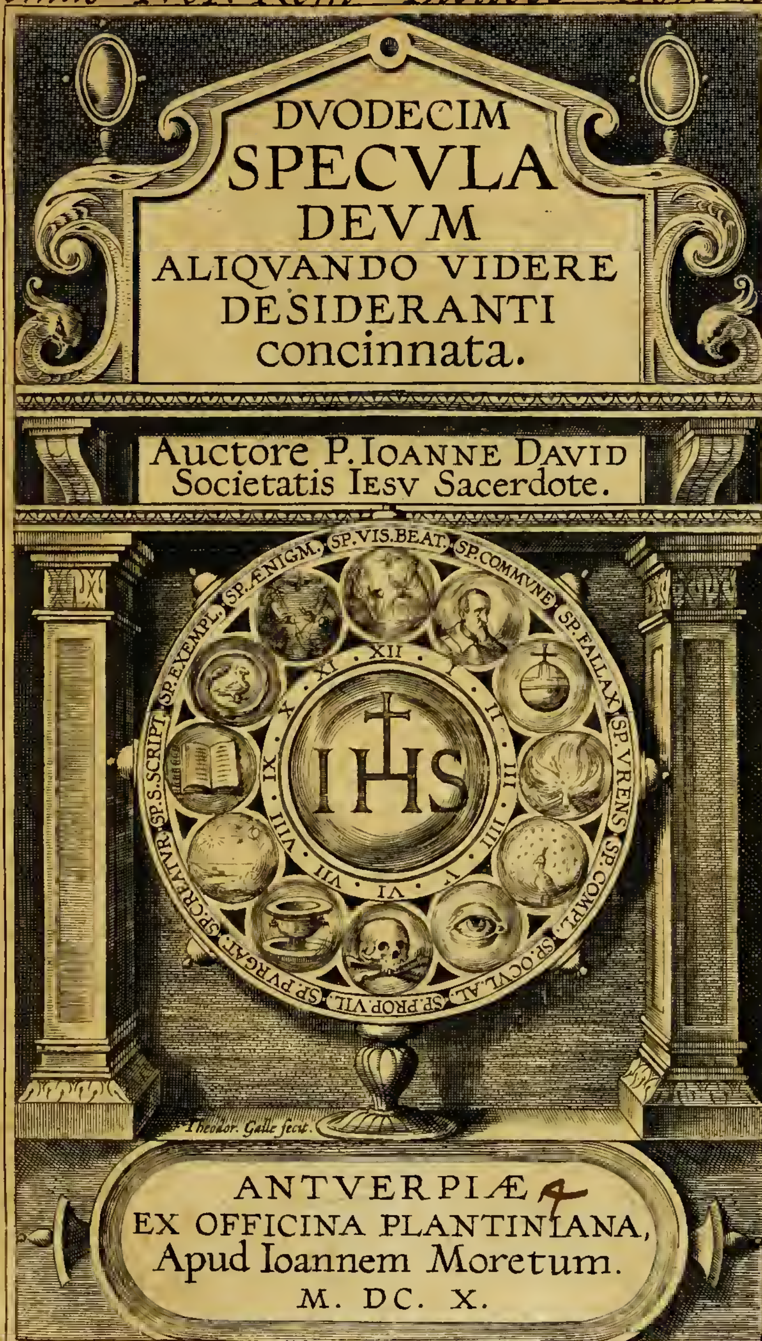
Manuscript, Archives, and Rare Book Library

Paul Bernard Seydel
Memorial

0664
/43758

Domus Prof: Rom: Biblioth: Comm.

Ex dono Illustriss. D. Claudiæ Calcagninæ Molsæ
1633

DEIPARÆ VIRGINI.

DOMINA mea ſancta MARIA, Regina cæli; quæ ſingulari prærogatiuâ, vnigeniti tui Deique filij titulo fruens & fulgens, SPECVLVM SINE MACVLA, nuncuparis: quæque tamquã ſplendidiſſimum perfectiſſimumque cũctarum virtutum EXEMPLAR, in templo hodie PRÆSENTATA fuiſti: ecce ego (conſpectu tuo licet indignus) me tibi demiſſo in terram vultu, PRÆSENTO; & lubenti animo, SPECVLORVM iſtorum exilitatem, pudibundumque candorem, benigniſſimo tuo patrocinio ac fauori dico conſecroque. Nam, cùm vniuerſum per orbem, tamquam

indubitata bonorum votorum cœptorumque fautrix & auctrix prædicêris, & manus tuæ tornatiles cælesti benedictione hac polleant, vt quidquid illis ritè fuerit creditum, peculiari quadam efficaciæ gratiâ feliciter imbuatur: certa mihi à tam fausto sidere spes affulsit, fore, vt & ego in primis ex hac SPECVLORVM fabricâ & concinnatione, fructum mihi speratum, te patrocinante, eliciam; animæ, inquam, puritatem, lumen gratiæ, & post huius vitæ curriculum, BEATIFICÆ VISIONIS FRVITIONEM: tum verò, vt, si quẽ alium ista intueri contigerit, is, eâdem tuâ ope suffragante, eiusdem mecum fiat beneficij particeps.

Suscipe igitur, obsecro, piissima DOMINA, humilis tui seruuli piũ votum & donum: atque VNIGENITO tuo, Domino nostro, hunc in finem à te commendatum (quandoqui-

doquidem bonorum noſtrorum non indiget) gratiæ ſuæ munere auctum redona: vt ad maiorem ipſius gloriam, tuum honorem, noſtrarumq́; animarum ſalutem, vti valeamus. Audi clementiſſima GRATIÆ MATER, animam meam anhelãtem, eiuſq́ue miſerere: audi quid cũ Sancto quodam, languida ſpiret & ſperet: *Credo videre bona Domini in terrâ viuentium. O bona Domini* dulcia, immortalia, incomparabilia, ſempiterna, incommutabilia! Et quando videbo vos, *bona Domini*? Credo videre; ſed non in terrâ morientium. *Credo videre bona Domini, in terrâ viuentium.* *Aug. in Pſ. 26.*

Quapropter, ſi me exaudieris, DOMINA: ego, & nomen & honorem tuum pro viribus propugnando & ampliando, me tibi fideliter, dum vita comes erit, famulaturum promitto.

AD SPECVLORVM INSPECTOREM.

MICE *Lector,* & INSPECTOR: *quemadmodum qui* SPECVLVM *aliquod ſuis vſibus comparat, non prohibet, quominùs illud alij quoque, dum occaſio datur, inſpiciant: non aliter ego, tametſi* DVODECIM ISTAEC SPECVLA *mihi potiſsimùm concinnarim, ignarus an aliquando in aliorum conſpectum prodirent; non impedio tamẽ, ſi quando fortaſſe lucem videre viderique contigerit, quin tu quoque in illis legitimè* SPECVLERIS, *atque eadem vtilitati tuæ pleniſsimo iure præcipias inſeruire.*

Si verò (quod fieri poteſt) tuum vſum à meo metiri ſit animus; ne curioſitati alioqui, quantumuis piæ, pluſculum detur: ego quidem hunc me fructum ex illorum CONTEMPLATIONE *collecturum ſperaui; primùm, vt purgato mentis obtutu, clariùs diuinam erga me voluntatem intuerer; tum vt iuxta normam illius, quaſi ſpiritalis perſpectiuæ prototypon,*

me

me actuſque meos componendo, & VIDENDAE IPSIVS FACIEI *in cælis, in me* DESIDERIVM *inflammarem, & eiuſdem aliquando idoneus fierem* SPECVLATOR.

Quod cùm æternæ beatitudinis ſummique boni ſummam complectatur; ad quam omnes, tam conditionis primogenio iure, quàm redemtionis merito, adſpiramus: non poſſum non tibi quoque tantumdem felicitatis, diuinâ charitatis lege ac neceßitudine comprecari; quod facio. Hoc tantummodò à te, candide Lector, æquè candidè flagito; vt vbi boni conſulueris & cōmodè habueris, quæ minùs eſſent placitura; hunc in ſcopum, legendo cetera, & SPECVLANDO, *collimes, quem ego mihimet (vt iam intellexiſti) inter ſcribendum & depingendum, ſincerè præfixi. Idque non niſi optimo iure mihi videor poſtulare. Nam, ſi, quemadmodum mihi certò perſuaſi, nemini* SPECVLA *iſta nocitura, ſi candido rectóque oculo illa inſpexerit; ita non omnino nihil profutura ſperaui, modò lege iam dictâ vti voluerit. quis animum in re bonâ tam bonum non conſulat boni? Vale itaque, & fruere.*

PRÆAMBVLVM.

DESIDERIVS.

Ps. 17. OMINE, *ante te omne* DESIDERIVM *meum: & gemitus meus à te non est absconditus.* Quemadmodum enim vniuersa terra de-
3. Reg. 10. siderabat vultum Salomonis: &
Ps. 41. quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum; ita desiderat anima mea ad te Deus: sititque ad te Deum fortem viuum. Quando veniam, & apparebo ante faciem tuam? Hoc, Domine, desiderium meum ante te atque in conspectu tuo versatur quotidie, si fortè aliquando inueniat gratiam, & sui voti compos
Pro. 13 reddatur: sed quia spes quæ differtur, affligit animam; hinc ingemisco, suspiro collacrymans: & gemitus meus à te non est absconditus. Cupio namque cum Zacchæo videre IESVM, quis sit; & præ turbâ tam internorum quàm externorum impedimentorum non possum: tum quia staturâ pusillus sum; tum potissimùm,
Exo. 33 quia tu respondes mihi: Non videbit me homo, & viuet.

Heu mihi igitur, quòd incolatus meus prolõgatus est! & sicut ab oculis ita & ab occultis tuis quasi proiectus tuus, in hac lacrymarum valle peregrinari compellor. Interim, fiunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie: Vbi est Deus tuus? Hęc recordatus sum, & effudi in me ANIMAM MEAM.

Anima mea, quid agimus? quò nos tandem conuertemus, dum à facie dilecti nostri seclusi,

cum

cum habitantibus Cedar, ac tenebrosi huius exilij incolis, se inuicem affligentibus, & facientibus sibi inuicem angustias, lugentes cogimur conuersari, ac miseram in hac carne mortali seruire seruitutem?

Sed tamen, quid vsque adeò tristis es anima mea, & quare adhuc magis conturbas me? Spera in Deo: &, si quid tibi fortè solatij instillarit, ne quæso retineas verbum in tempore salutis; neque abscōdas sapientiam in decore suo. Nam & ego tibi, dilecta mea, reuelabo fideliter, si fortè quem diligis, prior inuenero, & salutare eloquium ex mellifluo ipsius ore percepero. *Eccli.4*

ANIMA.

Quid vis, ô dilecte contubernalis, vt dicam tibi? Tota moror in amaritudine; & tabescere me facit zelus meus. Amo, desidero, concupisco, quæro: & dum non inuenio, langueo, gemo, & suspiro. Suspiro, clamo, & plorans ingemino; Quis es Domine? vbi es Domine? qualis es Domine? vbi cubas in meridie? vbi pasceris? vbi vident te, & te fruuntur dilectæ tuæ, sponsæ & sorores tuæ, fideles animæ? ibo post vestigia earum; curram in odorem vnguentorum tuorum; & sequar, quocumque me traxerit tactus & tractus à te amor meus. Tu namque scis Domine, quia amo te. Exquisiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram: quia in toto corde meo exquisiui te, & quidem non nisi propter te; atque hoc totum, quia traxisti me, & miserans misertus es mei. Illumina igitur Domine vultum tuum super nos, & miserere nostri. Ostende nobis faciem tuam, &

ſalui erimus. Oſtende nobis Patrem, & ſufficit nobis.

DESIDERIVS.

Quid adhuc audio te lamentantem, ô anima mea? Non recordaris quid reſponderit olim duobus dilectis diſcipulis ſuis dilectus tuus? Neſcitis quid petatis. Sicut enim ſedere ad dexteram & ſiniſtram ipſius, vt poſtulabant, non erat ipſius dare illis: ita nec dare tibi faciei ſuæ conſpectum, quemadmodum illum modò requiris. Sed, quid ô anima mea interim concidit facies tua? Suſpice cęlum, intuere & contemplare æthera, quòd altior te ſit: & quid tamen iſta ad incomprehenſibilem quam deſideras viſionem eius? An etiam neſcis, quòd fruſtrà cordis oculum erigit ad videndũ Deum, qui nondum idoneus eſt ad videndum ſeipſum? Prius eſt ſiquidem, vt cognoſcas inuiſibilia ſpiritus tui, quàm poſſis eſſe idonea ad cognoſcenda inuiſibilia Dei. Et, ſi non potes cognoſcere te, ne præſumas ea quæ ſunt ſupra te.

Iudith 6. Gen. 4. Iob 35.

ANIMA.

Prudenter hæc quidem, & rectè mones mi frater: quid tamen hoc eſſe dicas, quòd inuiſibilia illa Dei, quæ verè videre deſidero, neſcio quo pacto, quo plus latent plus placent; & negatis auidiùs inhiamus.

DESIDERIVS.

Amantis, & quidem ardenter amantis ac deſiderantis indicia ſunt iſta: ſed, quid iuuet illis inſiſtere, quando ad concupitæ viſionis fruitionem

nem talibus mediis non datur peruenire? Et, quis ex hac amoris prærogatiuâ impensum sibi glorietur quod optat, repensumque vicissim à se quippiam dignum Deo præsumat; vel, se liquidò nosse, dum necdum tenet, quod toto corde desiderat; nisi qui præcipuâ mentis puritate, & corporis sanctitate, in semetipso meruerit tale quid, quasi per præambulum, experiri? Res est in affectibus; nec ratione ad eam pertingitur, sed conformitate.

ANIMA.

Conformitate, ais? Et quonam illam modo conformitatem obtinebimus, quo tandem ad concupitam illam ac beatificam Dei visionem admittamur?

DESIDERIVS.

Audi istud testantem eum, qui expertus loquitur; & imitari contende; vt tu quoque tali visioni te valeas comparare. Nos autem, inquit, reuelatâ facie speculantes gloriam Dei, in eamdem imaginem transformamur, de claritate in claritatem, tamquam à Domini spiritu. Transformari oportet, ô anima mea, & purgare mentis oculum: vt, quò magis Deo in puritate ac sanctitate similes futuri sumus, eò clariùs eum aliquando videre possimus. 2. Cor. 3.

ANIMA.

Placet quod dicis quàm maximè; sed quà dabitur istud complecti, & actu perficere.

DESIDERIVS.

Quod sermo non explicat, consideratio quærat,

rat, oratio expetat, mereatur vita: atque ita puritas assequetur. Tantùm esto animo bono, & adnitere: fontem suum, mentem nimirum de quâ oritur, ipsamet consideratio purificabit: dein reget affectus, diriget actus, corriget excessus, componet mores, vitam honestabit, & ordinabit: postremò, diuinarum pariter & humanarum rerum scientiam, scientiam inquam Sanctorum, conferet; & animam ad videndum Deum quàm aptissimam reddet: hîc quidem beatitudine naturali, quâ intellectus clarè Deum cognoscat, & vt bonorum omnium auctorem diligat; & post hanc vitam beatitudine supernaturali, quâ Deum cognoscat & videat sicuti est, eoque fruatur in perpetuum. Et hæc est vita æterna, beatifica illa visio ac diuinæ gloriæ participatio, sine caritura, quam pariter quærimus.

ANIMA.

O quàm bonum erit nobis illic esse! quocircà nos ei hîc (vt dixisti) conformes efficere studeamus. Sed, vnde quæso nobis tam efficax consideratio, quam instar SPECVLI nobis iam descripsisti, quo ad puritatem illam optatam ac necessariam veniamus?

DESIDERIVS.

Hoc vnum mihi velim credas, ô anima: præcipuum SPECVLVM ad videndùm Deum, esse animum rationalem, intuentem seipsum; & tam diu se illius ope purificantem, donec in semetipso, velut in SPECVLO, Deum contempletur.

Qua-

Quapropter, dicam quid cogitem modò. Varia in mentem veniunt SPECVLA, per quæ licebit exſpatiari, & ex omnibus, quod vſui tam ſalutari conueniat, diſcretè ſeligere: vt mens noſtra, diuinæ bonitatis ſpeculum, & idoneum beatificæ viſionis receptaculum, aliquando eſſe mereatur.

ANIMA.

Rectè: probatur quod conſulis, quandoquidem nos etiam Sanctus quidam ſic admonet: Oculus, quo Deus videndus eſt, nunc fide mundetur. Beati enim mundo corde; quoniam ipſi Deum videbunt. Alioqui, non ignoramus, quòd viuere quidem omnes beatè volunt; ſed ad peruidendum, quid ſit, quod beatam vitam faciat, caligant. *Mat. 5.*

Eapropter oramus te Domine; illumina vultum tuum ſuper nos: vt, ſicut imperfectum noſtrum vident oculi tui; ita nos, quid tibi in nobis diſpliceat, videamus, & quaſi ad SPECVLVM emendemus: quodque acceptum & gratum eſt in conſpectu tuo, hoc ipſum tuâ gratiâ confirmetur, & in opus perfectum deducatur.

I. SPECVLVM COMMVNE.

Naturam iuuat artis opus; SPECVLOQVE magiſtro,
Præcipit arcanas emaculare notas.

A. *Jris, in nubibus ſolem refert:*

B. *Sed imperfecta eſt ſolis imaginatio.*

C. *Socrates ſuorum mores ad ſpeculum format.*

D. *Pythagoras iubet ſuos ſe ad ſolem in ſpeculo contemplari.*

E. *Quid iuueni diſcendum ex ſpeculo.*

F. *Quid ſeni conſilio ſpeculi meditandum.*

DVODECIM SPECVLA DEVM ALIQVANDO VIDERE DESIDERANTI concinnata.

I. SPECVLVM COMMVNE.

Desiderivs.

QVAM *dilecta tabernacula tua Domine virtutum! concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.* Psal. 83
Sed, quid dicit Propheta? quomodo legis, ô anima mea? Nónne te conturbant, quę illic interrogat, & ingredi desiderantibus clarè pręscribit? Auribus percipe verba eius, & in corde tuo fideliter rumina. Quis ascendet, inquit, in montem Domini? Psal. 23
aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus, & mundo corde: qui non accepit in vano animam suam. Hic accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo. Hæc est generatio quærentium eum, quærentium faciem Dei Iacob. Quæris quidem dilecta dilectum, & ego tecum: sed, nec

es manibus innocens,nec corde mundo; & ego multipliciter in vano accepi & possedi te, in hunc vsque diem, annorum vitæ, viæ inquam peregrinationis meæ. Quid igitur agimus, ô soror & comes viæ; quid inquam agimus? Sicut dilectus noster dilectam ac diligentem desiderat: ita pulcher pulchram, formosus formosam, purus puram, & castus non nisi castam quærit. Nónne sic audis illum compellantem nonsemel, sponsam suam, electam ex millibus?
Cāt. 1. 4. 5. & 6. Ecce, tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra es. Nam & vice versa respondens ac congratulans illa, quamprimùm idem elogium ei decantat: Ecce tu pulcher es, dilecte mi, & decorus. Quò nimirum declaret, pulchro non nisi pulchram coniungi animam, & sanctam sancto. Quæ enim communicatio pulchri cum fœdo, & sancti cum profano?

ANIMA.

O speciose formâ præ filiis hominum, in cuius labiis diffusa est gratia! Heu mihi, quàm me meæ turpitudinis pudet, piget, & pœnitet! Nec speciosi pedes, nec mundæ manus, nec facies decora, nec oculi puri sunt, & cor immunditiis scatet. Ecquâ igitur viâ vel gratiâ gratiam in oculis tuis inueniam? quomodo comparebo tam deformis & incomta ante faciem tuam? aut quî fieri poterit, vt aliquando tibi tam fœda consocier; tibi inquam, cuius pulchritudinem, sol, stellæ, & luna, mirantur? Quò me conuertam infelix & desolata, in quâ nec species, nec decor, nec quidquid pulchritudinis reperitur?

DESIDERIVS.

Viriliter age, & confortetur cor tuum, ô anima

ma mea, & Dominus miſerebitur noſtri. Conſideremus inuicem in prouocationẽ charitatis, *Heb. 10*
& propriam turpitudinem agnoſcamus: nam optima ad perfectionem via, ſuammet imperfectionem ac defectũ fateri. Itaque, SPECVLVM iſtud, ſi placet, contemplemur: ſed non obiter neque per tranſennam vt dicitur, & imperfectè: neque etiam illorum more, qui non tam ad corrigendum quod vitioſum eſt, quàm ad cuanidi cordis fouendã ſtultitiam illud inſpiciunt. Neque enim cuiquam relinquitur dubium in
A meteoris vtcumque verſato, quin iris, ſiue arcus ille cæleſtis, in nubibus cæli ob id malè expreſſi
B ſolis imaginem referat; quòd nubes, ſpeculi formam ac vicem obeuntes, non omnem ſui officij numerum impleant. Nam cùm partes earum aliæ ſint tumidiores, aliæ ſubmiſſiores; quędam autem craſſiores quàm vt ſolem tranſmittant, aliæ verò imbecilliores quàm vt excludant; inæqualitas iſta, alternis lucem vmbramq; commiſcens, exprimit illam mirabilem arcus varietatem. Cùm itaque indebita fiat ſolis obiectio, neque apta ſit ſpeculi cum admiſſis ſpeciebus proportio: hinc color quidem igneus à ſole eſſe cognoſcitur, cæruleus autem à nube; ceteri verò, vtriuſque mixturæ; ſed perfecta ſolis imago non exprimitur. Ita prorſus illis accidit, qui indebito ſe modo cõtemplantur, reſque ſuas nõ vt oportet expendunt. Neque illo quoque modo nos contemplemur, quo illi, de quibus Apoſtolus hanc in ſententiam loquitur: Si *Iac. 1.*
quis adiutor eſt verbi, & non factor; hic cõparabitur viro conſideranti vultũ natiuitatis ſuæ in ſpeculo: conſiderauit enim ſe, & abiit; & ſtatim

oblitus est, qualis fuerit. Sed, qui ita fixis oculis illud intuitus fuerit, & quodam modò perspexerit; ille ipsius obsequio ad bonum vti perhibebitur: nam etiam ad spiritum vsque penetrabit.

ANIMA.

Sed, quid mihi SPECVLVM applicas, quod formis tantummodò facierum vultibusq; corporeis cõtemplandis subseruiat? Longè etenim alia est animæ facies, ac pulchritudo formæ quam quærimus, ac sine qua dilecto nostro placere non possumus, quàm forma corporea ac terrena. De visibili siquidem specie, mediisque illius ornatui seruiẽtibus, scimus ita interminatum Prophetam: In die illa, auferet Dominus ornamentum calceamentorum, & SPECVLA. Immò audi quid amplius: Pulcherrimi quique viri in gladio cadent.

Isa. 3.

DESIDERIVS.

Scio, & memini optimè: sed, penitiùs volo te SPECVLI huius vim atque efficaciam scrutari & experiri; quæ interiores quoque animi recessus rimetur ac penetret: ibique latentia mẽtis arcana ac vitia deformitatesque ad cutis superficiem adductas palàm reuelet, ac detergere doceat. Adeò, vt speculi corporalis ac planè communis obsequio, teipsam in abdita mentis ac spiritus habitudine, ad meliorem formam queas perducere: sitque futurum tibi, æquè ac corpori, iuxta Poëtam,

Consilium formæ, SPECVLVM. ———

ANIMA.

Quandoquidem hanc, ô frater, pulchritudinem vnicè exoptamus; quâ pulcherrimo præ omnibus pulchris ac speciosis placere contendimus:

dimus: quid differimus hunc tam faustum speculandi modum excutere, atq; ad vsum quàm citissimè adhibere? Dic igitur, per dulce hoc vitæ communis vinculum obsecro, quonam pacto fiet istud, quod dicis; quoniam modum non cognosco, vt vultum mentis atque animi in corporali speculo contemplemur; imò, & quod in eo vitiosum est, corrigamus?

DESIDERIVS.

Numquam ne audisti dilecta, & soror mea, dilecto placere desiderans, dicentem Sanctum quemdam; quòd speculum mentis, sit facies? quodque taciti oculi, cordis fateantur arcana? Et quidem res ipsa loquitur. *Hier.*

ANIMA. Audiuerim, vel non audiuerim: verum esse tamen, non inficior: nam, Frons hominis, animi nuntius est: &, vt Sapiens inquit, Sapientia hominis lucet in vultu eius. Sique (vt idem testatur) per tristitiam vultus, corrigitur animus delinquentis: necessarium est, vt delicta illa sua in indignâtis obtutu, quasi in SPECVLO quodam, contempletur, quæ corrigat. Sed, quid mihi speculum istud materiale hunc in vsum præstabit? Rem oppidò opportunam facturus, si explices. *Eccle.8.*

DESIDER. Dicam, faciamque intelligas; si priùs tamen Plutarchum, Dialogo de cohibendâ irâ, loquentem audire non renuas. Sic enim ille inquit: Si quis elegans & accuratus comitetur famulus; ægrè non tulerim, si mihi irascenti SPECVLVM offerat: sicut nonnullis, vbi lauerint, nulla vtilitate exhibetur. Etenim, videre seipsum, contra naturam affecto & conturbato vultu; non parum facit, ad damnan- *Plutar.*

dam iram. Ita & Plato discipulos suos admonebat, vt se ebrios in speculo contemplarentur. Sic enim fore, vt dum faciem suam, furibundam & phrenetico similem intuerentur, in posterum ab ebrietatis vitio abhorrerent. Quin & patresfamilias olim eumdem in finem atque vsum, filios suos in famulorum ebriorum fanaticâ turbulentaque facie, quasi in quodam speculario orbe sibi obiecto, quid sese dedeceret, intueri iubebant. Vnde & Socratem Philosophum legimus speculo ad morum disciplinam formandosque animos esse vsum. Quippe suasisse discipulis fertur, crebrò vt semet in speculo contemplarentur: vt, qui eorum foret pulchritudine sibi cõplacitus; procuraret, ne corporis dignitatem, morum dehonestamento pollueret. Qui verò minùs in se visendam formam inspectasset, minusque se eo nomine commendabilem; nauiter consurgeret, vt virtutis splendore, inopiam formæ collustraret, atque ingenio damna corporis ac naturæ rependeret. C

Vidésne, ô anima mea, Speculi huius artificialis auxilio, etiam ad intima mentium penetrari, virtutes ac vitia inuestigari, deprehendique? Vidésne illas huius instrumenti adminiculo, si insint animo, foueri; sin desint, inseri? hæc verò, meliorum morum fideliâ obliterari? Sed attentâ consideratione opus; neque satis, inanium hominum more, vultus superficiem saltim raptimque inspicere. Eapropter Pythagoras mandabat discipulis, in speculo se, non ad lucernæ alicuius lumen, sed illustri sole contemplari. Quo dicto tamen non inconcinnè simul innuebat, cum doctissimis esse conferendum D

pedem:

pedem: vnde illucescat clariùs, quantum promouerimus, quantumque nobis ad summam desit. Sapientiorum namque congressus, instar speculi ad solem illustris, quid debeat de se quisque sentire, manifestat. Vnde etiam specula ad hoc esse inuenta legimus, vt homo ipse se nosceret. Multi siquidem ex hoc consequuntur, primò sui notitiam, mox & consilium quoddam. Formosus, vt vitet infamiam, nec Libycis se vitiorum Syrtibus adobrui sinat. Deformis, vt sciat, virtutibus redimendum quidquid corpori defuerit. Amplius, vt iuuenis, flore ætatis admoneatur, illud tempus esse discendi, & fortia audendi: senex, vt indecora canis deponat, & de morte aliquid cogitet, admoueri sibi lineas sentiens. *Seneca lib. 1. Nat. quæst.*

E

F

Sed & natura, hunc in finem benigna, facultatem istam vel inopi seipsum videndi impertita videtur. Fons enim cuique perlucidus, aut læue saxum, imaginem reddit. Vnde & speculorum originem non contemnendi auctores prodiisse existimant, eaque occasione & simplex antiquorum vsus commendatur, & posterorum luxus perstringitur. Qualem (inquit quidam) fuisse cultum putas ad hoc speculum se comentium? Ætas illa simplicior, & fortuitis contenta, nondum in vitium beneficium detorquebat, nec inuentum naturæ in libidinem luxumque rapiebat. Primò, faciem suam cuique casus ostendit: deinde, cùm insitus sui mortalibus amor dulcem adspectum formæ suæ faceret; sæpiùs ea respexêre, in quibus priùs effigies suas viderant. Postquam verò deterior populus ipsas subiit terras, effossurus obruẽda; *Idem, qui suprà.*

ferrum primò in vſu fuit: & id homines impunè eruerant, ſi ſolùm eruiſſent. Tunc demum alia terræ mala, quorum lęuitas aliud agentibus ſpeciem ſuam obtulit: quam hic in poculo, ille in ære ad alios vſus comparato, vidit: & mox proprius huic miniſterio præparatus eſt orbis: nondum argenti nitor, ſed fragilis viliſque materia. Tunc quoque, cùm antiqui illi viri inconditè viuerent, ſatis nitidi, ſi ſqualorem opere collectũ, aduerſo flumine eluerent; cura comere capillum fuit, ac prominentem barbam depectere; & in hac re quiſque ſibi alterique operam dabat inuicem. Coniugum quidem manu, crinis ille, quem effundere olim mos viris fuit, attrectabatur: ſed illum ſibi ſine vllo artifice formoſi quatiebant, non aliter quàm iubam generoſa animalia. Poſteà, rerum iam potiente luxuriâ, SPECVLA totis paria corporibus, auro argentoque cælata ſunt, denique gemmis adornata: & pluris vnũ ex his feminę conſtitit, quàm antiquarum dos fuit illa, quæ publicè dabatur Imperatorum pauperum filiabus. An tu exiſtimas, ex auro nitidum habuiſſe Scipionis filias ſpeculum, cùm illis dos fuiſſet ęs graue? O paupertas felix, quæ tanto titulo locum fecit! Non feciſſet illis Senatus dotem, ſi habuiſſent. At, quiſquis ille fuit, cui ſoceri loco Senatus fuit, intellexit ſe accepiſſe dotem, quam fas nõ eſſet reddere. Iam libertinorum virgũculis in vnum ſpeculum non ſufficit illa dos, quã dedit Senatus pro Scipione. Proceſſit enim immodeſtiùs, paulatim opibus ipſis inuitata luxuria; & incrementum ingens vitia acceperunt. Adeoque omnia indiſcreta ſunt, peruerſiſſimis artibus, vt quid-

quidquid mundus muliebris vocabatur, ſarcinę viriles ſint; minus dico, etiam militares. Iam, SPECVLVM ornatus tantùm cauſa adhibitum; nulli non vitio neceſſarium factum eſt.

Ecce, ô anima mea, quàm graphicè, nō ſolùm optatim ſpeculi vſum, quo vitia quoq; interiora prodantur atque eluantur, depictum vides; verum etiā totius mundi corrupti vanitatem & luxum, tam iuuenum quàm adoleſcētularum, ob oculos nobis tamquam in ſpeculo poſitum! Quem etiam in modum hanc ſpeculis abutentium pluſquā puerilem ineptiam alio quodam loco idem auctor diſertiſſimis verbis inſectatur. SPECVLVM, inquit, in quod adſpicimus, ac ſpeciem, hoc eſt effigiem noſtram contemplamur; datum nobis à natura fuit, non vt pilos è ſuperciliis aut barbâ velleremus, non vt faciem inficeremus coloribus, non vt rugas traheremus: ſed, vt noſmetipſos noſſemus, moreſque illius intuitu in melius formaremus; prout antiquos illo vſos fuiſſe cognouimus.

ANIMA. Numquam (vt verum fatear) tantum tamque eximium etiam veræ virtutis fructū ex ſpeculis colligi poſſe mihi perſuaſi. Sed, quàm dolendum, tam parum id viros ac mulieres, ac præſertim comtulos æui noſtri peruerſi adoleſcētes, animaduertere; atque abuti potiùs tam præſtāti naturæ beneficio, quàm, ſicut olim illi philoſophi ſuos docebant diſcipulos, vti in bonum virtutis obſequiū! Verè prorſus molles iſti atque degeneres, ſibi peius volūt, quàm ipſa natura voluerit; quę, cùm illos viros finxerit, ipſi ſe ad ſpeculū refingunt in feminas. Curioſiùs, moroſiùs, maioriq; cum ſtudio, ſe comunt, po-

liunt,moliũtur,cincinnos cõcinnant,ſupercilia, barbam (ſi quid tamen eius habẽt) & collarem ornatum adaptant, quàm quævis virguncula cum vniuerſo ſuo mundo muliebri poſſit effingere. O degeneres animos, & viros parũ viriles; ſub Sardanapali potiùs,quã ſub alicuius Hannibalis aut Epaminondæ cẽturiandos manipulis!

DESIDERIVS.

Meritò terreat eos,præſaga illa damnationis,
Ioel. 2. Ioëlis ſententia: A facie eius (iudicis ſcilicet & vindicis Dei) cruciabuntur.nam Domini terribilis facies,faciebus ipſorum, vt aptè cõparatus ita intolerabilis cruciatus futurus eſt. Omnes vultus eorum (inquit) redigentur in ollam. Nam,præterquam quòd inexplicabilis illorum erit cruciatus, qui à facie irati iudicis in eos torquebitur, etiam inſuper vultus ipſorum quorum hîc tam ſtudioſi ac curioſi fuerint cultores, ita illis ipſis peculiarem tormentorum moleſtiam parient, ac ſi omnes ſic comtæ & fucatæ facies in ollam ignitam coniectæ ebullientes ac efferueſcentes ſe inuicem acribus morſibus ac dilaniationibus impeterẽt & lacerarent; præter communem cum reliquis damnatis, ardoris & concoctionis acerbitatem. Adde,quòd præ fœditate atque nigrore horribili, nigris potiùs ollis ſimiles apparebunt, quàm humanæ alicui faciei.

DESIDERIVS.

Nos igitur,ô anima,ſi ſapimus, interioris formæ ac pulchritudinis capti cupidine atque amœnitate, SPECVLI huius obiectu (quantùm fieri poſſe didicimus) indecentem animi ſtatum, ex ipſius contemplatione, more maiorum,

rum, non ſolùm elicere, ſed eluere quoque ſatagamus. Siq́ue penitiùs eiuſdem obſequio, per tranſparentia latentium affectuum ſigna, in mentis receſſum penetrare non neglexerimus; ſtatim iracundiæ feruor, æſtus libidinis, inuidiæ liuor, intemperantię luxus, acediæ tabes, tumor ſuperbiæ, ceteræq́ue animi malè affecti intemperies, inſtar talpæ & ſoricis, ſuis ſe prodent indiciis, ebullienti nimirum molitione, & arroſione.

Iam verò quid opus id dicam? Noſti ſiquidem per temetipſam, ô ſoror, tali modo maculas animi deprehendiſſe, atque foras in lucem apertam produxiſſe, quàm non contemnenda ſit ad munditiem ac nitorem via. Quocircà, qualecumque hoc in genere nobis beneficij præſens præſtitit ſpeculum; præſtantius illud nobis eâ ex parte digniuſq́ue futurum eſt, quàm illud, quod excellens ille ſculptor Praxiteles argenteum ſiue aureum primus feciſſe perhibetur.

ANIMA.

Felix fauſtumq́ue ſit SPECVLI huius primi non inamœnum experimentum. Non erit quod ſuſcepti laboris pœniteat, ſi ceterorum ſucceſſus his cœptis reſponderit.

Domine Deus, qui cordium es inſpector, & ſecretiſſimas intueris abyſſos; quiq́ue de cælo proſpectans, vias noſtras actuſq́ue conſideras: vtinam tamquam diuinæ tuæ præſentiæ ſpeculatores, ita conſilio SPECVLI, nos noſtraq́ue omnia diſponamus, vt tuæ ſint placita voluntati.

II. SPE-

FALLACIS SPECVLI cauesis te ludat imago:
Non aurum est, quidquid bractea fulua tegit.

A. *Fallax et mendax speculum.*
B. *Stultus se in luna contemplans.*
C. *Fallitur, pro angelo dæmonem pingens.*
D. *Mundus, speculorum fallacium fallacissimum.*
E. *Mundus lunâ inconstantior.*
F. *Vulpecula, mundi fallacis typus.*
G. *Vulpecula, in concha è sapone bullosum mundum festuca excitat.*
H. *Tigris viua adhuc capi nequiuit.*
I. *Catulus aliquando ab equite surripitur.*
K. *Mater obiecto speculo fallitur.*
L. *Chamæleontis vafricies.*

II. SPECVLVM FALLAX.

DESIDERIVS.

AMVS nunc, si lubet, ô anima mea! de SPECVLO ad SPECVLVM; vt delibata cuiusque speculationis ocularis indagine, sublimioris tandem theoriæ reddamur participes; atque intellectus acumine, diuinæ pulchritudinis excellentiam (quantum quidem humanæ imbecillitati permittitur) aliquatenus degustemus. Dici namque de nobis tunc poterit illud Prophetę: SPE- *Osee 9.*
CVLATOR *Ephraim cum Deo meo.* Tunc siquidem veri Ephratæi (quod est frugiferi & crescentes) cum Deo nostro futuri sumus, si in puritate mentis, & perfecta Dei dilectione cum ipso coniuncti, de bono semper in melius profecerimus. SPECVLVM itaque istud in speculorum serie primò subiunctum, quâ par est prudentiâ contemplemur.

Sed, quid hoc rei est? ô anima! In SPECVLVM FALLAX & mendax incidimus; cuius infido ductu, similes illorum (nisi nobis cauerimus) futuri sumus, de quibus Propheta conqueritur, hunc in modum: SPE-
CVLATORES eius cæci omnes: nescierunt *Isa. 56*
vniuersi. Canes muti, non valentes latrare: videntes vana, dormientes, & amantes somnia. Nam, tametsi Propheta de vigilum speculâ, nos autem de speculo contemplationis agamus; quantum tamen præsagit animus, in eadem per fallax hoc speculum infelicitatis incommoda, si

fueri-

fuerimus incurij, dilabemur; quæ ibi de vanis, falſis, fallacibuſque ac mendacibus prophetis ceu ſpeculatoribus Propheta commemorat. Quid namque diſcriminis, inter ſpeculatorem cæcum in ſpeculâ, & inter oculatum contemplatorem in ſpeculo, ſed fallaci ac doloſo. Quídve intereſt, inter ſpeculatorem, præ cæcitate neſcientem quid foris agatur; & inter ſui conſideratorem in ſpeculo mendaci, rei veritatem celante? Et demum quid refert, an ſpeculator è ſpeculâ videat vana, dormiat, & ſomnia diligat; an verò ſeipſum contemplans in ſpeculo, præ fallaciâ optices & perſpectiuæ, ludificetur adſpectu; ſitque vicinius ſomnio, quod videre ſe credit, quàm rei ipſius veritati? Itaque, ſi ſapimus, ô ſoror dilecta, anima mea, nihil nobis tam verſicolori credendum eſt ſpeculo. Verumtamen, quò magis nobis ab omni fallaciâ ſit cautum: naturam ipſius vafram, veteratoriam, ac malignam inueſtigemus.

ANIMA.

Ediſſere igitur, obſecro, mi frater dilecte, quænam ſit primaria fallacis huius SPECVLI natura atque ex arte conditio. Nam exiſtimo, quemadmodum vnica eſt linea recta, curuæ autem innumeræ: ita verax ſpeculum vniforme, ſincerum, ac ſimplex; ſed mendax & fallax multifarium, multiplex, formarumque diuerſiſſimarum.

DESIDERIVS.

Planè, vt dicis, ita ſe habet, neque facilè eſt ſcrutabilis eius nequitia. Illud verò primariâ ſigni-

A significatione fallax ac mendax speculum nuncupatur; quod non fideliter obiectam speciem, sed planè aliam atque ementitam repræsentat: adeò vt interdum etiam formosissimi deformes appareant, & è conuerso deformes pulcherrimi; prout disposita est, certoque artificio temperata speculi superficies, aut ipsa materia. Vnde & poëta quidam, deformem quamdam, quæ, quòd pulchra quandoque fuisset, rugosam nunc senio faciem nollet agnoscere, & speculi potiùs vitio attribueret errorem, sic de speculo suo conquerentem inducit:

Cumq; aliquis dicet, Fuit hæc formosa; dolebis, Trist. 5
Et SPECVLVM MENDAX *esse querêre tuum.*

Adeò, vt eapropter quoque, siue quòd verè specula fallerent, neque obiectam sincerè effigiem redderent (qualia extitisse poëta supponit) siue quòd repræsentatæ per specula effigies & formę intuentibus non arriderent, dicit idem auctor prædicitque aniculis, hoc modo:

Tempus erit, quo vos SPECVLVM *vidisse pigebit:* Ouid.
Et veniet rugis altera causa dolor.

Flet quoque, vt in SPECVLO *rugas adspexit aniles* Idem.
Tyndaris: & secum, cur sit bis rapta, requirit.

Quò spectat illud quoque, quod dicit quidam, & rectè: Senibus inuisa specula. Senes enim atque anus, dictante naturâ, specula longè proiiciunt: ne, si se in illis contemplari velint, immutatam faciem non agnoscant, & se alios esse atque videri, lamentari cogantur. Ad quos Lyricus respexit hisce suis versibus, sic canens: Horat. Carm. lib. 4. Od. 10.

Dices, heu (quoties te in SPECVLO *videris alterum)*

Quæ

Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel, cur his animis incolumes non redeunt genæ?

Tametsi verò, fallacia illa proprio vocabulo specula appellentur, quæ aliam quàm obiicis effigiem ac figuram repræsentent, aut eamdem aliter quàm verè est efformatam: fallacia tamen & illa vocari possunt, de quibus Iustinus Martyr, quando in eas feminas (tametsi Christianas) declamat, quæ dolosa arte tentabant eiusmodi quæ Christianis essent alioqui mulieribus interdicta. Sic enim ait: Vsu venit quibusdam, seipsas fallentibus (ecce fallaciam speculantium) vt cùm apertè vultum pigmentis fingere non audeant, arte id faciant. Nam, in vndam aut oleum facie inclinatâ despicientes, de seipsis iudicant, an aduersus castitatem belligerare possint. Non quòd specula illa naturalia fontis vel olei fallerent intuentes; sed quòd illæ curiosæ, tali arte vtentes, præscriptam pudicis Christianis mulieribus legem eluderent. Quales etiam, quasi pudicitiæ nundinatrices eas habet Tertullianus: quæ, vt ait, consilium formæ à speculo petunt. Reprehenditque idem in viris, SPECVLVM omni ratione adhibentibus, consulentibus, anxieque inspicientibus: quasi verò verè formosi, præstantique formâ ac corpore existant, dummodò vel ipsi sibi tales appareant, vel qualicumque fallaciâ speculum tales repræsentare videatur.

Iustin. Mart.

Quis enim tam parum in rationis rectæ speculo est versatus, qui non clarissimè videat, inanes eiusmodi speculatores ac speculatrices, insipienti ac imminuto homini cerebro esse B

simi-

ſimiles; qui fortè per ſpeculum diaphanum tranſparenſque vitrum ſeſe in lunâ conſideraret, & eam, quæ in ipſamet lunâ ſpectantibus apparere videtur obtuſa admodum humana facies, ſuam ille effigiem delirus ſpeculator exiſtimaret? Et certè, tametſi opinione ſuâ ipſe falleretur, non vſqueadeò tamen à vero aberraret, cùm ſtultus vt luna mutetur, & ne- *Eccli.*
ſcio quam ſibi ex ſpeculo quantumuis men- 27.
daci affingant pulchritudinem; indefeſſi quidam ſpeculorum aruſpices. Nónne ſic etiam Acco vetula (de quâ Cælius) ſeipſam imprudens fefellit ad ſpeculum: dum faciem ſuam (tametſi inſigniter rugoſam) in illo conſpiciens, ſecum, quaſi cum alterâ ſe, corridere cœpit & colloqui? Et, quæſo te, quid minus faciunt illæ, quæ finem non faciunt, ſe in ſuo ſpeculo circumſpectandi, comendi, poliendi, arridendi, indignandique ſubinde dum non ſatis ſuccedit ex animo, atque omnia tandem & ſingula conſilio ac præſcripto ſpeculi digerendi; vt dum illis diſtinentur, annus ſit? Adeò vt ſi non fallat ſpeculum, ſeipſas fallant.

ANIMA.

Heu, quantum ab internæ formæ curâ ſemoti ſunt, qui ſe ita totos in exterioris ſpeciei contemplationem immergunt! Quàm deformes intus, quàm pulchri foris! quàm nigræ ſunt facies eorum, à fumo qui in domo hominis interioris ex tantâ vanitate aſcendit; dum exteriùs interim omnia nitent, ac pigmentis collucent! O cæcas hominum mentes, cæleſtium inanes! Quid etenim aliud agunt, tali tamque moleſto

ac seruili molimine ita semetipsos fallentes; C
quàm si parum cordatus pictor, angelum aliquem in suo prototypo, velut in speculo relucentem, sibi sumens imitandum, diabolum interim teterrimum in tabula sua depingat? Nónne sic etiam speculatores isti ac speculatrices, in speculo vultum natiuitatis suæ, qualem Deus indiderit, intuentes, per stultam ac vanam in animo gloriam, vultum abominabilem coram Deo atque angelis eius, in suamet conscientia sibi conciliant? Nónne item fœdissimæ sui turpique scrophæ talem comparat Sapiens,
Pro.11. dùm ita ait: Circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra & fatua? Dignum profectò talis operæ pretium.

DESIDERIVS.

Procul idcircò sit ab istarum tabernis ac tabernaculis, castum nostrum, ô anima, contubernium. Ipsi potiùs, quem diligimus, cuius gratiam piâ ambitione venamur, atq; per eumdẽ Sapientiæ iugiter commoremur; cum ipsa sors nostra perseueret: vt dicere æquè fideliter ac
Eccls.1 constanter possimus: Mens mea contemplata est multa sapienter, & didici. Dediqúe cor meum, vt scirem prudentiam atque doctri-
Item.2. nam, erroresq́ue & stultitiam. Et vidi, quòd tantum præcederet sapientia stultitiam, quantum differt lux à tenebris. Da itaque nobis, ô Domine, quærentibus te, ac vultui tuo placere studentibus, eumq́ue aliquando in cælis videre sicuti est, ac sine vllo medio, contemplatione eius beatificâ frui desiderantibus; ne terrenis istis illecebris, fallacibusq́ue speculis eludamur:
sed

ſed tuæ pulchritudinis amore capti, atque inextricabili nexu irretiti, vana mundi oblectamenta, vt mera deliramenta, ſpernamus; atque inſtar ſpeculorum fallacium cauti deuitemus.

ANIMA.

Ita & ego tecum ſentio, optime ac fideliſſime conſodalis; atque in hoc propoſito nos inuicem ſine intermiſſione, dum hoc vitæ mortalis nexu copulamur, animemus. Sic namque & Apoſtolorum verticem locutum, nos meminiſſe ipſo facto teſtabimur. Non enim indoctas (inquit) fabulas ſecuti, notam vobis fecimus Domini noſtri Ieſu Chriſti virtutem & præſcientiam: ſed SPECVLATORES facti illius magnitudinis. 2.Pet.1

DESIDERIVS.

Conſultò, mi ſoror: ſic enim futurum eſt, vt fallacis mundi præſtigias, ipſimet, Deo iuuante eludamus; atque artem arte fallamus. Quid namque de vniuerſis huius mundi immundi blanditiis, adulationibus, promiſſis, deliciis, voluptatibus, honoribus, poteſtatibus, ſpecioſique nominis titulis ac beneficiis, cenſendum eſt aliud; quàm de fucis, laruis, & inanibus bullis, ne hili quidem vel flocci faciendis? De ipſo eapropter rectè dici poteſt illud Annæi Senecæ: Qui veri beneficij ſpecie fallit, tam ingratus eſt, quàm veneficus, qui ſaporem, cùm venenum credidit, miſcuit. Adeò vt mundus mendacium fallaciumque ſpeculorum ſit omnium fallaciſſimum. Nónne mundus verè dici poteſt Lib. 5. de Beneficiis cap. 13.

lunâ inconſtantior , quæ ſuum momentis ſingulis vel incremento vel decremento deludit ſpectatorem? Nam cùm in ſummâ eſſe videtur plenitudine; veriſſimo mundi typo, ſtatim ad defectionem vergit. Neque vulpecula in arte fallendi mundo callidior; quæ tamen ab innatâ fallendi aſtutiâ præcipuum ſuum traxit encomium. Quid mirum igitur, ſi, qui in mundi nitore, inſtarque fragilis vitri reſplendeſcentiâ, velut in ſpeculo ſeſe oblectant, mille modis eidem fiant ridiculi, cunctorumque ludibrium? Sic etenim orbis ille bulloſus ex ſapone & aquâ conflatus, dum ad ſummum, vel ſui magnitudine, vel in altum adſcenſu, pertingit, eliditur; & in nihilum rediens, plus mœroris, mordicante in puerorum oculis ſmigmate, parit, quàm antè lætitiæ dederat, cùm in vigore ſuo ſplendeſceret, quemdamque in conchâ microcoſmum referret. E F G

Et verò, quid in optimis ſpeculis aliud iudicamus, quàm meram ineſſe fallaciam? Quid enim aliud, quàm alienum corpus ac figuram mentiuntur? Non eſt namque in ſpeculo, quod oſtenditur: nam ſi quod repręſentat, verè in ſpeculo eſſet; non ita repentè euaneſceret, nec aliâ protinus imagine ſuperueniente obduceretur: neque ita innumerabiles modò interirent, modò exciperentur formæ. Quid ergo? Simulacra iſta ſunt tantùm; & inanis ſolummodò verorum corporum obiectorum imitatio: ſuntque iſta à quibuſdam altioris ingenij ſic comparata, vt etiam in prauum poſſint detorquere quæ recta ſunt. Nam ſunt ſpecula, quæ faciem proſpicientium obliquent: ſunt, quæ in infinitum

nitum augeant, humanumque habitum excedant, modumque nostrorum corporum. Id efficit autem perspectiua, vt in vno eodemque speculo, aliquando vnius rei plures sese ostentent imagines. Si certo modo constituas, imaginet prorsus nihil: situ autem demutato, imaginosum reddatur. Id comminiscitur quoque ars ista, vt caput in imo compareat, pedes verò surrecti; teste Varrone. Excogitantur & monstrifica: vt in templo Smyrnæ dicata; vt auctor est Plinius. Vidi ego quoque, quæ os contemplantis (natura licet formatum quàm optimè) mirè in arctum adductum, horrendè verò in altum extenderent. Et vicissim alia, quæ, labra compressa, sine modo vtrimque in latera diducerent. Alia, quæ nasum simum & strumosum referrent: alia verò, quæ præacutum & enormiter prominentem: atque ita de omnibus quæ obiiciebantur, in monstri deformitatem reddentia.

Sed, quid de fallacibus illis & artificialibus speculis dicemus, de quibus Pausanias libro octauo in Arcadicis? Ad dexteram (inquit, de Curetibus tractans) è delubro egredienti, SPECVLVM in tectorio parietis aptè inclusum est: in quo, qui inspexerit, suam ipsius imaginem, aut parum perspicuè, aut prorsus nihil cernet: deorum tamen signa, & solium ipsum dilucidè intuebitur. Quantum ego quidem coniicio, aut speculum illud ita dispositum erat, vt defectu debitæ reflexionis, inspicientium vultus ad ipsorum oculos non redirent: (tametsi enim omnes qui in cubiculo sunt in speculo opposito species suas imprimant; non omnes tamen sese

in eodem conſpiciunt, ſed illi tantùm, qui in rectâ reflexione oppoſiti ſtant) vel arte aliquâ latentiori; aut etiam illuſione diabolicâ, illud accidere potuit. At, at: quid dicam? Nónne eò impietatis deuentum eſt hodie, vt inſano cupidinis œſtro perciti, & quaſi philtro dementati homines abiecto timore Domini, nullaque habitâ conſcientiæ (quam ita miſerè profligant) ratione; adminiſtro diabolo, proci ſui illa, iſte ſuæ amaſiæ, vel numquam viſam, vel viſam olim, ſed lógo terrarum mariumque interuallo diſſitam effigiem in ſpeculo ſibi magicâ arte repræſentari permittat, imò & prece & pretio procuret? O protritæ verecundiæ, neglecti diuini iudicij, & proiectæ per omne flagitium animæ; deteſtanda ſed teſtatiſſima tamen argumenta! Horror quidem illis ex tali adſpectu pauidam intus conſcientiam ferit; ſudor præ rei nouitate erumpens, ſceleris arguit; ac præſens maligni ſpiritus opera, atque molitio, trementibus etiam ſenſibiliter artubus, pænè exanimat: & tamen, ſpretis his omnibus, & iucundum & gratum videtur inimici obſequium, in certam animi perniciem etiam ære coëmtum: placetque tantis impenſis æternum emere pœnitere. O inſaniam! ô mentis effaſcinatæ caliginem! quæ non videat in hoc SPECVLO, quantam ſponte admittat iacturam; dum in eodem intentis oculis veſana cum voluptate ſpeculatur phantaſma dæmonicum, eius nimirum adumbrato obtutu, cuius carnali amore,

Vulnus alit venis, & cæco carpitur igni.

De tigride non multùm abludentem huic fabulæ,

bulæ, vel amẽtię potiùs, legimus illusionem. Tigris etenim, vt velocissimum est animal (nomẽ à Medis & Armenis habẽs, qui sagittam tigrim appellant; atque rapacissimus quoque fluuius Tigris vocatur) viua adhuc atque adulta capi
I nequiuit: sed catulus, absente matre, ab equite velocissimo quandoque surripitur. Quod dum superueniens mater agnoscit, rapidissimo cursu raptorem insequitur. Ille verò, certò sciens se non cursu sed arte tantùm posse
K ferocis beluæ pernicitatem effugere, vitreum orbem in speculi morem confectum delabi sinit; in quem incidens tigris, seque in eo admirabunda contemplans, remoransque dum catulum suum se videre existimat, à fugiente interim raptore deluditur, ac omni spe sua frustratur. Ita quoque miserum mortalium genus, dum vano fallacique speculorum obtutu, falsisque vmbraticorum simulacrorum figuris, & oblectamentis inanibus stultè distinetur; & rem præsentem, & spem omnem futuræ posteritatis atque æternæ salutis auferri patitur: idque ab his nimirum, qui præcipuæ felicitati, supremæ gloriæ, ac bono ipsius summo, implacabili odio insidiantur. De quibus Propheta in persona Iudæorum sic lamentatur: Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis cæli: super montes persecuti sunt nos: in deserto insidiati sunt nobis. Thre. 4

ANIMA.

Verè fallaciam tam miserandæ deceptionis præuidit præmonuitque Sapiens, quando mundi nequitiam atque astutiam, & diaboli la-

queos,in hiſce detexit, per quæ ferè ſpeculatorum ac ſpeculatricum procedit illuſio; ſicque periculoſam ſubuertit viam,tutamque ſternit,
Pro.31. hiſce verbis: Fallax gratia,& vana eſt pulchritudo: mulier timens Dominum, ipſa laudabitur. Dum ſiquidem præterit figura mundi huius; & omnis caro fœnum; cuius flos decidit, & areſcit,& grauiter olet: quid niſi fallaciæ plenum in formæ gratiâ ac pulchritudine ſpeculandum;quæ dum in rugas,& arentem marcidámque cutem degenerat, ſuum heredem, cum vniuerſis admiratoribus ſuis, caducâ ſui ſpecie decipit ac fruſtratur?

O quàm dolendum, his momentaneis oblectamentis, ita cupere ſponte & gratanter falli mortales! vt cum Pſalmiſta iubeat exclamare;
Pſal.4. Filij hominum,vſquequò graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Quis vmquam pro vino, vel oleo, vel balſamo, vacuo ſe vaſe domum remitti deſideret? quis argentum in vanum expendere laboret? Quis vmquam prudens, falli, decipi, mendaciiſque ſibi imponi permittat? Hic tamen quotidianus eſt quæſtus, quem mundus callet & exercet: hæc impoſtura quotidiana, quâ neſcio vtri plus gaudeant,an decepti,an verò deceptores. adeò vt tritum ſit vulgò: Mundus vult falli. Quis tamen ignoret, quòd iuxta Chryſoſtomum, Seductio ſemper boni habuit colorem?Sic falſi à ſerpente protoplaſti parentes noſtri: ſic Iudas ille infamis proditor mitiſſimum agnum, Dominum noſtrum,circumuenit: talique ſpecioſi fauoris prætextu ſeductum in agrum fratrem ſuum Cain occidit. Nónne ita chamæleon L quo-

quoque & Polypus ſuas tutò ſtruunt inſidias, dum eius vel herbæ vel terræ colorem imitantur, cui ſe applicant; vt, dum animalia piſcéſve incautè nihilque tale ſuſpicantes accedunt, indubitata fiant præda? FALLACIS itaque mundani SPECVLI fugiamus illecebras; vt illime purumque ac ſincerum veritatis ſolidæque virtutis Speculum liberiùs vſurpemus. Si quis namque inſpecto fallaci ac magico ſpeculo in beſtiam ſtatim verteretur; quem non tam horribilis caſus ab eiuſdem ſpeculi contemplatione abſterreret?

III. SPECVLVM VRENS.

Flamma volat, micat æthra, fugam cape, conflagrat orbis:
Plena adeò igniuomis omnia ſunt SPECVLIS.

A. *Vrens ſpeculum concauum.*	E. *Baſiliſcus viſu necans.*
B. *Archimedes ſpeculo naues hoſtiles incendit.*	F. *Impudicæ mulieris oculi nequiſſima vrentia ſpecula.*
C. *Tranſparens ſpeculum vſtulans.*	G.H. *Cor viri, impudicæ obtutu, et dæmonis halitu, concrematur.*
D. *Puer ab vrticis ictus et vſtulatus.*	

III. SPECVLVM VRENS.

DESIDERIVS.

RECORDARIS, ô anima mea, filia Sion, bonorum dilecti nostri speculatrix; quid dixerit olim Daniel de se sociisque suis, Eunucho, sibi à rege Nabuchodonosor præposito? Contemplare, inquit, vultus nostros, & vultus puerorum, qui vescuntur cibo regio: & sicut videris, facies cum seruis tuis. Quid si iam nos quoque vultuum nostrorum contemplatorem aliquem prouocemus; aut certè nobis mutuò hoc præstemus officij? an non meliores gratioresque vultus nostros, præ mundialibus speculatoribus, apparituros credas? Dan. 1.

ANIMA.

Planè ita confidam: nam speculi nostri, quod mentis oculis potiori lustramus indagine, & cuius intuitu speculorũ quoq; ocularium vsum expẽdimus atque obseruamus, tanta est efficacitas, vt non solùm instar iam dictorũ deformia quæque ac defectuosa subindicet, verumetiam diuiniori quadam virtute maculas eluat, & conferat nitorem. Neque multo seciùs inter hæc accidit, quàm cùm luna solem adspiciens, ab eodem illuminatur, & discussis nebulosis pulchra eius adspectu efficitur. Quocircà, pergamus, si placet, speculorum varietatem exquirere, atque ex proximè sequenti elicere, quod admiratione & obseruatu dignum videbitur,

ad

ad concupitæ internæ pulchritudinis incrementum. Sed, quidnam ſibi hoc vult, quòd primo ipſius obtutu quamdam quaſi vſtulationem nidoremq́ue perſentiſcere videor?

DESIDERIVS.

Deſine mirari, ô delicata ac tenella anima mea; neque tamen te illi fidentiùs applica, niſi aduri alio quàm amoris dilecti tui igne deſideres. Nam adurens ſiue vſtulans ſpeculum eſt iſtud, quod modò habemus præ manibus: atque eapropter prudenter circumſpecteque tractandum.

ANIMA.

Quodnam igitur, ô mi frater, hoc SPECVLI eſt genus? quæſo te, ne me celaueris. Deinde, an non niſi in malum illius ſit vſus, ſi noſti, fac ſciam & ego.

DESIDERIVS.

Concauum, vt ſcias, eſt iſtud, à quo radij ſolis in vnum aliquod punctum coëunt; in quod non lucem ſolummodò, ac radios, conuerſum ad ſolem, reflectit, verumetiam calorem emittit talem, vt faciliùs interdum obiectum fomitem, quàm ignis accendat. Vtq́ue magis admirere, planum ſpeculum lucem tantùm reflectit, ſine calore; conuexum verò, nec calorem nec lucem; cuius idcircò liberior eſt in aliis, & quidem ſatis admirandis, vſus. Nam, cùm imbecilli ſint oculi noſtri, vt recto obtutu ſolem ſuſtinere non valeant, nec formam eius, A

eius, habitumque, & verum illum igneum calorem contemplari: inuentum est ope atque adiumento SPECVLI, vt non modò orientem occidentemque solem queamus conspicere; verùm etiam supra nos stantem, & nullo rubore perfusum, sed candida luce fulgentem, tranquillè & citra oculorum molestiam, contemplemur. Sic nimirum & solis eclipses per speculum commune ac planum, hoc est, solis lunæque imagines, inoffenso intuitu conspiciuntur. Sed econtrà speculorum arte elaborata concauitas, collectos, vt dixi, in idem punctum solis radios, ita condensatos constrictosque in obiectam ex aduerso rem materiamque reflectit; vt & plumbum in tectis colliquescere faciat, & aptam combustioni materiam, quasi igni iniecto, comburat. Huic rei admirandæ, non minùs miranda fidem facit: quòd nempe Menestratum in templo Dianæ Hecaten tantâ marmoris radiatione fecisse compertum est, vt in eius contemplatione æditui spectatores admonere solerent, parcerent oculis. Ne scilicet nimiâ radiorum perstrictione fulgor egrediens visus aciem non solùm hebetaret, verumetiam arefacto excoctoque interiùs neruo optico, vim visiuam depopularetur.

ANIMA.

Admiranda profectò & naturæ vis, & mirabilis ingenij humani industria, rerum naturalium latentem virtutem, causarumque efficaciam inuestigantis, & tam stupendos effectus, certâ arte, coniunctione, ac temperamento elicientis:

cientis: quod tamen totum, fonti omnium Deo acceptum fertur.

DESIDERIVS.

Longè præcipuum huiusce vstulationis deflagrationisque testimonium, Archimedis nobis B factum admirandum suppeditat, quod à Galeno proditum legimus. Ille enim Archimedes Syracusanus, in omni quidem geometriâ multùm ante alios admirabili vir subtilitate, sed in speculorum ratione pertractandâ, vel maximè memorandus fuit. Non solùm enim ingenti volumine, acerrimè speculorum naturam ac diuersitatem rimatus est; verumetiam actu ipso, concaui in vrendo speculi efficaciam, certo experimento testatam fecit. Nam hostium naues, pice nullo negotio ignem concipiente, speculi ministerio concremauit.

Sunt & transparentia quædam specularia C vitra, quæ si exaduersum soli ponantur, appositum accendunt fomitem. Sic in quadam Asiæ vrbe domum deflagrasse contigit, fenestræ cuidam vitreæ lignis pice litis adiacentibus, & in extimâ parte columbino retrimento ex putrefactione ampliùs arefacto. Nam eò validiùs solari radio vaporante (vt æstate assolet mediâ) materia flammam concepit, moxque ad summa peruenit incendium. Sic & celebratum Medeæ pharmacum ignibus admotum inardescebat: constabat enim sulphure & asphalto humentiore. Hæc de speculi vrentis portento, è naturâ & arte producto.

CARBVNCVLI porrò vis atque ratio huic non est adeò absimilis, siue pro lapide pretioso acci-

accipias, ſiue pro morbo, aut etiam pro vitio, quod vitibus interdum accidit. Non enim aliam ob cauſam hoc nomine tria illa appellantur, quàm quòd vel in colore, vel in vſtulatione cum candenti carbone conueniant. In primis namque quoad lapidem illum, quem carbunculum nuncupamus; de illo ſic Plinius: Inter gemmas rubeo colore principatum habent carbunculi; à ſimilitudine ignium appellati; cùm ipſi non ſentiant ignes: vnde & à quibuſdam apyraſtæ ſeu apyroti vocantur. Cumque ſit ignitus, vt carbo, carbunculus; fulgor ipſius nec nocte vincitur: adeò vt etiam flammas ad oculos ſpectantium vibret; & cum vrentibus ſpeculis ex hac parte non malè cõueniat. Cùm verò carbunculus, humani corporis vitium appellatur; tuber, parui carbonis inſtar, intelligitur, ex inflammatione proueniens: quod ideò ſimili de causâ à candenti carbone vocabulum trahit. Et quia ex omnibus, quæ interiùs aliquâ corporum parte naſcuntur, non aliud carbunculo peius eſt: hinc accidit, vt Conſtantinus Copronymus, inſigniter in Deum Deique genitricem blaſphemus, tam vehementem ſit paſſus ex pedum carbunculis cruciatum: adeò, vt omni medicorum ope deſtitutus, atque in extremam animi deſperationem deueniens, miſerabiliter vociferaretur, ſe viuentem etiam, propter Mariam Deiparam, igni inextinguibili traditum. Et quid mirum? Naturalem ſiquidem vim ſuam, vt ſolet in aliis, carbunculus ille in ipſum exercebat: & inſuper, ex diuinæ vltionis grauamine, malum ipſum infinitè augebatur. Ex eodem fonte prouenit,

uenit, vt morbus ille, ſeu vitium, quod in herbis, fruticibus, arboribuſque nominamus vredinem, à peſtilenti quadam vſtulatione, quam in illa incendit; in vitibus hoc idem carbunculus vocitetur, ac in ceteris rubigo; quia inſtar rubiginis, optimam ſubſtantiæ partem erodit & abſumit. Hinc, carbunculatæ vuæ dicuntur. Neque eſt malum aliquod, teſte Plinio, illi comparandum: non grandines, non procellæ, nec quæcumque vnquam annonæ intulêre caritatem, vel agros aut arua deuaſtarunt.

Hæc omnia, vt iam audiuimus, cum vrentibus ſpeculis, propter vrendi potentiam, comparantur; aut, ſi mauis, illis ipſis eiuſmodi ſpecula. Vnde & vredo, & vrtica (herba æquè ac piſcis) in etymologiâ propter vſtionem concordant. Quin & pruritus ita Ariſtoteli dicitur, excurſus ille humoris ſpirabilis, incluſi contra naturam; qui ardorem ſcalpendi incendit: vnde & voluptas carnalis libidinem prouocans etiam pruritus ſeu prurigo quibuſdam nuncupatur. Genus quoque picturæ, quod encauſtice dicitur; & talis pictor, encauſtes; opus verò, encauſtum; ab inurendo ſic appellantur: quòd artifex adhibito igni figuras ſuas effingebat. Sic & notæ infames inurebantur; vt & alio inſcriptionis modo etiam Chriſtiani olim in frontibus notabantur: quod ſeruorum proprium eſſe ſolet. Chriſtiani verò ſupplicij ſpecie, tali cauterio & ſtigmatum notis deformati, ad metalla, munitiones viarum, aut ad beſtias quoque damnabantur. D

Ad alteram verò petitionis tuæ partem; An non niſi in malum ſit ſpeculi vrentis vſus: reſpondeo;

ſpondeo; Etiam ad bonum. Nam ſicuti ignis,& gladius, ac ſimilia, rectum iuſtumque vſum habent, tametſi malitioſi illis abutantur: ita & huiuſmodi ſpecula, per quæ ignis in ſubiecto fomento ſuſcitatur. Vſqueadeò, vt & in Eccleſiæ cærimoniis, quando iuxta ritum Romanum, in cerei benedictione, quæ fit Sabbato ſancto, extinctis vbique luminaribus, nouus ignis benedicendus eſt, is vel ex ſilice priùs excutiatur, vel cryſtallino ſpeculo, aut alio quouis incendendi vim habente, procuretur. In typum, quòd nobis in tenebris & vmbrâ mortis ſedentibus, Chriſtus ceu lux noua apparuit; qui veniebat ignem mittere in terram. Ita & Machabæi, de ignitis lapidibus igne concepto, ſacrificia obtulerunt. 2. Machab. 10.

ANIMA.

Non oberit, ſpero; hæc vniuerſa audiuiſſe ac nouiſſe de ſpeculorum vrentium naturâ, rebuſque eius naturæ in vſtione affinibus. Et fortaſſe non foret difficile, ad alia adhuc documenta moralia, atque propoſito noſtro principalia, applicare, & ex luto gemmas colligere.

DESIDERIVS.

Quin & factu facillimum eſt futurum, ac prorſus obuium; ſi animum tantummodò aduerterimus. Nam in primis baſiliſci conditio, atque admiranda oculorum ipſius cum vrentibus ſpeculis ſimilitudo, planam nobis ad morum ſpeculationem ſternet viam. Baſiliſcus etenim, ſeu regulus (ſic dictus, vel quòd iuxta Plinium, albâ in capite maculâ, velut quodam

diademate adornetur; vel quòd, secundùm alios, reliqua serpentium genera, eius virus exhorrescant ac fugiant) rubeos ignitosque instar carbonis habet oculos. vtque D. Bernardus ait; Venenum in oculis gerit, pessimum animal, & præ omnibus execrabile. Nosse cupis, inquit, oculum venenatum, oculum nequam, oculum fascinantem? Inuidiam cogitato. Si non fuisset ille basiliscus; numquam per eius inuidiam mors intrasset in orbem terrarum. Optimè itaque Sanctus ille, liuentes inuidiâ oculos in oculis basilisci depingit, ac perstringit vt merentur. Sed & iracundiæ faces, ex incenso interiùs animo promicantes, rectè hisce basilisci oculis comparentur: quo sensu Poëta quoque sic ad irati hominis excandescentiam alludebat, cùm diceret:

Sap. 2.

Horat. *Ira furor breuis est:* ——

quam alij, efferuescentiam bullientis sanguinis circa cor, interpretantur. Atque alius Poëta hunc in modum:

Ouid. *Pertinet ad faciem rabidos compescere mores:*
Candida pax homines, trux decet ira feras.

At proposito nostro viciniùs, de vultus irati cum eiusmodi speculis vrentibus comparatione, accedit, quod idem sic habet:

I procul hinc, dixit; non est mihi tibia tanti;
Vt vidit vultus Pallas in amne suos.
Vos quoque, si mediâ SPECVLVM *spectetis in irâ;*
Cognoscet faciem vix satis vlla suam.

adeò namque, & nares, & oculi, ac tota denique facies, iracundiam spirant.

Verùm enimuerò, tum SPECVLI adurentis conditio, tum oculorum basilisci solo visu F

necantis virulentia nocendique malignitas, in impudicæ mulieris adſpectu tenent principatum. Vnde quicumque verſiculi illius leonini eſt auctor, à ſcopo mihi non eſt viſus aberraſſe; quem, dum ſic luſit, veriſſimè attigit:

Eſt mulier tactu viſcus, viſu Baſiliſcus.

Quapropter venerabilis ac ſancta illa matrona, Diana vidua, ſancti Bernardini Senenſis matertera, non immeritò, tametſi citra eius culpam, illum efficaciter ab hac peſte deterruit. Dicente namque identidem eodem adhuc puero, ſibi à defunctis iam parentibus commiſſo, ſe in vrbe Senenſi iuuenculam quamdam amare, ineffabili ſpecioſitate fulgentem; cuius gratioſum adſpectum niſi quotidie videret, ſibi crederet præ mœrore moriendum; mentem ſuam referens ad eam, quam totam pulchram canit Eccleſia. Nutrix directrixque ipſius Diana, mulier ſpiritualis, ſuſpicata ne fortè alicuius puellæ carnali amore foret vulneratus, eum increpans, ſic inquit: Quid eſt, fili mi, quòd te impudicè loquentem audio? An ignoras, quòd mulier formoſa decliuem animum facit ad vitia? ADSPECTVS EIVS IGNIS EST EXARDESCENS: affectus, robur ingenij proſternit, intellectum elidit. Deſere, fili, hanc vanitatem, & de corde tuo omnem cogitatum illius propulſa. Sic illa: atque attentiùs obſeruatum, die quodam deprehendit, aperto capite, nudis nixum genibus, dilectam ſuam (beatam inquam MARIAM virginem, quæ ſupra portam in effigie ſtabat) deuotiſſimè ſalutantem. Sicque ſalua res fuit: non importuna tamen illi ætati, illique modo loquendi pueri, noſtróve

D. Antoninus

huic proposito, sanctæ illius matronæ monitio, de INCENDIARIO mulierum ADSPECTV, diligenti salutem, diligenter cauendo. Iuxta illud Poëtæ:

Geor. 3 *Carpit enim vires paulatim: vritq́; videndo*
Femina.

Posśitne efficacius oculatiusq́ue argumentum ac typicum specimen pestilentis huiusce muliebris adspectus proferri in medium, quàm quod de pestiferis oculis & obtutu venenato virgunculæ illius legimus, quam Regina Indorum aliquando Alexandro Magno, vt venustissimam donoq́ue regali dignissimam, misit? Illa siquidem ab infantiâ nutrita atque imbuta fuerat veneno serpentino; ita vt natura ipsius versa esset in serpentis naturam; cuius congressu extinctus fuisset Alexander, nisi Aristoteles eum latentis periculi (quod ex admiratione insoliti victus percepit) præmonuisset. Notabat ille prætereà, quòd ipsa fidenter, horribiliter, & constanter visum figebat in facies virorum, quasi (basilisci in modum) solo visu necatura.

Sed, eheu! quàm longè detestabilius est (vt cœpimus dicere) SPECVLVM VSTVLANS impudici adspectus feminei, animas perimentis, quàm basilisci talisve puellæ necantis corpora! Quamobrem, non sine causâ, præsentis periculi præmonuit Sapiens: Auerte faciem tuam à muliere comtâ; & ne circumspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris, multi perierunt: & ex hoc concupiscentia quasi IGNIS exardescit. Cui quadrat & illud eiusdem: Noui generis bestiæ,

Eccli. 9 · Sap. 11

vapo-

vaporem IGNIVM ſpirantes: aut fumi odorem proferentes: aut horrendas AB OCVLIS SCINTILLAS emittentes; quarum non ſolùm læſura poterat exterminare, ſed & ADSPECTVS per timorem occidere. Vidéſne fulgurantem flammam ex hoc SPECVLO impudicæ frontis muliebris? Et quid mirum,
G ſi multi per talem Ætnam conſumti ſunt, & in fauillam redacti: cùm & illæ ex vnâ parte virulento conſpectu in corda intuentium ſcintillas impudici caloris vibrent; & ex alterâ, gehen-
H nalis vſtrinæ incentor diabolus, halitu ſuæ ſuggeſtionis, prunas phantaſiarum ardere faciat: quodque eſt caput, ipſimet inſenſati vecordéſque iuuenes, oleum camino addẽtes, frequenti adſpectu, conniuentibus annuentibuſque oculis, totaque ſenſuum omnium capedine, virus ac flammam hauriant?

Quis etenim tali tot facularum concurſu miretur incendium; cùm & ſenes illi duo in Babylone (quibus Suſanna caſtiſſima cùm nullum ex ſe incentiuum daret) in oculis nihilominùs propriis atque animis fomitem ſecum libidinis adferentes, exarſerint in concupiſcentiâ eius: & euerterint ſenſum ſuum: & declinauerint oculos ſuos, ne viderent cælum: neque recordarentur iudiciorum iuſtorum: tam quæ ab ipſis, vt iudicibus populi, debebant procedere; quàm quæ à iuſto ſummoque Iudice Deo, meritò debebant metuere. Erant (inquit hiſtoria) ambo vulnerati amore ipſius. *Dan. 13.*

Si à caſtâ pudicaque caſtiſſimæ feminæ fronte, tam fæculentæ obortæ ſunt faces & flammæ, optima quæque in ſenibus, ſolo ipſo-

rum vitio, deuaſtantes; quid non metuendum iuuenibus ex impudicarum & laſciuarum puellarum adſpectu & conſortio, diabolo præſertim adhibente flabellum, qui viride quoque lignum incendere præualet?

ANIMA.

O quàm felices, qui cuſtodiunt auertuntque oculos ſuos, ne videant vanitates, neque capiuntur, vt Holofernes, laqueo oculorum ſuorum! Auertat Deus à nobis, ne in huiuſmodi vrentia ſpecula incurramus, quæ peſtifera vredine, tabidoque carbunculo virentia mentis noſtræ fruteta, ſata ac vineta conſumant. Sed potiùs in ardentia atque flagrantia virtutum ſpecula, oculos irrepercuſſi conuertamus: nam & talia reperiri confido.

DESIDERIVS.

Reperiuntur, & quidem plura ac præſtantiora, quàm illa illecebroſa vitiorum. Nónne vultus Oniæ Pontificis recordaris, ex quo, quaſi ſpeculo vrenti, & pietas, & zelus honoris diuini, micantibus radiis effulgebant? Sic enim de eo legimus, cùm Heliodori temerario auſu, ærarium ſpoliandum templumque violandum conſpiceret: Iam verò qui videbat ſummi ſacerdotis vultum, mente vulnerabatur. Facies enim & color immutatus declarabat internum animi dolorem.

2. Machab. 3.

Sed, quale ſpeculum adurens fuiſſe dicemus Magdalenam? quale Ioſephum patriarcham? qui admirandum vtrique ſexui ſuis exemplis in cor & medullas iniecerunt incendium

dium caſtitatis: illa quidem pœnitentiæ flammis, calidiſque lacrymis, priorem rubiginem excoquens; iſte verò primæuæ caſtitatis præferens facem?

ANIMA.

At pretioſiſſimum (mihi perſuadeo) præſtantiſſimumque omnium SPECVLVM ad virtutem incendens fuit immaculata Dei genitrix, virgo MARIA: quæ cùm omnium mundi totius pulcherrima fuerit, nemo tamen vmquam mortalium eius adſpectu, mali cuiuſpiam motus ſenſit illecebram: quin potiùs & oculos & corda adſpicientium, tamquam viuax animatum & immaculatum SPECVLVM caſtiora reddebat: imò velut myrrha, venenum impuritatis turpiſque amoris rubiginem elidebat. Nam quemadmodum (teſte Hieronymo) ex oculis CHRISTI, velut principis SPECVLI VSTVLANTIS, radij aliquando elucebant; ita ex beatæ VIRGINIS oculis & facie, ceu limpidiſſimi ſpeculi, ſcintillæ emicaſſe traduntur.

Iſtiuſmodi itaque SPECVLIS in bonum VRENTIBVS vtamur aſſiduè: dicamuſque in eorum adſpectu: Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcit ignis: vt per illa, & quod vitioſum eſt exuratur; & quod bonum, magis accendatur.

Pſalm. 38.

IV. SPECVLVM COMPLACENTIÆ.

Quiſquis es ipſe tui procus et riualis amoris:
Siqua tibi fuerat gratia, tota perit.

A. *Otho Imp. armatus ſe in ſpeculo ante conflictum contemplans.*	E. *Simia præ nimio amore foetum ſuffocat.*
B. *Lucifer ex vana ſui contemplatione prolapsus.*	F. *Aman ſuperbè ſibi complacens.*
C. *Angeli quoque, eius aſſeclæ.*	G. *Antiochus faſtuosus ſimiliter.*
D. *Primi parentes, per complacentiam paradiſo extorres facti.*	H. *Corydon ſe in littore ſpeculans.*
	I. *Saul in oculis ſuis paruus, coram Deo magnus fuit; et contra.*

IV. SPECVLVM COMPLACENTIÆ.

DESIDERIVS.

VTINAM COMPLACEANT *tibi eloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper*; Domine adiutor meus, & redemtor meus! Quod ſi non denegaueris mihi; ſpes animo meo magna conſurget, fore vt audiam aliquando, quod auditui meo dabit gaudium: Tu es filius meus dilectus, in te COMPLACVIT mihi. Et meritò Domine, neque aliter vmquam mihi tutò conſultum erit. Quia, quid proderit mihi, quídve eſſe poterit illud, ſi mihi complacuero, imò ſi toti mundo futurus ſim acceptus & gratus, & tibi ſoli non fuero comprobatus? Non enim qui ſeipſum commendat, vel à mundo commendatur; ille probatus eſt: ſed, quem tu ſolus commendas & probas. Alioquin, inter ſpem & metum hęreſcens, in patientiâ & expectatione, cum exulante Dauide dicere poterit: Si inuenero gratiam in oculis Domini; reducet me, & oſtendet mihi Arcam & tabernaculum ſuum. Sin autem dixerit mihi; Non places: præſtò ſum: faciat mihi quod bonum eſt coram ſe. Quapropter inanem iactantiam, & vanam COMPLACENTIAM longè fac à me, Domine: & COMPLACEAT tibi, vt ab eius illecebris eruas me.

Pſal. 18. *Luc. 3.* *2. Reg. 15.*

ANIMA.

An huius igitur inſolentiæ fautrix ſpeculatio aliqua reperitur in SPECVLIS?

DESIDERIVS.

Planè, & quidem cuius in materiali ſpeculo communi typus exprimitur. Nam, ſicut qui vanę gloriæ formæque concinnandæ dant operam, ſpeculi adminiculo pruriginem illam animi magis accendunt: ita, qui ſeipſos, dotes corporis aut animi, dicta factaque propria, cum admiratione ſuſpiciunt; titillationem inanis COMPLACENTIÆ ſibi ipſi conciliant. Verùm, vtriuſque huius fatuitatis exempla producantur; quò viſa auditaque, magis ſua deformitate ab imitatione deterreant.

Otho, cùm Romanis omnium gentium fortiſſimis imperaret, SPECVLVM in bello ciuili contra Vitellium deferebat; vt ſe, dum tolli ſigna iuberet, armatum comtumque intueretur. Hóccine momentum vllum eam in rem conferebat; vt eò maiori ſuis terrori futurus eſſet hoſtibus, quò ſibi ipſe in armis & corporis cultu videretur ornatior? Forma virum neglecta decet, vt inquit Poëta, & bellicoſo duci ac militi, terror in hoſtium oculis potiùs eſt quærendus, quàm muliebris illa in cultu mollities. A

Econtrà Semiramis: quæ, cùm aliquandò circa corporis cultum occupata, defeciſſe Babylonem intellexiſſet; ſolutâ adhuc alterâ crinium parte, ad eam recuperandam cucurrit: nec priùs decorem capillorum redegit in ordinem, quàm vrbem in ſuam iterùm poteſtatem vidiſſet redactam. Et verè, quid refert, qualiter nobis ipſi, ſiue in ſpeculo, ſiue in oculis propriis videamur, cùm nihil eapropter mutetur in re? Sicuti

enim

enim ad ſtaturam noſtram nec cubitum nec palmum adiicere poſſumus; ita neque formam mutare valemus. Quidquid enim ad naturalem addideris ſpeciem, fucus eſt.

Idcircò rectè, & ad rem noſtram, eloquentiæ princeps, Cicero: Principio corporis noſtri magnam natura ipſa videtur habuiſſe rationem, quæ formam noſtram reliquamque figuram, in quâ eſſet ſpecies honeſta, eam poſuit in promtu. Sed audi, quomodo non ad inanem complacentiam, ſed ad morum grauitatem: ſic enim inquit idem ipſe: Venuſtatem muliebrem dicere debemus, dignitatem virilem. *1. Offic.*

B Vanæ pernicioſæque huiuſce COMPLACENTIÆ prima nobis ſemina iniecit, & ad illam tam cupidè ambabus, vt dicitur, vlnis amplectendam, latiſſimum oſtium patefecit, primus omnium Lucifer: qui ex ingenitâ ſuæ nobilitatis excellentiâ naturalique conditionis ſuæ pulchritudine, quâ Deus eum præ ceteris creaturis ornarat, in ſemetipſo gloriam captās, ſibique in gratuitò datis, tamquam in propriis; nec debitam conditori ac largitori habens aut referens gratiam; ex præcellenti Archangelo, malignorum ſpirituum à ſe peruerſorum princeps eſt effectus in inferno, quibus ad eamdem ruinam incentor & dux fuerat in cælo.

Quia verò COMPLACENTIAM tam præſens & efficax eſſe experientiâ didicit ad præcipitium inſtrumentum, hinc nullum ferè ex toto mortalium genere ſinit ab hac infeſta-
C tione immunem: præſertim, cùm ipſe non tan-
D tùm in angelis, ſed & in primis parentibus, tam ſecundum pronumque ſuis conatibus ſucceſ-

ſum

ſum expertus ſit. Quâ ſiquidem aliâ parte verſipellis ſuæ nequitiæ, atque in generis noſtri ruinam inuidiæ & inſidiis viam inueſtigauit inuenitque percommodam; quàm per inanis iſtius gloriæ ac propriæ COMPLACENTIÆ titillationem; quam videbat, vel ſaltem ſuſpicabatur, naturæ humanæ non vſqueadeò fore peregrinam, neque adeò à terreſtri noſtrâ origine remotam? Tentauit, ſucceſſum ſenſit, diuinitatis conſortium ob oculos ſtatuit, addixit, & ambitionis ſcintillas in præparatum iam fomitem cautus iniecit. Incendit eâ primùm ex parte, quam præ ſexus imbecillioris naturâ, ad ignem concipiendum magis ſciebat idoneam. Dumque flamma illa amoris propriæ excellentiæ atque inanis gloriæ, ſpecioſa deſerti paradiſi depopulata eſt, ſcintillæ atque fauillæ tam voracis incendij in omnem humanæ ſtirpis propaginem adeò latè perlatæ ac peruagatæ ſunt: vt qui ſe ab illâ exiſtimat liberum, videat quæſo diligenter, an ſeipſum non fallat.

ANIMA.

O miſeriam! ô mentis noſtræ caliginem! ô cordis inſenſati dementiam! Quid agimus? quid volumus? quò euadere tandem præſumimus? quidnam tandem tam vanè ſperamus? Peſſimo laboramus vitio, ſed tamen adblandienti nobis ſuauiter: atque eapropter, neque ſponte agnoſcimus, neque fidem habemus admonenti: quaſi non ſatis ſit peſtilens, quòd intima pectoris noſtri poſſideat, niſi hoc etiam mali accedat; vt, quò magis in nobis graſſatur, hoc minùs agnoſcatur.

DE-

DESIDERIVS.

Domine Deus, quàm cæcutimus & neſcimus! Imò, cum Phariſæis cæcis ducibuſque cæcorum, admoniti, non ſine indignatione reſpondemus: Numquid & nos cæci ſumus? Et quid eſt, obſecro, quòd ita grandeſcimus, intumeſcimus, & nobis ipſi tam inaniter complacemus? Dicas, licet: Sum doctus, multarum rerum peritus, facundus, eccleſiaſtes egregius, diſertus poëta, magnus orator, bonus muſicus, inſignis ſcriptor, pictor, fictor, & mille ſimilia: omitto quòd nobilis, diues opum, honoratus à populo, raræ auctoritatis, totique mundo ſpectabilis; addo ego tibi, quidquid ex pleno copię cornu ſpongioſum tuum pectus valet imbibere: quid obſecro eſt hoc totum? Nónne fumus, bulla, ſtipula, & ſi quid his eſt vilius? Dúmque in hiſce, ne dicam omnibus, ſed in illorum aliquibus, quæ te nactum exiſtimas, gloriaris, tibique complaces ad ſtuporem; fortaſſe, ſi benè attenderis, nec illa habes, aut ſaltem non eo gradu, vt vel hilum gloriæ mereantur. Et quid eſt quæſo totum, quod es, habes, aut noſti, præ omnibus infinito modo pluribus, quæ neque es, neque habes, neque noſti? Quare igitur non potiùs erubeſcis de tot quæ deſunt, quàm gloriaris de paucis quæ adſunt?

ANIMA.

An verò manifeſtiùs hanc noſtram inanitatem in propriâ complacentiâ queamus deprehendere, & ſi oculos aperiamus videre & palpare; quàm ſi in puerorum ludētium grege, vni videa-

videamus coronam oſtendi, tamquam capiti ipſius imponendam; dumq́ue illam ſibi imponi exiſtimat, clàm à tergo ridiculus ei galerus aut cucullus imponatur; iſq́ue iam faſtuoſus incedat, ſe regem putans, cùm interim ludibrio ſit omnibus? Nónne ita quotidie nobis illudit mundus cum ſuis cultoribus; imò nos ipſi
Gal. 6. nobis? Si quis exiſtimat ſe aliquid eſſe, cùm nihil ſit; nónne, teſte Apoſtolo, ipſe ſe ſeducit?

Interim, nec omnia argumenta mundi, neque vniuerſæ correptiones, neque librorum momenta, neque aduerſi caſus, malumq́ue certum inuiſæ huic COMPLACENTIÆ debitum, & propemodum ſemper illatum, nos ab eâ vel tantillum valeant deterrere, vt ſaltem ſeriò recogitemus in nobis, an non verè hoc vitio laboremus. Tam radicata eſt in viſceribus hominum damnabilis iſta philautia, & quædam philarchia, ſiue multum ſubſit gloriandi complacendiq́ue materiæ, ſiue parum, imò potiùs nihil; vt, inſtar ſimiarum, bonorum noſtrorum operum fœtum, imò animam propriam, potiùs præ hac inſaniâ ſuffocemus ac diſperdamus; quàm vt vel moniti, ictiq́ue intus aut foris, vitium hoc agnoſcamus, atque à nobis vt deteſtabile amoliamur: cùm nec tineas, nec blattas, in libris aut veſtibus toleremus.

E

DESIDERIVS.

Vtinam tandem aliquando Domine illumines vultum tuum ſuper nos, & miſerearis noſtri; vt SPECVLVM hoc COMPLACENTIÆ procul amoueas ab oculis mentis noſtræ!

Quem

Quem enim non moueat percellatque, tam certum quàm miserandum exitium omnium eorum, qui hactenus ob istam dementiam fastumque intolerandum, te vindice, post horribilem pœnam & luctum, miseris modis perierunt? Infernalem Luciferi metamorphosin, primorum parentum apostaticum lapsum, atque inflictam toti posteritati labem & cladem,
F omitto: sed, cui non incurrit in oculos protrita & summo dedecore affecta Amanni superbia; qui cùm se in altissimo dignitatis & gloriæ gradu, stabili pace ac securitate collocatum putaret; ad ima repentè, verso rerum statu, deiectus est? Cùm enim se Regi ac Reginæ charissimum crederet, eaque de re coram vxore & amicis iactabundus gloriaretur; à Reginâ Hester apud Regem eidem promeritum parabatur exitium. Cumque tamquam vnicum toto orbe infensum sibi hostem Mardochæum, extructâ ipsi excelsâ cruce, triumphare se iam arbitraretur; in eamdem mortalium fastuosissimus est sublatus.

G Quid de notò superbi nomine Rege Antiocho sumus dicturi? quem non miserabilis eius casus & clades horrenda commoueat, vt ab arce placentiæ vel sensim descendat, vel elationis cristas paulatim demittat? De quo præstat audire, quid sacra Scriptura commemoret, quàm nostris hîc verbis explicare. Sic narrat Machabæorum historia: Existimabat, se præ superbiâ terram ad nauigandum, pelagus verò ad iter agendum, deducturum; propter mentis elationem. *2. Machab. 5.*

Sed, audiamus humiliatum superbum, ac

COM-

COMPLACENTIAM in atrio proprio profligatam. Is, qui ſibi videbatur etiam fluctibus maris imperare, ſupra humanum modum
2 Ma. ſuperbiâ repletus, & montium altitudines in
chab. 9. ſtaterâ appendere; nunc humiliatus ad terram in geſtatorio portabatur, manifeſtam Dei virtutem in ſe conteſtans: ita vt de corpore impij, vermes ſcaturirent; ac viuentes in doloribus carnes eius effluerent; odore etiam illius & fœtore exercitus grauaretur. Et, qui paulò antè ſidera cæli contingere ſe arbitrabatur; eum nemo poterat, propter intolerantiam fœtoris, portare. Hinc igitur cœpit, ex graui ſuperbiâ deductus, ad agnitionem ſui venire, diuinâ admonitus plagâ, per momenta ſingula doloribus ſuis augmenta capientibus. Et, cùm nec ipſe iam fœtorem ſuum ferre poſſet; ita ait: *Iuſtum eſt, hominem ſubditum eſſe Deo; & mortalem non paria Deo ſentire*. Orabat autem hic ſceleſtus Dominum, à quo non eſſet miſericordiam conſecuturus. Ratio eſt: quia per plagam humiliatus, non factus eſt humilis.

ANIMA.

Eheu! dolendum læti momenti exitum! Et quare, quæſo, miſeri non humiliter ſentimus de nobis; cùm nihil in nobis reperiatur, exceptâ Dei bonitate & gratiâ, quod non ad maximam animi demiſſionem impellat? Sed verè, neſcio quo malo genio, ad eiuſmodi, quæ ad humilitatem inuitant, nō aduertimus animum grauiuſque eorum vel præſentiam vel alloquium ferimus, qui nobis vel modeſtiam, vel humilitatem,

tem, vel ſobriam moderatamque de nobiſmet-ipſis opinionem ob oculos ponunt. Hinc fit (quod etiam quotidianus vſus docet) vt non ſolùm hoc in negotio veritas odium pariat; verumetiam, vt, non obſtantibus tot tantiſque remediis, ſemper ille inexterminabilis COMPLACENTIÆ ſurculus, vel millies reciſus, aut etiam euulſus, repullulet. Euadunt hoc infelicitatis (credo) rariſſimi: & quoad iſtam immunitatem, non tam ipſoſmet de ſe, quàm alios de ipſis, conuenit iudicare. Nam communis ferè habet vſus, abuſus inquam; vt, ſi ſcribimus, ſi legimus, concionamur, docemus, loquimur, canimus, manum vel pedem mouemus; aut aliquid demum, paruum aut magnum, facimus (niſi fortè deſit inſpector) quaſi ex inſidiis illicò aſſurgat & adrepat infeſtum hoc tineæ genus, gloriola, nobiſque in facto complaceamus.

DESIDERIVS.

Amplius dicam: cùm manifeſta illa gloriæ animalia Philoſophi, ferè non niſi ad oculum ſua admiranda patrarent; ſique deeſſet admirator, ceſſarent: nos interdum etiam dum ſoli ſumus, atque aliquid agimus; ecce non deeſt ſuperbia, & exiſtimatio facti laudabilis ſeſe ingerit. Quin & fortaſſe, dum iſta ſolus, ac ſine arbitro ſcribo, ſerpentiſq; illius nequitiam detego, & vires eius ac virus elidere molior; caput ſuum veternoſum latenter attollit, vt referiat ferientem; ac ſaltem ab illâ me parte titillet, quâ illum mihi videor egregiè tutudiſſe.

O nequiſſimum colubri caput! quis tuam eua-

det vafriciem, dum optimis quibusque conatibus & cœptis, vt inuides, ita & insidiaris? Imò, tum quoque victoriæ palmam tibi præsumis, cùm victori tuo victus herbam videris porrigere? Nónne ita te sanctam illam virginem Saram circumuenturum sperasti; cùm in carnalis lasciuiæ bello, per annos tredecim, victrix semper abscederet: acriusque tandem à te impugnata, quàm vt videretur posse sustinere; inuocato sponsi sui Christi auxilio, tum quoque te triumpharet? An non eidem cedendo victoriam, victoriæ palmam subtili stratagemate tentabas eripere; dum ei apparens, latenterque inanis gloriæ stimulo petens, dicebas: *Vicisti me, Sara, vicisti?* Sed illa, quâ oportebat arte, proditoriam tuam sicam eludens, ac prudenter (vt Dauid Saülis hastam) declinans, tibi quod oportebat respondit: *Non ego te vici, sed Dominus meus* IESVS. Ita ego hîc quoque si mihi molestus sis, tuum in caput retundam spiculum; obiiciamque ei cælestem peltam, quam in simili vanæ gloriæ concionandique COMPLACENTIÆ suggestione, tibi sanctus Bernardus obiecit, dicens: *Neque propter te incepi, neque propter te desinam.*

ANIMA.

Quàm dolendum, ô dilecte frater! adeò nobis inhærere instar nepæ hoc vitij, actibusque nostris vniuersis, ac omni proprio de nobis rebusque nostris iudicio; vt ad cumulum eius, & nequid ad plenum numerum deforet, etiam in defectibus ac penuriâ gloriemur: quasi nobis præ tædio foret contabescendum, si non sem-

ſemper, & vbique, & in omnibus, COMPLACENTIA iſta ac vana gloria, aliquo ſaltem vel emendicato titulo ſeſe ingereret! Adeò vt in omnibus, etiam quæ verè alij improbarent, nobis ipſi complaceamus.

DESIDERIVS.

Nec illepidum, nec alienum à noſtro propoſito eſt; quòd Agariſtam, Cliſthenis filiam, adeò formoſam extitiſſe narrat Herodotus, vt ad obtinendas eius nuptias, celebrata ſint procorum ſpectacula & certamina: quò ſpecioſiſſimi quique Græciæ adoleſcentes confluxerunt. At, cuidam illic nimiùm laſciuienti dixit filiæ pater: Tiſandri fili, deſaltaſti matrimonium. & tamen ſe rem præclarè geſſiſſe planè exiſtimabat miſer; ſibique adeò COMPLACEBAT, vt ſibi præ omnibus ſponſam deberi arbitraretur. Aliis autem, rem vt verè habebat contemplantibus, vehementer diſplicebat.

Sed quid? illud nobis ferè per fallacem ac fatuam hanc complacentiam accidit, vt nos ipſi nos potiſſimùm decipiamus, propriam opinionem conſulentes. Sic Dæmonax olim Philoſophus Cyprius, infeliciter declamantem admonuit, vt ſeſe diligentiùs exerceret. Cumque is reſpondiſſet; Numquam non ad memetipſum declamo: Nihil igitur mirum, inquit Dæmonax, ſi dicis ineptè, qui hactenus ſemper teipſo vt ſtulto auditore & magiſtro vti ſis ſolitus. Hic autem magiſter, eſt omnium errorum auctor.

Denique, ne vel in aliquo complacentia deſideretur; ſemper adhuc maioris alieni defe-

ctus prætextu, noſtram inopiam facimus minùs vituperabilem; atque illo nos ſaltem ſolatio ſuffulcimus, quo deformis ille Corydon ſeipſum vtcumque ſolabatur, dum diceret ſpeculi huius conſilio: H

Virgil. Eclo. 2.

Non ſum adeò informis: nuper me in littore vidi,
Cùm placidum ventis ſtaret mare.

Sic & Phariſæus ille, vt putabat, maiorum peccatorum comparatione ſibi placebat. Ita nos: Ille me magis claudicat, balbutit, delirat, cæcutit, atrior eſt. In placendi ratione, Tertullianus ſic inquit: Et viris propter feminas, & feminis propter viros, vitio naturæ, ingenita eſt placendi voluntas. Addo ego; & complacendi ſibimet: cùm nemo alteri placere contendat, niſi primùm ſtuduerit placere ſibi: ſique fine illo fruſtretur, ſaltem medium hoc non abfuerit. Pergit auctor, & ad ſpeculi vſum, ſeu potiùs in viris abuſum, ſe conuertens, inquit: Propriaſque præſtigias formæ & hic ſexus (virilis nimirum) ſibi agnoſcit, barbam acriùs cædere, interuellere, &c. tum ſpeculum omni occaſione conſulere, anxiè inſpicere: cùm tamen cognito Deo ademtâ placendi voluntate, per luxuriæ vacationem, omnia illa, vt otioſa, vt hoſtilia pudicitiæ, recuſantur.

Tertul lib. de cultu fem.

ANIMA.

Verè ſe res habet, vt dicit. Nam quemadmodum, quotquot Deo placere conati ſunt, viles in oculis ſuis fuerunt; ita qui complacentiꝫ ſtuduerunt, Deo placere non curarunt. Inſtar bilancis ſe res iſta habet: quantò plus vni impoſueris, tantò plus ademeris alteri. In Saul rege, velut in I

COM-

COMPLACENTIÆ SPECVLO, liceat id contemplari. ſic ait Samuel eidem: Nónne, 1. Reg.
cùm paruulus eſſes in oculis tuis, caput in tri- 15.
bubus Iſraël factus es? vnxitque te Dominus in Regem ſuper Iſraël? Pro eo ergo, quòd abieciſti ſermonem Domini (magnus ſcilicet in oculis tuis effectus) abiecit te Dominus, ne ſis Rex.

Apage ergo domeſticum hoc animi ſemper intumeſcentis virus, ac modeſtiam vſque retinere ſatagamus: ne vlla vmquam nos noſtri inflet opinio, peſtis verè vniuerſi profectus: quæ & optima quæque in nobis elidit, nihilque præter inanem producit auram, quâ & paſcitur. Nónne ſic & in Iberiâ quidam equas à Fauonio vento putant concipere, ſed euanido fœtu? Ita prorſus hîc accidit: vt qui ab opinione blandiente, ſuauiterque adſpirante COMPLACENTIA grauidantur, nihil ſerium pariant: ſed vt tumidi ſolummodò vtres, quò maiori amplitudine diſtenduntur, eò ſunt diruptioni viciniores.

Deus itaque nos ab hoc ſpiritu liberet; & humilitatis ſpiritum (qui ſolius ipſius eſt) largiatur.

V. SPECVLVM OCVLORVM ALIENORVM.

In basilisci oculis vis bellus stulte videri?
Maius adulantûm lumina virus habent.

A. *Oculi alieni, specula vanæ laudis.*	F. *Herodes, aliena laude elatior, à Deo percussus.*
B. *Rex Achab in oculis vxoris magnus.*	G. *Vana in oculis hominum complacentia.*
C. *Crocodili oculi, nocentia specula.*	H.I.K.L. *Iunonis et Isidis pompa, non sine* SPECVLIS.
D. *Talis quoque parasitorum nequitia.*	
E. *Adulatorum blanda pernicies.*	

V. SPECVLVM OCVLORVM ALIENORVM.

DESIDERIVS.

OCVLI *tui, Domine, contemplantur vniuersam terram: & præbent fortitudinem his qui corde perfecto credunt in te.* Sed, dum ita se res habet, Domine Deus, vt oculi tui vniuersam terram contemplentur: nónne viciſſim vniuerſa in oculis tuis, tamquam in lucidiſſimo ſpeculo, reſplendeſcunt? Ex hoc enim fonte promanat, quod de Sanctis tuis in cælo dici ſolet: Quid neſciant, qui ſcientem omnia ſciunt: & quid non videant, qui cuncta videntem contemplantur? Verùm, vtinam non tantùm velut in ſpeculo ſim in oculis tuis; ſed in iiſdem quoque inueniam gratiam: quia fallax alioqui gratia, quæ in hominum oculis quæritur, & raró benè inuenitur, rariuſque benè conſeruatur. *2. Par. 16.*

ANIMA.

Hiccine igitur, germane mi frater, atque indiuidue comes, in nouum ſpeculi genus deuenimus? Vtinam, ſi ad ſpectandam aliquando quam deſideramus ac quærimus Domini faciem, nos non promouet; ſaltem nó remoretur. Hac enim mente (vt noſti) per SPECVLA oberramus, vt in illud tandem optato euentu incidamus, cuius ope, & mentis noſtræ maculas eluamus, & internorum oculorum purgato obtutu, aciem illorum ſic adaptemus, vt hîc videamus per gratiam, quæ in viâ filiis Dei

reuelantur; & post hanc peregrinationem beatificæ illius visionis fiamus consortes in patriâ.

DESIDERIVS.

Assentior, ô mea columba, & soror dilecta: atque ab hoc præcepto animis scopo non est nobis vllâ de causâ aberrandum. Sed, si datur facultas, votisque nostris cæleste numen adspirarit, danda est nobis sedulò opera; vt, speculorum istorum decursu, ac quasi quasi adminiculo, mens nostra quoque ita effulgeat, vt instar specularij lapidis tamquam planè cælestis effecta, illustretur ac clarescat. De lapide siquidem
Hexaë. hom. 1. isto sic D. Basilius in hunc modum: Specularius lapis transparens ac pellucidus est, & peculiari quadam ac purissimâ perspicuitate prænitens; adeò vt, si is suæ naturæ numeris omnibus responderit, neque vllâ exesus putredine, sed nec vllâ sui parte perruptus, cum aëre contendat, eique ferè perspicuitate similis esse videatur. Rectè per omnia. Sic enim futurum
Tob. 13 est, vt illud Tobiæ in nobis adimpleatur: Luce splendidâ fulgebis. cælestis nempe gratiæ splendore. illudque Prophetæ Iob: Lux vultus
Iob 29. mei non cadebat in terram. & quemadmodum qui de terrâ terreni, ita nos de cælis cælestes efficiamur. Iustorum namque semita (de virtute in
Prou. 4 virtutem euntium, donec videant Deum Deorum in Sion) quasi lux splendens, procedit & crescit, vsque ad perfectam diem. Perfectus autem dies hic, est perfectio viæ; perfecta verò dies in cælis, est perfectio patriæ.

ANIMA.

Credo sic irradiatum fuisse beati protomartyris

tyris Stephani vultum cælesti internæque illustrationis luce; quando etiam inimici ipsius lucifugæ intendentes in eum, viderunt faciem eius tamquam faciem angeli. O beatam sic illuminatæ mentis munditiam, quæ in vultu quoque resplendeat, angelisque efficiat similes! Sed, quodnam est SPECVLI genus, quod in ordine ceterorum nunc obtutui nostro proponitur, vt fructum quoque ex illius adspectu consequamur? *Act. 6.*

DESIDERIVS.

A Mirandum planè; & quàm valdè vsitatum, atque obuium quotidie vniuersæ hominum multitudini, tam parum notum aut pro speculo habitum. Sunt autem OCVLI ALIENI, quod iam dicimus SPECVLVM, in quo laudis typum statuimus, quam eiusmodi prædæ venatores ab aliis aucupantur. Certum est in primis, tametsi nemo obseruaret, in patentibus hominũ oculis, obiecta quæque, tamquam in speculis figurata apparere. Adeò, vt quemadmodum vnus homo in multis appositis sibique coniunctis speculis, vel in paruis speculi partibus similiter sibi compositis, populi cuiusdam multitudinem efficit: ita turba aliqua in vnius solius oculis distinctè conspicienda appareat. Quinetiam, inquit Plinius, pocula quædam ita figurantur, expulsis intus crebris ceu speculis; vt vel vno intuente, populus totidem imaginum fiat. Vnde & Annæus Seneca; Sunt, inquit, quædam specula, ex multis minutisque composita; quibus si vnum ostenderis hominem, populus apparet, vnaquaque parte faciem

 suam

ſuam exprimente : ex vno turbam efficiunt: quod & cohærentibus adhuc ſpeculi partibus contingit. Et hominum ergo oculos talium ſpeculorum vicem obire, qui hactenus ignorarit, vel non crediderit; experientiam adhibeat magiſtram, & ignorantia admirationi locum dabit.

Eiuſmodi porrò ſpeculum, de quali nunc agimus, cenſeri poterant oculi Aſſyriorum, qui Iudith pulcherrimam captiuam Holoferni ſiſtentes, intentos in illam oculos defigebant: de quorum vſque ad ſtuporem intuitu, ſic in-
Iudith quit Scriptura: Viri conſiderabant faciem
10. eius; & erat in oculis eorum ſtupor: quoniam pulchritudinem eius mirabantur nimis. Indubiè in oculis omnium illam ſic contemplantium faciei ipſius effigies, tamquam in ſpeculo, conſpici poterat. Cumque iam illam tam ſubli-
Ibid. mè laudarent, vt dicerent vnanimiter; Non eſt
11. talis mulier ſuper terram, in adſpectu, in pulchritudine, & in ſenſu verborum: non reſtabat aliud, vt in hoc præſens ſpeculum oculorum alienorum Iudith impingeret offenderetque, quàm vt in laude ac gratiâ illorum, & pręſertim Holofernis, cuius oculis animoque mirificè tota placebat, ſibi ipſa complaceret & gloriaretur. Sed prudenter illa iuxtà ac conſtanter, in ſe, inſtar ſaxi quadrati, conſiſtens; cauebat, ne quid hiſce verborum lenociniis, oculorúmve collimationibus, animo ſuo impetiginis inureretur. dicebatque ſecum, quod ille Propheta, & quili-
Habac. bet oculatus arcis ſuæ cuſtos ac ſpeculator: Su-
2. per cuſtodiam meam ſtabo; & figam gradum ſuper munitionem: & contemplabor, vt videam,

deam, quid dicatur mihi; & quid reſpondeam, ad arguentem me. Propoſito autem noſtro congruentiùs dico ego; Vt videam, quid reſpondeam, ad collaudantem me, mihique adblandientem. In hoc enim conſiſtit periculum ſpeculi præſentis, oculorum videlicet alienorum.

ANIMA.

Aut vehementer fallor, aut SPECVLATIO-
B NIS huiuſmodi paradigma typumque expreſſiſſimum, in factioſâ atque impiâ illâ Iezabel, eſt videre: quando nimirum Achab Regem, coniugem ſuum æquè impium, ſic in os collaudauit; vt ad flagitium, à quo ipſe vtcumque abhorrebat, impelleret, dicens: Grandis aucto- 3. Reg. 21.
ritatis es: & benè regis regnum Iſraël. Surge, & æquo animo eſto: ego dabo tibi vineam Naboth Iezrahelitæ. Rex ſiquidem, quòd illam Naboth ſibi negaſſet, ſemianimis iacebat in lecto. Ipſa itaque Iezabel, & innocentem Naboth, prætextu iuſtitiæ, morti tradidit; & virum ſuum, ad iniuſtè poſſidendam occiſi vineam, blandiendo & collaudando, quaſi laude irretitum, induxit.

DESIDERIVS.

Omnino ſe res ita habet, vt dicis: eſtque hoc proprium ſpeculi huius exemplum, quod modò habemus præ manibus. Dum videlicet malecautus quiſpiam, laudiſq; auidior, per gratiam quam in oculis hominum obtinet, ſe in malum perduci ſinit; neque cogitat, conniuentes eiuſmodi applaudentium oculos, dum adblandiun-

diuntur, necare; ac dum fauere creduntur, nocêre quàm maximè. Hiſce ocularibus ſpeculis non vſqueadeò diſpar eſt fraus illa atque pernicies, quæ in crocodili naturâ atque oculis ſpeciatim eſſe perhibetur. Is ſiquidem, conſpecto homine, emittit lacrymas (iam tunc enim homo ille in eius oculis, vt in ſpeculo, continetur quoad imaginem) dumq́ue miſer ad illum tamquam ad lamentantem lugentemq́ue, depoſito metu, accedit viciniùs; eumdem atrociter deuorat. Vnde & natum prouerbium: Crocodili lacrymæ. de iis ſcilicet, qui ſub ſpecie pietatis & beneuolentiæ homines fallunt, atque in exitium ducunt. Talibus hominibus illud Sapientis debetur ex merito: In oculis ſuis lacrymatur inimicus: &, quaſi adiuuans, ſuffodiet plantas tuas: &, ſi inuenerit tempus, non ſatiabitur ſanguine. Quid propinquius ad crocodili naturam?

Eccli. 12.

C

ANIMA.

Hæcq́ue eſt, ni fallor, ipſiſſima paraſitorum, adulatorum, aſſentatorum adblandientiumq́ue conditio, ac pernicioſa natura: vt blandis arrideant oculis; nutu, verbis, & factis, loquantur ad hominem; nihil repugnantes, numquam contradicentes, omnia ad eius voluntatem facientes, cui placere deſiderant; omnia ſuſtinentes; & quem laudibus attollunt, in extremam tandem perniciem blandâ ſuadâ ſeducentes. D

DESIDERIVS.

Exemplum talium SPECVLORVM ALIENÆ LAVDIS & extollentiæ, habemus in libris Re-

gum

gum valdè conſpicuum. Quando namque Rex Roboam, derelicto ſano ſeniorum conſilio, audiuit adulantes adoleſcentes qui nutriti fuerant cum eo; nec miniſtrorum modo, verumetiam paraſitorum more aſſiſtebāt illi, nutuque adblandientium oculorum ſuorum placere ſtudebant, dixerunt ei: Sic reſponde populo, & dic: Minimus digitus meus groſſior eſt dorſo patris mei. at ipſe tali collaudantium rhedâ in præcipitium vectus eſt. 3.Reg. 12.

Ita legimus, apud Sonciates, Gallorum olim populos, Regem quoſdam ſecum habere ſolitum adulatores Siloarios, aſſentatores, & id genus hominum, qui vnà ſemper aderant, ſectabantur quocumque iiſſet, idemque faciebant, ſiue rideret, ſiue lugeret, ſeu aliqua caperetur voluptate: denique, qui cum accumbentibus accumberent. Quin & Cliſophus, Philippi Macedonis paraſitus (vt Athenæus eſt auctor) ſe claudum fingebat, quòd Philippus crus fractum haberet. Os inſuper, oculoſque idem contorquebat, dominum ſuum in geſtibus imitans. Niceſias porrò cùm Alexandrum magnum à muſcis petitum videret; Quantò, inquit, hæ ceteris præſtant, quæ tuum ſanguinem deguſtant! Cùm verò vulneratum eumdem conſpiceret, illud Homericum inſignis ille aſſentator in medium protulit:

Qualis diuorum percurrit corpora ſanguis!

ANIMA.

E Quis non videat, quàm fallacia pernicioſáque ſint iſtorum hominum blandimenta? & quis eiuſmodi blandientibus oculis & linguis

ſe

ſe oblectantes, ſeque quaſi byſſino vinculo ad E
ſuſpendium trahi ſinentes, ſatis deploret?

DESIDERIVS.

Eapropter, quemadmodum Patroclus proditurus in bellum reliqua quidem Achillis arma ſibi aſſumſit; ſolam autem haſtam, vt grauem ac præualidam, ne attigit quidem: ita adulator omnia veri amici ſymbola imitatur, præter ſolam admonendi libertatem: quæ, vt haſta corpus, ſic illa animum amici delinquentis intus ferit. Eam ob cauſam, ſicut in Menādri Comœdiâ falſus inducitur Hercules, clauam geſtans, non ſolidam ac robuſtam, ſed inanem ac leuem: ita quoque adulatoris libertas, mollis eſt & blanda, plus aſſentationis quàm monitionis habens; plus olei lenientis, quàm mordentis vini; idcircò etiam non ſanant, ſed vngunt tantùm ac palpant. Hunc in modum Tiberio Senatum aliquando ingrediente, adulator quidam exclamabat: In hoc te omnes reprehendimus, Imperator, licet nullus audeat palàm fateri, quòd tu te nobis nimiùm impendis. Ad quæ C. Seuerus: Iſta tanta libertas hunc hominem dabit exitio. Tali ironiâ inſigni ſarcaſmo commixta fucum illius inepti detergebat; qui nempe prætextu ſummæ ac periculoſæ libertatis, maximè blandiebatur.

Sed, quàm inanis ac ſtulta eſt, hominum in hoc ALIENORVM OCVLORVM & laudum blandientium SPECVLO ſibi applaudentium vanitas! In oculis hominum ſapiens, vt alter Salomon, apparebis, & re benè conſiderata verè ſtultus inuenieris: fortis, vt alter Sam-
pſon

pſon aut Hercules, & eris in rei veritate Therſite timidior; eloquens, vt alter Cicero, & re verâ Bardo ſtupidior, ac magis mutus quàm piſcis; pulcher, vt Abſolon, vel Adonidis inſtar, & Mopſo deformior. Quocircà, dignum ſuâ eiuſmodi fatuitate reſponſum accepit aliquando à ſuo paraſito Cariſopho Dionyſius; quod omnibus huius farinæ hominibus optem propinatum, dum ita auidè laudem blandientium ſitiunt: cùm enim dominum ſuum ſeparatim cum amicis confabulantem & corridentem videret; ipſe quoque procul ſtans effusè ridebat, nihil tamen audiens eorum quæ dicerentur. Interrogatus itaque à Dionyſio, quid rideret: Quòd, inquit, exiſtimem riſu digna quæ dicitis. Optimè: nam dum plerumque ridere homines arbitramur, ob gratiam aliquam in nobis obſeruatam: fortaſſe, ſi rogentur, ineptiam noſtram ac vanitatem deriſerint. Hinc Phocion Athenienſis, inſignis Orator, cùm populum ſibi dicenti applaudentem vidiſſet; ad amicos conuerſus, Quid, inquit, num mali quippiam dixi imprudens? Sed omnes potiùs aurâ illâ populari nos ab illâ animi moderatione in deuium complacentiæ abripi ſinimus; quam Cicero etiam in Demoſthene improbauit, dum ſic illum notat: Leuiculus ſanè noſter Demoſthenes; qui illo ſuſurro delectari ſe aiebat, aquam ferentis mulierculæ, inſuſurrantiſque alteri; Hic eſt ille Demoſthenes. Quid hoc leuius? At, quantus Orator! Sed, apud alios loqui videlicet didicerat; non multùm ipſe ſecum. Ita de hoc laudis vento retibus captato, Cicero. *Tuſcul. qu. li. 5.*

ANIMA.

Prudenter eapropter fecerimus, mi frater coniunctiſſime, ſi modeſtam illam prudentemque Noëmi fuerimus (quoad hominum laudes & gratiam) imitati. Illa ſiquidem, dum peregrè reduci Bethlehemiticæ mulieres, non ſine publicæ laudis encomio ſibi acclamarent: Hęc eſt
Ruth 1. illa Noëmi, pulchra, præſtans, præclara illa virago; nihil ſibi inde laudis decerpens, nihil illorum arrogans, demiſsè reſpondit: Ne vocetis me Noëmi, id eſt, pulchram; ſed, vocate me Mara, hoc eſt amaram; quia amaritudine valdè repleuit me Omnipotens. Itaque flammam laudis alienæ ſuperinfusâ frigidâ in ſuo ortu reſtinxit. Sic quoque facto eſſet opus, quando propter gratiam aliquam, aut veriùs gratiæ ſpeciem, laudabiles hominum oculis apparemus, noſque laudare incipiunt. Nihil etenim ita impetiginem illam alienæ laudis retundit, quàm humilitatis vilitatiſque memoria; & cogitare, quales verè in oculis Dei ſimus: iuxta
Sen. ep. 77. Senecæ dictum: Intus teipſum conſidera, non qualis ſis, aliis credas.

Quid enim Herodi profuit ſuperbia, faſtus, & ſupra humanum morem populi adulantis F
Act. 12 acclamatio? Statuto namque die, veſtitus veſte regiâ, ſedit pro tribunali, & concionabatur ad eos. Populus autem acclamabat: Dei voces, & non hominis. Confeſtim autem percuſſit eum Angelus Domini: eò quòd non dediſſet honorem Deo (ſed attributum à populo, ſibi quoque arrogaſſet) & conſumtus à vermibus exſpirauit. Neque eò minor eſt culpa, vbi rarior talis pœna.

DESI-

DESIDERIVS.

Vtinam id ipſum, ô anima, ſaperent, ſentirentque verè in animo ſuo, imprudentes ac impotentes humanæ laudis appetitores; qui conſilio oculorum alienorum, ſibi vice ſpeculi ſubſeruientium, ſe ſuaque omnia dirigunt & diſponunt: non cogitantes, rem eſſe plenam vanitatis ac ſtultitiæ. Quemadmodum enim magna eſt oculorum ſpeculorumque affinitas (vt initio diximus) ita non minor quoque fallendi æqualitas. Exiſtimant aliqui, videndi rationem fuiſſe perituram (inquit Cælius Rhodiginus) niſi ſummi artificis ſapientia, poſt id quod mirè pellucet, nigricans quippiam appinxiſſet: ſicuti ſpeculis allinitur plumbum, pix, aut aliquid ſimile denſum & adiaphanum, vt obſcurior illa denſitas, ſit imaginum veluti ſufflamen ac infrenatio; quæ per vitri dilapſæ tralucidum læuorem, ac denſiore obiecto non repreſſæ, euaneſcerent. Vnde vulgo irroborauit, vt dicatur OCVLVS naturæ SPECVLVM; ſicut SPECVLVM, artis OCVLVS nuncupatur. *Lect. Antiq. lib. 3. cap. 28.*

Eſto id totum verum, & ita vt dicitur: atque oculi fabricam, vt admirabilem, viceſque ſpeculi obeuntem, obſtupeſcamus: vanúmne G tamen ob id eſſe deſinit, ex oculis hominum, velut ex ſpeculis voto tuo obſequentibus, laudem captare & gratiolam aliquam emendicare? H Choris & pompæ Iunonis atque Iſidis, eiuſmodi cincinnatos ac calamiſtratos ſymmyſtas, laudis aucupes, adſcriptos oportuit; vt egregiè ſint toti mundo ſpectabiles; fabuloſi nempe, & mera potiùs ipſimet fabula. Sic enim

Li. 6. de Ciuit. Dei, cap. 10. de similibus, D. Augustinus: Sunt, quæ Iunoni ac Mineruæ capillos disponant, longè à templo, non tantùm à simulacro, stantes: digitos mouent, ornantium modo. Sunt, quæ speculum teneant: sunt, quæ ad vadimonia deos suos aduocent. Quemadmodum & Apuleius de pompâ Isidis, inquit: Mulieres candido splendentes amicimine, verno florentes coronamine; quæ de gremio per viam, quâ sacri incedebant comitatus, solum sternebant flosculis. Aliæ quæ nitentibus speculis, pone tergum reuersis venienti deæ obuium commonstrent obsequium. Hisce inquam pompis & choris immixti isti curiosuli, & vndique corrasis inhiantes honoribus, fortè esset, in quo etiam ipsi dæmoniis illis idoneum offerrent obsequium. Sed, facessant hæ fabulæ, cum insensatorum hominum moliminibus, qui se propemodùm deos existimant, si cuiusquam mortalis gratiam, quam aucupantur, obtinuerint.

I K L

ANIMA.

Vtinam omnes potiùs gratiam in oculis Domini inuenire studeamus, quæ verè nos humiles, pios, sanctos, iustos, atque propterea ipsi gratos ac beatos efficiat. Tunc enim ex animo ipsi omnium conditori ac Domino nostro dicere possimus: *Psal. 122.* Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cælis. Vt à longè speculari locum solent peregrini, aut reduces exules, ad quem summo desiderio optant pertingere. Salutant à longè, iam illic est animus, & tenere videntur, quod eminus contemplantur. Et hoc ipsum

est

eſt veri nominis contemplari;cælum adſpicere. Nam cæli conuexum, quo vndique ſpectabile eſt, totumque cælum ipſum, primò templum eſt nuncupatum: vnde & loca illa, quæ in modum cæli concamerata, ab omni parte conſpici poſſunt, antiqui templa nominarunt; vnde & venit contemplari, talia loca circumſpicere, non mutato veſtigio. In cælum igitur oculos *Pſalm.*
leuantes contemplemur, vnde veniat auxilium *120.*
nobis Domine, ad te ſunt oculi noſtri: &, ſicut *& 122.*
oculi ſeruorum in manibus dominorum ſuorum; ita oculi noſtri ad te Domine, donec miſerearis noſtri.

Si in oculis tuis inuenerimus gratiam: parum eſt, etiamſi gratiam apud homines non inueniamus, niſi quantum cum tuâ gratiâ conſiſtit. Ceterùm, cum viro ſecundùm cor tuum conſtanter dicimus: Corripiet me iniuſtus in mi- *Pſalm.*
ſericordiâ, & increpabit me: oleum autem *140.*
peccatoris non impinguet caput meum.

VI. SPECVLVM PROPRIÆ VILITATIS.

Huc ades: et quid ſis, quid eris, fueriſue, tuêre.
Huic SPECVLO titulus Γνῶθι σεαυτὸν erit.

A. SPECVLVM *propriæ vilitatis.*
B. *Intenta mortis meditatio.*
CC. *Mors, vnâ ex parte ſpeculum mortis oſtendens, ex alterâ necem intendens.*
D. *Vermium ſerpentiumq; hereditas.*
E. *Vilitas vilitatum, vas miſeriarum.*
F. *Cærimonia diei cinerum.*
G. *Deus Adæ: Puluis es, et in puluerem reuerteris.*
H. *Deus Moysi: Mitte manum tuam, in ſinum tuum.*
I. *Trabis et feſtucæ, in oculis præpoſtera ſpeculatio.*

VI. SPECVLVM PROPRIÆ VILITATIS.

Desiderivs.

VBinam es, anima mea, ſoror mea, ſponſa? Num ſpeculorum hucuſque tam ſuſpectorum, fallacium, & periculoſorum adſpectu deterrita aufugiſti? vel tædio affecta deſpondénſque animum, latebras, doloris amicas, quæris? Redi pauliſper ad te, redi ad me, & ad ſpeculationem fine bono conceptam ambo redeamus. Ecce, ecce: terrena iam ſpecula pertranſiuimus; ex quibus, tametſi boni multum rectè prudenterque vtentibus queat produci (quemadmodum nos vtilitatem non contemnendam, primariæ noſtræ intentioni ac ſpeculationi ſeruientem, ex eorum contemplatione percepturos confido) tamen vt plurimùm plus mali quàm boni exinde conſequitur. Iam verò, ad ſaniora, viciniora que ſaluti, atque ſcopo noſtro magis accommoda ſpecula, ſit nobis ingreſſus. Deinceps inoffenſo mentis obtutu per ſubſecutura licebit decurrere, ac omni metu ſepoſito ſpatiari. Quocircà, animæquior eſto: reuertere, vt in iſtis faciem tuam contemplemur.

Anima.

Quænam eſt hæc vox tua, dilecte mi; tam nouæ & ſecuræ conſolationis aſſertrix & nuntia? Spéſne eſt ergo, tandem ſpecula tutiora nanciſcendi, quorum ope & operâ, ad ſpeculandam hîc Dei noſtri bonitatem, & in futuro

olim ſæculo maieſtatem, adiuuemur? Certè, moleſtum eſt admodum, triſte, ac tædioſum, ita hîc caligare, verſari in tenebris; lumen ſperare, ad lucem adſpirare, ſectari claritatem, & morari in denſæ noctis caligine. Siquè me lamentantem, querulam, & eiulantem interrogauerit aliquis; vel ipſe quoque, quem quæro, Deus meus, & Dominus meus, ſponſus & IESVS meus; quid mihi velim vt faciat: quid aliud reſponſi, ſi ſapio, dare potero; vel à me queat expectari; quàm illud vnicum neceſſarium: *Domine, vt videam?* Videam, agnoſcam, ſentiam, infirmitates meas, defectus meos, miſerias meas: videam quoque, quàm bonus & ſuauis es, Domine, quamquè longanimis & miſericors: quin, lumen quoquè gratiæ, viſitationis, illuſtrationis tuæ, & quidquid ad aliquando videndum te, ſicuti es, queat conducere; videam hoc totum, accipiam, teneam, vtar, fruar, nec dimittam, donec omnis cõſummationis teneam finem: & certus ſum, quòd benè mihi hoc pacto futurum eſt. Quapropter, ô frater, ſi ſpeculum huic ſpeculationi conueniens nacti ſumus, vt fiat cor noſtrum immaculatum, & in lumine videamus lumen: eſt quòd gaudeam, quòd Deo gratias agam; eiuſque munificentiâ ſedulò vtamur.

Marc. 10.

DESIDERIVS.

Tale nunc nobis (ô anima mea) inuentum eſt ſpeculum: quo ſi rectè vſi fuerimus, ad ſequentia adhuc præſtantiora commodam nobis aperuerimus ianuam. Attende, obſecro, ad verba Sancti cuiuſdam mirabiliter illuſtrati, quibus nos

nos in viam optatæ ſpeculationis deducit: ſed attende inquam, quia attentione eſt opus, & poſteà liberiore luminum exſpatiatione vti licebit. Sic igitur inquit: Duplex aſſignatur hominis felicitas: vna ſpeculatiua, quæ eſt operatio ex virtute perfectâ contemplatiuaque, quam ſapientiam dicimus: altera verò practica, quæ hominis eſt perfectio ex virtute actiuâ; quæ eſt prudentia. In intellectu, ſpeculatiuam conſiderare vim poſſumus; cuius eſt finis, virtutis cognitio: & practicam, cuius eſt finis, operatio. Hactenus ille Doctor verè angelicus. Vnde colligimus, præter alia, ſi felices hîc eſſe & poſteà beati deſideramus, ſpeculatiuæ dãdam in primis eſſe operam; quâ ad virtutis cognitionẽ veniamus, eamque tum poſteà per debitam operationem practicemus. Ad hoc autem maximo nobis auxilio futurum præſens SPECVLVM, quod PROPRIÆ VILITATIS agnoſcendæ nuncupatur. In quo, veluti in proprio fonte vel puteo (vt vulgò dicitur) noſipſos diſcamus agnoſcere: &, non quid nobis vel hominibus mundi de nobis videatur, ſed quid de nobis ſit in ipsâ rei veritate, cognoſcamus. *D. Tho. Aquin.* A

ANIMA.

B Explica precor, imò & applica nobis hoc SPECVLVM, mi frater: nam, quantum capio, vera ac ſincera ſui ipſius cognitio, eſt certiſſima ac ſecuriſſima ratio & via pertingendi ad cognitionem Dei; in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ, ſcientiæ, & virtutum abſconditi. De quâ notitiâ non eſt dedignatus ipſemet Dominus ſublime hoc nobis reuelare myſterium, vt *Coloſſ. 2.*

Ioan. Patri ſuo cæleſti diceret: Hæc eſt vita æterna: vt
17. cognoſcant te, ſolum Deum verum; & quem miſiſti, Ieſum Chriſtum.

DESIDERIVS.

In primis, quemadmodum faſtus elàtio, & tumor ſuperbiæ, ad ſublimè ſemper de nobis ſentiendum inſtigant: ita eâdem operâ impediunt quo minùs, vt par eſt, de nobis ipſi iudicemus; quod non niſi per ſinceram humilitatis bilancem decernitur. Nam, ſicut genarum inflatio oculos conniuentes intercludit, & diſtinctè videre non patitur: ita mentis tumor internum prohibet viſum; præſertim, quo de nobis noſtriſque actionibus & rebus diſcernamus. Quapropter, amicum ſaluti hoc Speculum amplectamur, recteque vtamur: quò candidè cognoſcamus, quid in rei veritate, & coram Deo, de nobis ſentire debeamus. Rem omnem, vt eſt, non vt nobis interdum videtur, vel alij de nobis iudicant & loquuntur, ſed vt verè ſe habet, diiudicemus, ac certò teneamus. Quia tantus quiſque eſt, & tanti, quantus quantìque eſt apud Deum, & non ampliùs, vt inquit humilis Franciſcus. Dei namque oculus falli non poteſt aut hallucinari.

Vt autem veram hanc noſtræ conditionis effigiem in hoc ſpeculo, ſine falſi formidine, contemplemur: eamdem non tam ſub humilitatis, quàm ſub vilitatis titulo conſideremus. Nam verè, fruſtrà ſe humilem eſſe confidit, qui non ſe vilem exiſtimat. Id igitur primùm in genere circa hominis mortalis ſubſtantiam & naturam expendamus; & tum

tum ad noſtram ipſorum in particulari vilitatem ſcrutandam & agnoſcendam veniamus. De miſeriâ ac vilitate hominis, in communi, præter tot tamque varios atque egregios libellos ſuper hac re ex profeſſo à piis & doctis viris conſcriptos, quid breuius, clarius, efficaciuſque proferri poſſit, quàm quod beatus Iob paucis perſtringit, dum ait: Homo natus de muliere, *Iob* 14.
breui viuens tempore, repletur multis miſeriis. Qui, quaſi flos egreditur, & conteritur; & fugit velut vmbra, & numquam in eodem ſtatu permanet.

Scimus, nec imus inficias: tantam eſſe dignitatem ac maieſtatem humanæ ſtructuræ, ſi conditoris ſummique eius architecti ac plaſmatoris Dei bonitatem, ſapientiam, ac potentiam attendas; vt omnis ſimul omnium ſapientum induſtria, ne quidem minimam eius partem valeat intellectu aſſequi, nedum eloquio explicare. Sed nos hîc modo de miſeriâ ac vilitate eiuſdem diſſerimus; quæ non minùs omnem captum humanum atque vim eloquendi excedit. Adeò, vt quilibet in ſemetipſo habeat, & quo iuxta conditionis nobilitatem artifici Deo aſſiduas agat gratias; & quo iuxta miſeriarum agnitionem, ſe infra omnes creaturas humiliet: certâ videlicet quadam ratione, viliſſima quæque ſibi præferenda conſiderans. Quæ omnia, vt ſuccinctè, quaſi in ſeriem digeſta, oculis potiùs quàm linguâ percurramus, & quodammodò in præſenti VILITATIS NOSTRÆ SPECVLO contemplemur: animum quæſo ad ſubnectenda aduertamus.

Prima ſic in hoc decurſu vilitas materiæ con-

cepti iam hominis; quam, præ verecundiâ, cogitaſſe ſit ſatis, vt parcamus auribus. Vilitas nutrimenti viuentis iam fœtus proximè ſuccedat: nutrimenti dico, non quo per os, ſed per vmbilicum, vt habet natura, in matris vtero vitam trahit & ſuſtentatur. Quod alimentum, vel cogitatum tantummodò, horrorem adfert intelligenti, præ ſui abominatione. Nam, vt teſtis eſt Plinius, nihil facilè reperiatur mulierum profluuio (quod tamen in iam concepti fœtus alimentum conuertitur) magis monſtrificum. Hoc enim exuruntur hortorum germina, SPECVLORVM fulgor adſpectu ipſo (mulieris videlicet, cui menſtrua eunt) hebetatur; acies ferri perſtringitur, eboriſque nitor; aluei apum emoriuntur, in rabiem aguntur canes; imò & homines, ſi eius vel minimam guttam in cibo potúve acceperint: qualem ego, tali maleficio factum phreneticum, noui; qui tormentum hoc, aliquando moleſtius mihi aſſerebat torturâ iudiciariâ, quam tamen ab hæreticis fuerat paſſus; aliquando verò tam erat inſenſibilis, qui nec verbera nec vulnera inflicta perſentiſceret: & hoc ipſum, fœtui adhuc geſtato eſt nutrimentum.

Subſequatur nunc vilitas impotentiæ nati iam pueri, vt viliſſimam partus conſtitutionem omittamus. Impotentiâ illâ corporali, notâ omnibus; vide an non multò ſit vilior impotentia, ignorantia, ac miſeria ſpiritalis. Succedat miſeriæ adnatæ vilitas, ac neceſſariò ferendæ per omnia: vilitas animi degenerantis ad malum: vilitas ex morborum varietate, fœditate, naturæque ſubiectione:

vili-

D vilitas ex mortis horribilitate, ac ſerpentium vermiumq́ue hereditate: vilitas reprobationis, in quos cadit: vilitas peccati mortalis, damnationis, loci infernalis, ſociorum, & tormentorum, in quæ omnes nati ſumus venire, ſi poſt baptiſmum in ſtatu mortiferi peccati decedimus.

E Quid plura? Summa; vt vanitas vanitatum, ita vilitas vilitatum in homine conſideranda eſt. Adeò vt verum omnium miſeriarum mancipium, & mundi ludibrium, ac peripſema dici meritò poſſit. Iſta ecce omnia in SPECVLO iſto contemplamur. Ita vt non ſolùm vilibus vniuerſis homo comparari, verumetiam illa ipſa dici poſſit: homo bulla, ſpuma, vapor, aura, nubes, fumus, fimus, fæx, fungus, ceſpes, gleba, ſtipula, flos deciduus, fœnum, floccus, ſtilla, ventus, ſibilus, vmbra, phantaſma, ſonus, ſomnus, punctum, pluma, alga, villus, hilum, vappa, nautea, putredo, nauci, ſcoria, ſiliquæ, pœdor, ſitus, mucor, quiſquiliæ, puluis, cinis, cœnum, abortiuum, excrementum: quo nouiſſimo titulo ſororem ſanctus Bernardus compellabat, cùm ſtercus ſerico inuolutum nominabat. Ecce igitur inſignem noſtram nobilitatem, ſuis inſignibus in hoc ſpeculo quaſi in tabulâ figuratam. I nunc & gloriare, homo.

ANIMA.

O miſerandam miſerorum mortalium miſeriam, miſerias ſuas nō agnoſcentium! Interim ita quotidie expendendis admirandiſque, quæ noſtræ ſunt excellentiæ, diſtinemur; vt vix momentum temporis ſuppetat, viliora conditionis

noſtræ

noſtræ inſpectandi. Spes tamen eſſet, ſi id ageremus, fore, vt cum pauone ſpeculariam illam inanis cõplacentiæ caudam ac ſuperbiæ criſtas humiliati demitteremus; ſi ſordidos atque abominabiles vilitatis noſtræ pedes inſpiceremus.

DESIDERIVS.

Verùm enimuerò, ô anima, ne, quod in aliis communique hominum genere, improbamus, id in nobis ignoremus, nos ipſos particulariùs ad vnguem exploremus. Númne verborum illorum recordaris, quæ ſacerdos pronuntiat, quando in Cinerum die, Chriſtianorum frontem in modum crucis cinere aſpergit, dicens: *Memento homo, quia puluis es: & in puluerem reuertêris?* F

ANIMA.

Recordor: neque pium hoc obſequium vmquam, quod ſciam, omiſi: nec parui faciendum exiſtimo tam ſalutare Eccleſiæ inſtitutum; & quidem in capite Ieiunij.

DESIDERIVS.

Id rectè quidem, ô ſoror dilecta: ſed fortaſſe non ita, vt par fuit, verborum illorum pondus & energiam tecum expendiſti: ſed in communi tantùm, omnibus id hominibus (vt iam nunc fecimus) applicando: non autem ad temetipſam in particulari: quod nobis, in præſenti SPECVLO VILITATIS PROPRIÆ, eſt inueſtigandum.

ANIMA.

Fieri poteſt, quod dicis: nam, ab quolibet homine, humani nihil alienum exiſtimandum eſt. Quocircà, non erit abs re, ſi verborum illorum occaſione propriam vilitatem hîc inter

nos

nos discutiamus & agnoscamus : quia iuxta D. Bernardi sententiam, Humilitas est virtus, quâ, verissimâ sui cognitione, sibiipsi quilibet vilescit. Addo ego; quòd ita vilis & contemtibilis sibi, verè aliis humilis fiat, sitque in veritate: dumque se ipse despicit, mundus illum tum suspicit. Nónne sic Christus ipse Zacchæum suspexit, humilem factum in sycomoro sublimatum? Vnde Bernardus: Non magnum est, esse humilem in abiectione: sed magna prorsus & rara virtus est, humilitas honorata. Et D. Hieronymus: Nihil est, quod nos ita & hominibus & Deo gratos facit, quàm si vitæ merito magni, & humilitate infimi simus.

Bernard.

Luc. 19

Desiderivs.

Credo prorsus, ô anima, quandocumque verba illa cum cineris impositione nobis à sacerdote in faciem dicuntur, officij nostri esse, non aliter illa audire atque accipere, quàm accipienda erant Adamo, cũ ipsi à Deo dicebantur: & non aliter, quàm si nobis, nõ per aliquam cærimoniam, aut consuetudinem, sed inopinatò ab aliquo, in faciem dedecus aliquod aut infame improperium coram aliis impingeretur; quod verè in nos actúsque nostros reipsa caderet & quadraret. Sicut exempli gratia, si illud Bernardi, quasi ex professo alicui diceretur, qui in facto deprehensus, nimiæ superbiæ vel arrogantiæ meritò notaretur: Cogita, vnde veneris; & erubesce: vbi sis, & ingemisce: quò vadis, & contremisce. Sic enim Adæ Deus, quando stimulante superbiâ, inobedienter in suum auctorem, suasu serpentis insurrexerat, adeoque

Bern. serm. de primordiis &c.

G

diuinæ

diuinæ pluſculum celſitudinis ambiebat; tum æquum putauit, vt, qui ſe ſupra ſe faſtuoſè leuauerat, & mente tumente, quaſi deus quiſpiam futurus, ſublimia nimiùm appetiuerat, vilis memoriâ originis humiliaretur. Sicuti flammæ ſurſum liberiùs aſcendenti iniicitur frigida, vt eò reprimatur, vnde excreuerat. Dixit
Gen. 3. itaque ei Deus: Reuertêris in terram, de quâ ſumtus es: quia puluis es; & in puluerem reuertêris.

Videris nunc tu, ô anima mea, atque ego tecum; an vmquam feriò ſic verba iſta, à ſacerdote tibi prolata, in aures noſtras inſonuerint, vt innatam noſtrâ ſuperbiam, noſtrique pluris æquo exiſtimationẽ, hoc malleo retundi ſenſerimus. An verè vel tunc, vel aliàs, huius humiliationis occaſione & typo, hoc in nobis experti ſimus, quod haud dubiè in ſe ſenſit & expertus eſt Adam, quando hæc humiliatio ipſi ob oculos poſita fuit, & quaſi depreſſio tumentis animi in faciem impacta. An item hoc vmquam per illam cærimoniam cinerum, ac verborum acrimoniam, in nobis ſenſerimus, quod certo certiùs in ſe ſenſit Abraham, quando Deo in an-
Geneſ. 18. gelis ipſi apparente, dicebat: Quia ſemel cœpi, loquar ad Dominum meum: cùm ſim PVLVIS ET CINIS.

Et verè, quid ſumus, ô ſoror chariſſima, quàm puluis & cinis? PVLVIS, terræ tritæ excrementum: & CINIS, rerum combuſtarum ſuperfluum? Faſcis lignorum, manipulus ſtraminis, & fœni ligatura, ſimiliſque materia combuſtibilis, aliquid eſſe videtur, dum ſtat in ſuâ integritate; maximè ſi quiſpiam ornatus adhibeatur; quemadmo-

admodum olim Xerxes platanum insignem, iusso aliquot dies stare exercitu, armillis, torquibus, catenisque aureis, pro animi sui voluptate adornari præcepit: atque ita est homo in ornatu suo. Sed in cinerem redactis vniuersis, nec forma, nec status, neque species vlla est reliqua. Itaque cinis cinerem arguit; nosque confundit, dum superbimus quamdiu supersumus.

Sic & amphora, dum integra est sibique constat, aliquid sine dubio esse videtur: vnde Poëta, ad cœpta alicuius momenti, non sortita tamen debitum ac dignum finem, alludens, sic canit:

——— Amphora cœpit Horat.
Institui; currente rotâ cur vrceus exit?

At dum illa, quantumuis ampullata, in minutas partes confracta, imò contrita & redacta in pulueres, humiliata pedibus cõculcatur: nec prioris quidquam formę apparet, nec quippiam refert eius quod paulò antè esse videbatur.

Sed, quare non ista sic applicamus nobis; quandoquidem ipsis vocabulis vtimur, quando rem requisitam volumus nominare. Nónne ita Ps. 50. cor contritum & humiliatum vocamus? nónne requisitum ad veram remissionem peccatorum necessariumque dolorem, contritionem proprio vocabulo nuncupamus? Omnino; sed quando verè ita de nobis existimamus? quando verè tales sumus? vel esse satagimus?

Sic etiam; terra sumus: credimus, qui de terrâ creati: sed interim proteruimus, superbimus, attollimur, intumescimus. Quare? quia terra viua, terra animata, terra mobilis sumus. Et quid tum posteà? Nónne & terra illa, quam talpæ sensim

ſenſim emoliuntur & eruunt, mobilis eſt; & ſi vis, viua quodammodò atque animata; vita nimirum talpæ intus agentis atque eam mouentis? Et quid quæſo nos aliud ſumus, quàm terra, ſpiritu intus agente, mobilis; terra tamen?
Iſa. 23. Erubeſce Sidon, ait Dominus Deus: & mare, atque abyſſus miſeriarum noſtrarum. Nam ſi animi noſtri miſerandum ac vilem ſtatum expendere non pigeat: nónne meritò nos confundit & humiles debet efficere, quòd, quidquid bonum & honeſtum eſt, vix nobis queat inculcari; inculcatum non hæreat? quod verò peruerſum ac vitioſum eſt, vix poſſit dedoceri? Mala, ſponte naſcuntur, & difficillimè euelluntur: bona, diligenter inſerta & culta, difficulter proueniunt, & momento citiùs euaneſcunt ac marceſcunt.

Et quomodo non ex peccati obſcœnitatis indignitate nobis ipſi vileſcimus; cùm, teſte Iſidoro, tam vilis & abominanda ſit carnis ſpurcities, ac libidinis vitium, vt pro inſitâ dæmonibus ſuperbiâ, vix quiſquam ſit, qui homines ad illam velit tentare: neque facerent, niſi inuidia ſalutis humanæ illos ad id officij inſtigaret. O miſeriam noſtram!

Itaque, ſi ſapimus, ô anima, vnica dilecta mea, ſatis inſaniuimus, ſatis ſuperque ſuperbiuimus, ſatis nos ſupra nos extulimus. Tempus eſt, vt, Moyſis exemplo, dictum nobis arbitremur
Exo. 4. à Domino: Mitte manum tuam in ſinum H tuum. nihil autem addubitandum, quin illam inſtar niuis, vt ille, ſed non tam immunes à culpâ quàm ille, leproſam ſimus extracturi.

Intremus, ô anima, æqualibus paſſibus & con-

coniunctis animis, in castellum quod contra nos est: in conscientiam, arcis instar, pro nostrâ quidem conseruatione, si obtemperamus, sed contra nos in medio nostri exstructam, si rebellamus: & certo certiùs, in eam ingressi, statim alligatam in biuio inueniemus asinam, animam inquam peccatricem. Introspiciamus quoque capsulam hanc corporis nostri; exteriùs quidem satis concinnam & ornatam, sed intus plenam ossibus mortuorum & pœdore peccatorum. Perfodiamus cum Ezechiele parietem conscientiæ in malis maceriatæ: & ibi videbimus abominanda nequitiæ, atque omnium irrationabilium animalium & brutorum effigies.

Mat. 21. *Mat. 23.* *Ezech. 12.*

SPECVLEMVR vultum nostrum in SPECVLO hoc PROPRIÆ VILITATIS, & certò agnoscemus, quòd Cicero olim acutè & disertè dicebat cuidam, sibi fortasse plùs æquo placenti: Credo; postquam tibi SPECVLVM allatum est, longè te à pulchris abesse sensisti. Neque tantùm, ô anima, sic speculando contemplemur: sed in rei veritate & sentiamus, & sic nos geramus. Vilitas nostra semper ob oculos versetur: & verè eapropter efficiat humiles. Deinde, quod proximum est vilitatis ac humilitatis argumentum, numquam alios præ nobis contemnamus: sed, si cum D. Hieronymo ex trabe, quæ verè in oculis nostris est, de festucâ in aliorum oculis subuereri nos posse arbitramur; saltem, ne ita vmquam hallucinemur, vt ex festucâ trabem in aliis, & è contrà in nobis ipsis ex trabe festucam effingamus. Sed iuxta Bernardum: Consideret seipsum homo, vt piè condescendat proximo.

Cicer. in Clodiũ & Curionem. *Mat. 7.*

Vis hominum diuûmque oculis speciosus haberi?
Temet ad hoc SPECVLVM respice, come, laua.

A. *David Deo: Asperges me Domine hyssopo, et mundabor.*	E. F. *Piarum mentium desiderium, vt emundentur, et illustrentur.*
B. *Aeneum labrum, è speculis mulierum, in tabernaculo.*	G. *Filia Sion, lauans cor: Et Sacramenti poenitentiæ præstantia.*
C. *Specula lotioni aptata.*	
D. *Sacerdos et Leuita, se ad specula lauantes.*	

VII. SPECVLVM PVRGATIVVM.

DESIDERIVS.

QVî tibi arrisit, ô anima, fidele illud SPECVLVM, quod manus nostræ modò contrectarunt, & oculis nostris subiectum fuit: in quo non solùm miseriarum humanæ vitæ, ac demum mortis ipsius horribilis species vilisque conditio liquidò visa atque conspecta est; verumetiam propriæ vilitatis ideas penitiùs licuit intueri?

ANIMA.

Tam gratum illud acceptumque fuit, quàm esse oportet, quod ad benè recteque viuendum, Deo placendum, atque ad eius beatum aliquando conspectum pertingendum, cumprimis est necessarium. Nam, quemadmodum non nisi propriæ existimationis sublimitate angeli de cælo delapsi sunt: ita non nisi propriæ vilitatis agnitione, homini in cælum patet ascensus. Rectè propterea Gregorius: Humiliare, & apprehendisti. Alioqui nisi quis efficiatur sicut paruulus, non intrabit in regnum cęlorum: tantum abest, vt inter maiores ibidem computetur. Quocircà, placet hoc SPECVLVM, quod nos propriæ indignitatis, & tandem extremæ periodi, non sinit esse immemores.

DESIDERIVS.

Et mihi placet, ô anima, hoc tuum placere & memorari; quâ de causâ tibi quoque congratu-

lor vehementer. Sed, ſed inquam; ſcis, quid nunc reſtet agendum? Nónne mecum fateberis, quod res eſt: parum admodum aut veriùs nihil eſſe, ſordes ſuas & maculas in ſpeculo contemplari & non abſtergere; agnoſcere culpam, & non emendare; lapſum fateri, ſed nolle reſurgere; aut velle quidem, ſed non præſtare? Quid ergo iam ſeriò nobis facto ſit opus, ex animo reſtat perpendendum. Dicamus itaque ac faciamus, quod fortes olim illi Machabæi, dum commodo nobis typo & exemplo ſe inuicem ad opus incitabant & hortabantur. Sic habet hiſtoria: Dixit autem Iudas, & frater eius: Ecce contriti ſunt inimici noſtri: aſcendamus nunc, MVNDARE SANCTA & renouare. Et congregatus eſt omnis exercitus, & aſcenderunt in montem Sion. Illuc & nos aſcendimus pariter, ô anima, dum in ſpeculo præcedenti, tamquam è ſpeculâ (quod Sion ſignificat) omnem noſtram deſolationem, ac miſeram noſtri ſtatus (lapſus inquam) conditionem ſumus ſpeculati. Et viderunt, inquit Scriptura, ſanctificationem deſertam, altare profanatum, & portas exuſtas, & in atriis virgulta nata, ſicut in ſaltu, vel in montibus, & paſtophoria diruta. Et ſciderunt veſtimenta ſua, & planxerunt planctu magno, & impoſuerunt cinerem ſuper caput ſuum: & ceciderunt in faciem ſuper terram, & exclamauerunt tubis ſignorum, & clamauerunt in cælum.

1. Machab. 4.

Hæc omnia nobis, ô anima, ſpirituali altioríque modo ſunt facienda, præ conſideratione vaſtitatis atque euerſionis ſanctuarij cordis noſtri: & præ multiplici abominationum noſtrarum

rum colluuie; quâ omnis loci ſacri religio, decor, & pulchritudo obducta & obſcurata eſt: prout nobis præteritum proximè ſpeculum ob oculos ſtatuit. Reſtatque modò, vt diligenter id præſtemus, quod ibidem de illis præclaris Machabæis ſic legitur: Et MVNDAVERVNT SANCTA; & tulerunt lapides contaminationis in locum immundum. Et, quandoquidem non ſolùm cum Apoſtolo Paulo, tam fidæ ſpeculationis auxilio, certò didicimus, & ſcimus, quòd nōn habitat in nobis, hoc eſt in carne noſtrâ, bonum: verumetiam quod cum Prophetâ Regio in ſpeculo propriæ vilitatis agnouimus, quòd non ſit ſanitas in carne noſtrâ à facie iræ Domini: nec ſit pax oſſibus noſtris, à facie peccatorum noſtrorum; quodque putruerunt & corruptæ ſint cicatrices noſtræ, à facie inſipientiæ noſtræ; quòd lumbi noſtri impleti ſint illuſionibus, & non ſit ſanitas in carne noſtrâ: dicamus quoque cum eodem; Aſperges A me Domine hyſſopo, & mundabor: lauabis me, & ſuper niuem dealbabor. Cor mundum crea in me Deus: & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis. Ab occultis meis munda me Domine: & ab alienis parce ſeruo tuo. Si mei nō fuerint dominati: tunc immaculatus ero, & emundabor à delicto maximo. Quid alioqui proderit mulieri, formæ ſtudioſæ, maculas vultus ſui in ſpeculo conſideraſſe; niſi quoque quàm primùm illas vel ſpongiâ vel adhibitâ lymphâ diluerit? Dicamus igitur, ô anima, cum caſtâ illâ Suſannâ: Afferte mihi oleum & ſmigmata, vt lauer. ac iuxta conſilium Noëmi ad Ruth: Lauare, & vngere. Nam, ſi nos non

Rom. 7. *Pſ. 37.* *Pſ. 50.* *Pſ. 18.* *Dan. 13.* *Ruth 3.*

defuerimus nobis, in maculis noſtris abluendis; non deerit Spiritus ſanctus officio ſuo; ad nos oleo gratiæ cæleſtis vngendos. Atque ita coniunctis muneribus, lauabimur & vngemur.

Sed, hoc vnicè cauendùm eſt nobis, ô dilecta & vnica mea: ne proprio ſenſu abundantes, Naamannum illum imitemur, qui in ſui mundatione expetitâ, ſuo iudicio nimiùm ſtetit. Sed cæcâ quadam obedientiâ, atque proprij iudicij reſignatione, captiuanteſque intellectum, cæcum illum potiùs euangelicum ducem ſequamur. Naaman etenim lepram toto diffuſam corpore agnoſcens, & munditiei remedium quærens; inuentum, pænè ſuis manibus priùs
4. Reg. excuſſit, quàm apprehendit. Cùm ei namque
5. dici iuſſiſſet Eliſæus vt iret, lauaretque ſe ſepties in Iordane, cum certâ promiſſione, quòd receptura eſſet caro eius ſanitatem, mundaretúrque; iratus receſſit, dicens: PVTABAM, quòd egrederetur ad me, & ſtans inuocaret nomen Domini Dei ſui; & tangeret manu ſuâ locum lepræ, & curaret me. Numquid non meliores ſunt Abana & Pharphar, fluuij Damaſci, omnibus aquis Iſraël, vt lauer in eis, & munder? Et, quare quæſo, ô Naaman, bellicoſiſſime princeps, ac vir alioqui prudentiſſime, hæc omnia tecum tuo ita calculo ſupputaſti? quare talem & talem certum modum tibi præſcripſiſti, itaque fieri debere putaſti? & quare non potiùs amputandum hunc omnis ferè erroris ſurculum, in temetipſo amputaſti? An forſitan ignorabas, tuum non eſſe, Prophetæ, adeoque ipſi Deo, Prophetarum & omnium Domino,
in

in tui curatione leges præfigere; ſed omnibus modis ipſius legi obtemperare?

Eapropter, ô mea columba, ſi verè à maculis noſtris, iam ſatis perſpectis, purgari ſatagimus; cæcum potiùs illum, vt dixi, ſectemur exemplo ſuo præeuntem, intus priùs & meliùs quàm foris illuminatum. Ille ſiquidem, cùm luto factо ex ſputo inunctus oculos, audiſſet à Domino; Vade, laua in natatoriâ Siloë, quod interpretatur Miſſus; abiit, & lauit, & venit videns: quam ipſe quoque promtam obedientiam quodammodò ſuccinctis ſuis verbis expreſſit; dum rogatus à populo, rem omnem profeſſus eſt, dicens: Abij, laui, & vidi. *Ioan. 9.*

ANIMA.

Opportunè me admones, ô dilecte mi contubernalis; tametſi non planè immemorem. Sed, obſecro, perge modum ipſum deſcribere atq; proferre in medium, quem in noſtri mundatione tutiſſimò obſeruemus: ego interim, Deo iuuante, & aures præbebo ſermoni; & manus, auditis omnibus, adhibebo tecum operi quàm expeditiſſimas; vt eſt æquum.

DESIDERIVS.

Quandoquidem prudentum conſilio celebratum eſt; Conſulto priùs, tum facto opus eſſe: non malè huic noſtro propoſito ſeruiet B æneum illud labrum, quod Moyſes Dei iuſſu in tabernaculi vſum fieri curauit de SPECVLIS mulierum, quæ excubabant in oſtio tabernaculi. Nam in illo & ſpecula habemus maculis detegendis, & aquam detergendis. Si (quod ali- *Exo. 38*

qui putant) labrum ipſum fuſile ex æreis mulierum ſpeculis conflatum fuit (nam olim ex ferro, quod

—— dum tranſit in vſus
Aßiduos, ſplendore micat, vultúque nitenti
Audet ad argenti decus adſpirare ſuperbum,

& ex albo plumbo, hoc eſt ſtanno, ære, & mixtis ex hiſce materiis, ſpecula fuiſſe facta, eſt in confeſſo) ſpeculorum ſaltèm materia, ſpeculandi memoriàm repræſentat: quemadmodum thu-
Nu. 16. ribula ænea illegitimorum ſacerdotum igni conſumtorum Dei iuſſu in laminas producta & affixa altari, pro ſigno & monimento filiis Iſraël ſeruiebant, ne quis ampliùs alienigena auderet accedere ad offerendum incenſum Domino. Sin verò (vt alij volunt) etiam ipſa C
ſpecula integra in circuitu labri defixa conſpicua fuerint, in quibus, vt putant, circumquaque ſacerdotes & leuitæ ſe loturi & lauantes D
inſpicerent, tumque aquâ ibidem præſente ſe mundarent: meliùs adhuc nobis exempli & typi loco, res illa ſic vſurpata obſecundauerit.

Accedamus igitur; & conſiderantes diligenter conſcientiæ noſtræ faciem, imò totos nos à capite ad calcem ſpeculantes, videntes agnoſcenteſque maculas noſtras, illas diuinæ miſericordiæ lymphâ mundemus. Tanta ſiquidem eſt vis huius SPECVLI ac ſpeculationis, vt dicat Bernardus (quod antè meminimus:) Ipſum fontem ſuum (id eſt, mentem de quâ oritur) purificat CONSIDERATIO. Fons quidem conſiderationis mens eſt ipſa: ſed niſi à fonte & capite fontium venam educat, arida pror-

prorſus & ſterilis valdè futura eſt eiuſmodi ſpeculatio & conſideratio, à tali mente profecta.

Quocircà, Domine Deus, aperi nobis theſaurum aquæ viuæ; fontem patentem domui Dauid, in ablutionem peccatoris, & menſtruatæ: fontem viuum, ſedentem olim ad puteum aquarum morientium ſemperque ſitientium; fontem ſalientem in vitam æternam. Ecce Domine, proſtrati ad pedes tuos cum leproſo clamamus ad te, fide magnâ, & ardenti charitate: Domine, ſi vis, potes nos mundare. Dixiſſe te Domine, per ſpiritum tuum in Salomone loquentem, meminimus aliquando: Per miſericordiam & fidem PVRGANTVR peccata. Fidem habemus, & credimus Domine, verumtamen adiuua incredulitatem noſtram: tibi E verò proprium eſt miſereri: atque ita miſeri- F cordia & fides in promtu ſunt; quid ergo prohibeat nos mundari, & à peccatis repurgari? Si itaque vis, potes. Inclina voluntatem, oſtende potentiam, & da ſanitatem: ſicque facturus es nobis ſecundùm magnam miſericordiam tuam. Audiam quid loquaris in me, Domine. Dic, Volo; dic, Mundare: & confeſtim mundabor. Quid enim proderit diuinæ tuæ maieſtati, ſi in ſordibus permanſerimus: & fortaſſe, qui ſordidus eſt, ſordeſcat adhuc? Non enim in talibus beneplacitum eſt tibi.

Nu.10 *Zach.13.* *Ioan 4.* *Pro.15*

ANIMA.

Recordare Domine, quomodo Nabuchodonoſor rex Babyloniæ, de filiis Iſraël ſibi pueros eligi iuſſerit, in quibus nulla eſſet macula; decoros formâ, & eruditos omni ſapientiâ, cautos *Dan.1.*

ſcientiâ,& doctos diſciplinâ: & qui poſſent ſtare in palatio Regis. Et factum eſt ita. Ecce, Domine, in conſpectu tuo ſtamus,& cupimus placere tibi, ac tandem in regali tuo palatio vultui tuo ſuperbenedicto aſſiſtere: ſed cùm cæli non ſint
Iob 15. 25. & 4. mundi in conſpectu tuo, & ſtellæ non ſint mundæ coram te, & luna quoque non ſplendeat, & in angelis etiam repereris prauitatem: quomodo in tuo conſpectu contaminatiſſimi plenique macularum conſiſtemus? Et quis poteſt dicere; Mundum eſt cor meum, & purus ſum à peccato? A longè itaque, & de profundis clamandum eſt nobis; quòd ſumus immundi, & ſicut pannus menſtruatæ iuſtitiæ noſtræ. Quid conſilij, Domine; & quò vertemus nos?
Iſa. 1. Audio, clamas nobis, per tuum Prophetam: G
Lauamini,& mundi eſtote. Ac per alium: Laua
Ier. 4. à malitiâ cor tuum, Ieruſalem; vt ſalua fias. Salua eſſe deſidero, tu noſti, Domine, deſidero ſalua eſſe. Sed, ab immundo quid mundabitur? Quis poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine, niſi tu qui ſolus es? Ergo; qui ſalui eſſe deſideramus, ad te nos conuertimus, ne pereamus.

DESIDERIVS.

Non audis, ô anima, Dilectum loquentem in auribus noſtris; ſordiumque noſtrarum miſertum, præſentiſſimum monſtrantem purgandis remedium? Si cum leproſis clamauimus ad eum; audiamus quoque cum leproſis reſponſum: vna enim eademque vtrorumque eſt cauſa & ratio poſtulati. Dicimus igitur, & leuantes cum illis vocem noſtram clamamus à longè:

longè: IESV præceptor, miserere nostri. Dicit *Luc.17.*
autem IESVS & illis & nobis: Ite, ostendite
vos sacerdotibus. Et factum est, dum irent,
mundati sunt. O factum benè! Domine, quis
similis tibi, in cęlo & in terrâ? Nabuchodonosor
ille, pueros sine maculâ quæri, & ex multis eligi
mandabat; quia ipse immundos nõ mundabat:
tu verò non eligis mundos, sed mundos dum
eligis facis: & de stercore erigens pauperem, in
sublime regni solium collocas, vt sedeat cum
principibus gloriæ tuæ. Ex peccatore facis iustum; & dum vis, dealbas æthiopem. Mittis
ad sacerdotem mundandos à leprâ; & ipse euntes mundas in viâ. Nihil loqueris foris, & agis
intus; tacet lingua, manus quiescit, & diuinus
tuus nutus operatur mirabilia. Quis vmquam
audiuit talia? Eamus igitur, ô soror dilecta, ad
sacerdotem, & ostendamus ei nosipsos: conscientiæ nostræ maculas vniuersas eidem spe
pleni detegamus, ac humiliter mundari postulemus. Noui siquidem Testamenti sacerdos, vt
Christi vicarius ac minister, non solùm testandi
ac declarandi mundos, verumetiam emundandi potitur facultate.

ANIMA.

Gratiæ tibi immortales, benignissime IESV,
quòd dederis talem potestatem hominibus, pro
hominibus: vt, non obstante, quòd ipsi se quoque peccatores agnoscere debent (qui enim *1.Ioan. 1.*
dicit, se peccatum non habere, ipse se seducit,
& veritas in eo non est) singulari tamen tuâ dispensatione & gratiâ, verè potestatem habent
ligandi & soluendi, remittendi peccata & retinendi.

nendi. Adeò vt non priùs abs te ſoluantur in cælo, quàm in terris fuerint abſoluta ipſorum arbitrio. Magnum re verâ miraculum, & excellentis myſterij ſacramentum; vt & inuiſibilia & inſolubilia alioqui animorum vincula, inuiſibili prorſuſque diuinâ facultate, à viſibili homine diſſoluantur: & cæleſtis curiæ abſolutio à terreſtri dependeat tribunali! Meritò eapropter hoc tam ſublime beneficiū, & ſuſpicimus, & veneramur; magnaque cum animi alacritate vſurpamus.

Quin igitur, quotquot cum ſorore Moyſis Maria lepram in nobis agnoſcere cogimur, ac multimodam noſtrorum actuum vt membrorum noſtrorum maculam SPECVLI noſtri ſpiritalis obſequio deprehendimus, illicò nos humiliamus, veniam poſtulamus, ad pedes ſacerdotis accidimus; & cum alterâ Mariâ (Magdalenâ nimirum) quaſi ad pedes capitis noſtri, Ieſu Chriſti, delictorum noſtrorum multorum remiſſionem, multùm diligendo, obtinere feſtinamus? Sic enim ſpeculando, fiet in nobis conſcientia noſtra, ex lebete phiala; ollæ noſtræ rubigo abſumetur: atque ex vaſe contumeliæ, in vas tranſlati gloriæ; ex ipsâ fauce tartari, redibimus ad vitæ ianuam. Hæc ſiquidem eſt,
1. Theſ. 4. teſte Apoſtolo, voluntas Dei: ſanctificatio noſtra.

DESIDERIVS.

Purgatâ autem iam maculis animâ, caue ne ingrata reperiare: ne indignitatis offensâ dete-
2. Pe. 2. rius tibi contingat. Meminiſſe te, haud dubito, illius parœmiæ: Sus lota, in volutabro luti: parabo-

rabolæque illius Euangelicæ, quâ nos Saluator noster edocuit, quàm malè sibi prospiciat ille, qui ab immundo spiritu liberatus, domum quidem suam expurgat, scopisque pœnitentiæ mundat; sed vacuam relinquit, neque Spiritum sanctum inhabitatorem habere curat. Inuenit, *Mat.*
inquit Dominus, eam vacantem, scopis mun- 12
datam, & ornatam; & intrantes cum ipso, quos septem nequiores se spiritus immundos assumserat, habitant illic: & fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Quid enim prodest lauisse; si, quod lotũ est, turpiùs iterũ defœdetur?

Nónne prudenter, & nõ sine loquendi energiâ, sponsa Cantici expostulasse, vel saltem importunam obiectionem viriliter repudiasse per- *Cant.* 5
hibetur, dicens: Laui pedes meos: quomodo igitur, quâ gratiâ, quâ fronte, quâ de causâ, atque ad quid, iterùm coinquinabo illos? Fierine potest vt tam insipiens sim? vt tam parum recogitem, quid honos meus, quid vtilitas, quid gratitudo, quid denique salutis necessitas, à me requirant? Illum, ô anima, potiùs leprosum, ex *Luc.* 17
decem electum & gratũ imitemur: qui, vt vidit, quòd mundatus esset, regressus est, cum magnâ voce magnificans Deũ: & cecidit in faciem ante pedes eius, gratias agens. Qui quantum ab ipso Domino fuit laudatus, tametsi alienigena; tantum reliqui nouem, etiam tamen mundati, sed ingrati, reprobati fuerunt.

Verùm, ô anima, Deo dilecta, licet mundo despecta; duo nobis adhuc, in rectâ istâ ad speculum propriæ vilitatis mundatione, sunt obseruanda, ne nesciamus. Primum est, vt diligenter ad verba illa Domini nostri attẽdamus,

quibus

quibus Petro dicebat, nobiſque dictum putare debemus: Qui lotus eſt, non indiget niſi vt pedes lauet, ſed eſt mundus totus. Idque ſeriò nobis conſiderandum admoneo; ne, dum nos lotos & planè mũdatos exiſtimamus, pedes adhuc reſtent lauandi, & ignoremus. Credo equidem, illum, qui mundus eſt totus, indigere adhuc vt pedes lauet; hoc eſt, vt fonte baptiſmi mundatus, vel etiam ſalutari Sacramento Pœnitentiæ repurgatus, totuſque mundus effectus, ab omnibus peccatorum maculis abſolutus, hoc adhuc illi ſuperſit, vt pedes, id eſt affectus atque animi motus & paſſiones, quibus quaſi pedibus ad illicita ferretur, expurget: ſic enim illi neceſſe eſt, (à quo ſimilitudo deſumta perhibetur) qui vel in balneo vel in flumine ſe totum lauit; dum enim nudus ex aquis egreditur pedibus, ad veſtimenta ſua reuerſus, non habet quod lauet, niſi pedes, quos in illo egreſſu, tametſi tantùm aliquot paſſuum, potuit maculaſſe: quo, vt minima commaculatio, vel etiam præſens commaculationis periculum & ſuſpicio, ita etiam leuiſſima ablutio vel purgatio ſignificatur.

Ioã. 13.

Alterum erat, quod nobis cordi eſſe debere ſubindicabam: vt ſtudioſè videlicet illud Domini documentum obſeruemus, quod vehementi cum interminatione Phariſæis inculcabat, dum diceret: Væ vobis, Scribæ & Phariſæi hypocritæ: quia mundatis quod deforis eſt calicis & paropſidis, intus autem pleni eſtis rapinâ & immunditiâ. Phariſæe cæce, munda priùs quod intus eſt calicis & paropſidis; vt fiat id quod deforis eſt, mundum. Nam, quid proderit

Mat. 23.

rit nobis, ô anima mea, ſi deforis inſtar ſepulchri dealbati, imò inaurati, reſplenduerimus; & intus ſimus pleni oſſibus mortuorum, ſcatente vermibus conſcientiâ?

ANIMA.

Mihi prorſus animo ſedent, ô mi frater fidiſſime, quæ modò recenſuiſti; & ita hauddubiè facto eſt opus. Verùm, inſuper omnino neceſſarium arbitror, vt miniſtros huiuſmodi expurgationis animorum, ſacerdotes nimirum, magno in honore habeamus; vt ne per eorumdem contemtum, iuſtâ Dei vindictâ in maiorem mentium fœditatem incidamus.

Audiui ſiquidem ſimile aliquando corporaliter accidiſſe, quod nobis ſpiritaliter foret timendum. Dum nempe olim S. Iacobus Niſibenſis, anachoreta, iuxta fontem tranſiret, vbi mulieres pannos lineos lauabant; eaſque ob impudentem laſciuumque in eum intuitum & riſum increparet, nec tamen abſiſterent ioco; quòd & fontem & illas cæleſti vltione mulctarit: adeò, vt & fons illicò exareſceret, & ipſe rugoſæ, deformes, & tetræ in vultibus apparerent. Ciues quidem pro vtilitate communi, fontis ſcaturiginem ab eodem Sancto impetrarunt; ipſæ verò, quæ humiliare ſe dedignarentur, ita deformatæ manſerunt. Quantò autem grauior foret animorum quàm corporum deformatio! Itaque puritatem amemus, & omnimodis conſeruemus: atque ſanctificationis huius adminiſtros reuereamur.

VIII.

Quot rerum species; SPECVLIS tot Conditor vnus
Cernitur: vtendo gratus vt esse velis.

A.B.C. *Inuisibilium per visibilia contemplatio.*
D. *Scala, ad arcana cæli per creata rimandum.*
E. *S. Bernardus inter arbores diuina contemplans.*
F. *Iob, quasi per scalam, operum Dei consideratione quousque profecerit.*
G. *Mulier fortis considerat agrum cælestem, quem comparet.*
H. *Respicite lilia agri, et volucres cæli.*

VIII. SPECVLVM CREATVRARVM.

DESIDERIVS.

DOMINE, ecce nos iterùm, quęrentes te, & cupientes videre faciem tuam; atque inuenire gratiam in oculis tuis. Scriptum eſt enim: Miſericordia & veritas præcedent faciem tuam. Miſericordiam quidem ſperamus, ſed veritatem & iuſtitiam timemus. Tu autem Domine, miſerere noſtri, ſecundùm magnitudinem miſericordiæ tuæ, ac ſecundùm multitudinem miſerationum tuarum; & miſericordia & veritas obuiabunt ſibi, & iuſtitia & pax ſe mutuò oſculabuntur. Tunc, & miſericordias tuas in æternum cantabimus, & coram iuſtitiâ & veritate tuâ te prædem ac ſponſorem flagitabimus; quoniam teſte toto mundo & angelis, SPONSVS SANGVINVM tu nobis effectus es. Itaque in lumine vultus tui ambulabimus, ſpe pleni; & in nomine tuo, quod eſt ſaluificum, exultabimus: & in tuâ iuſtitiâ, ſequeſtrâ miſericordiâ, exaltabuntur omnia bona DESIDERIA noſtra: vt te aliquando fruamur in æternâ ſecuritate.

Pſ. 88. Pſ. 84. Exo. 4. & Heb. 7.

ANIMA.

Accedimus, Domine; vt nouo iterùm modo, ſaltem quaſi per tranſennam, ſed tamen propiùs, tuam bonitatem, ſapientiam potentiámque rimemur, atque in omnibus illuſtretur cor noſtrum lumine tuæ gratiæ: tibique adaptetur per puritatem ac ſimplicitatem, ſine quibus nemo tibi vmquam complacuit.

Sed, ô mi fide comes & frater, quidnam hoc

est? Non sine causâ hucusque per omnia SPE-
Esther 15. CVLA, velut illa Esther per omnia seriatim ostia, trementes ac pauidi, demissisque in terram luminibus, venimus, cum humilitate dilectum quærentes. Nam ecce, ecce inquam: videor mihi nũc cum eâdem Regem videre, sed eminus tamen, residentem super solium regni sui, indutum vestibus regiis, auroque fulgentem, & pretiosis lapidibus, plenum maiestate in adspectu. Ah, sentio: in pallorem colore mutato, ac viribus destituta, sensim, mi dilecte germane, in terram collabor.

DESIDERIVS.

Quid habes, ô anima mea? Confortare & esto robusta. Ipse est Dominus Deus tuus, qui creauit te; & pater tuus, qui elegit te: redemptor tuus, qui saluauit & possedit te. Quis est qui
Rom. 8. condemnet? CHRISTVS IESVS, qui & mortuus est, & resurrexit, & interpellat pro nobis. Quid igitur times? An ipse minus dicet ac faciet tibi, in hac infirmitate tuâ, quàm Rex ille Assuerus Reginæ Esther? qui, cùm ex semetipso ardentibus oculis furorem pectoris indicasset, conuerso per Dei nutum spiritu ipsius in mansuetudinem, festinus ac metuens exiliuit de solio; & sustentans eam vlnis suis, donec rediret ad se,
Esther 15. his verbis compellans blandiebatur: QVID HABES ESTHER? Ego sum frater tuus: noli timere. Dominus autem noster, cuius natura bonitas; cui & proprium, misereri; non indiget, à quoquam ad propitiationem eiusmodi erga tremẽtes se, permoueri: quemadmodũ illi Regi irato necesse fuit, à Domino interiùs mitigari.

Ps. 102 Itaque, benedic anima mea Domino: & noli obli-

obliuiſci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis: qui ſanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam: qui coronat te in miſericordiâ, & miſerationibus. Qui replet in bonis DESIDERIVM tuum: renouabitur vt aquilæ iuuentus tua.

Iam ſiquidem contemplati ſumus maculas noſtras in SPECVLO, & eiuſdem obſequio, Domini gratiâ donante, deterſimus: nunc verò ad aliûs generis ſpeculi conſiderationem venimus, cuius ope ac miniſterio, mirabilia & magnalia Domini noſtri, atque adeò ipſummet Dominum in operibus eius contemplari licebit. Euge, ô anima!

ANIMA.

O! ſi oculi noſtri ritè perfectéque purgati forent, & cor noſtrum cæleſti lumine irradiatum, ſenſuſque noſtri inſtar cryſtalli pellucidi, & recti vt oculi columbarum! Maior mihi aſſurgeret animus, ad vlteriora procedendi, ſperandíque potiora, in incœptâ noſtrâ DESIDERABILIVM ſpeculatione. Nunc verò, quæ conuentio luci ad tenebras? Tenebroſa eſt namque omnis aqua in nubibus aëris, præ fulgore in conſpectu eius, qui lux eſt incomprehenſibilis & indeficiens. Inuenerimus, viderimus, agnouerimus, & vtcumque etiam diluerimus, præteritorum ſpeculorum côſilio & auxilio, maculas, rugas, næuos, defectus, deformitatesq; noſtras: quid hoc totum inter tot & tantos, ad appropinquandum luci æternæ; atque illi, in quo tenebræ non ſunt vllæ: imò cuius tenebræ ſicut lumen eius? Numquid cognoſcentur in tantis Pſ. 17.

tenebris noſtris mirabilia eius, noſque per illa illuminabimur? hæc me difficultas ſollicitâ tenet.

DESIDERIVS.

Marc. 10. Animęquior eſto, ô anima, delicata filia Sion! Ecce enim vocat nos. Per quem, inquiris? Per fidelem prophetam Dauid, virum ſecundùm cor ſuum. Non audis eum, præconis inſtar, nos

Pſ. 33. aduocantem? Accedite, & illuminamini: & facies veſtrę non confundentur. Non patiemur repulſam, tametſi millies promeriti ſimus: quia ipſe Dominus eſt nobiſcum, & amat nos. Neque deſpiciet orationem pauperum, neque oculos ad ipſum anhelantium exſpectare faciet.

Ecce, ô dilecta! ſerenior aura cordi noſtro cœpit affulgere: oculi mentis hilareſcunt: præſentia diuini numinis, quaſi per cæli pateſcentis rimam patefieri nobis incipit; & ſecretus Dei theſaurus, deſiderantibus bonum, aperiri.

Pſ. 103 Eia, benedic, iterùm dico, anima mea Domino; & dicito mecum: Domine Deus meus: magnificatus es vehementer. Confeſſionem & decorem induiſti, amictus lumine, ſicut veſtimento. Quàm magnificata ſunt opera tua, Domine! Omnia in ſapientia feciſti: impleta eſt terra poſſeſſione tuâ. Obſecro Domine, qui quando vis, facis in tenebris lumen ſplendeſcere; atque inſuper, illuminas omnem hominem venientem ad te; illumina oculos tuos ſuper nos, & de ineffabili tuâ claritate participemus: vt in ſpeculo hoc creaturarum tuarum, operumque tuorum mirabilium, te ſummè mirabilem, optimum, ſapientiſſimum, potentiſſimumque cog-

noſca-

noſcamus, amemus, colamus, vt te tandem in æternum fruamur. Hic eſt enim huius contentionis ſcopus.

ANIMA.

Noua lux mihi oriri viſa eſt, ô dilecte ſodalis, quæ peculiaris beneuolentiæ Dei erga nos argumento eſſe poteſt. Quapropter agedum, tu ſpeculum præſens ob oculos pone, atque in eodem, quodcumque in creaturarum conſideratione eſt ſingulare, deſigna: noſque coniunctis animis oculiſque illa contemplemur.

DESIDERIVS.

Faciam: nam hoc ordo progreſſuſque ſpeculorum requirit. In primis, hoc in communi proponendum eſt nobis, quod dicit Apoſtolus; *Rom. 1*
A quodque naturam & artificium huius ſpeculi
B manifeſtat. Inuiſibilia, inquit, ipſius, à creatura
C mundi, per ea quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur. Sanè, inquit ad hæc verba Bernardus,
D hac ſcalâ ciues non indigent, ſed exules. Et verè, quid opus eſt ſcalis, tenenti iam ſolium? Rectè id quidem, ô ſancte Dei admirande! Sed quoniam nos exules ſumus, vt non ignorabas: hinc ſcalam iſtam libenter & gratanter amplectimur, neque exiguum ipſius beneficium arbitramur. Si enim hæc viſibilium conſideratio, ſcala eſt, ad inuiſibilia videnda, quantúmque licet intelligenda: felices profectò ex hac parte exules filij Euæ dicendi ſumus; quòd hac ſcalâ, durante hac peregrinatione atque exilio lacrymabili, vti liceat.

Hinc, tametſi verè, doctè, ac piè (vt omnia) ad Eugenium Papam, ô vir Dei, hæc in verba

ſcripſiſti: Toties peregrinatur conſideratio noſtra, quoties ab illis rebus (æternis, cæleſtibus, & diuinis) ad iſta deflectitur inferiora & viſibilia; ſiue intuenda ad notitiam, ſiue appetenda ad vſum, ſiue pro officio diſponenda vel actitanda: gaudemus tamen & gratias agimus benigniſſimo Domino, quòd in noſtrâ hac ab ipſo & illis cæleſtibus peregrinatione, viſibilium operâ, ad guſtum & adſpectum quemdam æternorum poſſimus pertingere. Idque felicitatatis (ô ſancte & ſpeculator mirifice) te & intellexiſſe & magnifeciſſe abundè teſtatus es; dum tuis illis præcedentibus dictis ſubiunxiſti, ad eumdem Pontificem de Conſideratione ſcribens, hanc ſententiam, te verè digniſſimam: Si tamen verſatur in his (exul videlicet, & à patriâ cæleſti peregrinus) vt per hæc viſibilia & creata, illa inuiſibilia & æterna requirat; haud procul exulat. Sic conſiderare, ſic ſpeculari, ſic contemplari, repatriare eſt. Et addis, quod propoſito noſtro huic directè ſubſeruit: Sublimior iſte præſentium ac dignior vſus rerum, cùm iuxta ſapientiam Pauli, Inuiſibilia Dei per ea quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur. Nam, tametſi ſublimior eſt illa cæleſtis viſio, quâ videtur Verbum, & in Verbo facta per Verbum; quod optimum eſt videndi genus, nullius indigens ad omne quod noſſe lubuerit: tamen, quamdiu ab ipſo abſumus; & vbi ſumus vallis eſt, & vallis lacrymarum, in quâ ſenſualitas regnat, & cõſideratio exulat; magnæ eſt felicitatis ac prærogatiuæ, ad tam optabilem ſpeculationem creaturis vt mediis vti. Et felix, ſecundùm tempus, viator; qui ciuium beneficium, ſine quo tranſ-

transire non potest, in obsequium conuertere potuit; vtens non fruens, vrgens non petens, exactor non supplex: qui, tametsi vt aduena indigenæ ope indiget, felix tamen ex eâ parte, qui hunc sibi gradum ad illa inuisibilia philosophando constituit.

ANIMA.

E Sed, nónne ipse quoque diuus Bernardus, pręcipuum in studio pietatis sacrarumq́ue litterarum progressum, inter meditandum & speculandum fecisse perhibetur? Vnde etiam arbores & caudices se pro codicibus ac præceptoribus habuisse (nisi fallor) ipsemet testatur: dum inter illas, & in aperto cælo, cælestia ac terrena considerans, & verba sacræ Scripturæ ruminans, per meditationem & speculationem, quasi per vber de cælo plenum, sensum genuinum veramq́ue pietatem, vt latentem succum, exsuxit.

DESIDERIVS.

Ita res habet: quod & aliis Sanctis accidisse
F compertum est. Vnde quoque prophetam Iob, à Deo singulariter illustratum, tam claram Dei notitiam rerumq́ue cælestium cognitionem habuisse arbitramur; nisi, quemadmodum ipsemet testatur, ex consideratione operum Dei, quasi quorumdam vestigiorum, quibus ipse, Deo duce, insisteret? Sic enim ipse profitetur: Vestigia eius secutus est pes meus: viam eius cu- *Iob 23.*
stodiui, & non declinaui ex eâ. Infudit ei Deus interiùs lumen suum, & exteriùs ei proposuit signa visibilia, velut quædam vestigia sua, sen-

ſibiles videlicet creaturas : in quibus, iuxta D. Thomæ ſententiam, ſicut in quodam libro, Dei cognitio legeretur. Cui quoque philoſophandi ſpeculandique modo, ac per terrena cæleſtia contemplandi, illud quadrat, quod di-
Rom. 2 cit Apoſtolus : Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis ſunt faciunt.

Iuxta quod & diuus Auguſtinus egregiè diſſerit: Furtum, Domine, punit lex tua, & lex ſcripta in cordibus hominum. Hiſque concor-
Sap. 13 dat illud Sapiẽtis : A magnitudine enim ſpeciei & creaturæ, cognoſcibiliter poterit creator horum videri. Atque ideò, quando dicebat Apoſtolus, gentilibus inuiſibilia Dei, per ea quæ facta ſunt, intellecta cognoſci; ſatis & rem cognitam, & modum iſtius cognitionis innuebat,
Rom. 1 dum ſic adiungeret : Quod notum eſt Dei, manifeſtum eſt illis. Sed vnde hoc? Deus, inquit, illis manifeſtauit. Quo pacto? Inuiſibilia enim ipſius, à creaturâ mundi, per ea quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur : ſempiterna quoque eius virtus, & diuinitas. Quid ampliùs? Nihil: quia verè nihil ampliùs in re ipsâ, ſed benè in modo videndi & intelligendi, reſtabat.

Sed, quęrat aliquis quæ via naturalis & ordo, per viſibilia ad inuiſibilium cognitionem pertingendi? Deus quidem illis largitus eſt, vt & nobis largitur : ſed quænam eſt illa ratio ſpeculandi, & per SPECVLVM CREATVRARVM CREATOREM videndi, hoc eſt, ad veram eius notitiam perueniendi. In primis, admirari, fecit philoſophari; atque admiranda Dei opera intueri, fecit cauſas eorum inueſtigare;
iuxta

iuxta illud Poëtæ:

Felix qui potuit rerum cognoſcere cauſas. 2.Geor.

Et, tametſi rerum multarum, motuumque, ac mutationum cauſas ſecundas, ingenij ſui naturalis acumine inueſtigando potuerint aſſequi; tamen, non ſiſtendum ſibi adhuc in illis rati, dum vlteriùs quærentes rimantur originem, ad primam omnium cauſam, qui Deus eſt ipſe, peruenerunt. Quia omnia elementa, & ſol, & luna, & ſtellæ, & quæcumque creata; potiſſimùm ſtupenda illa atque admiranda, vt ſunt cæli cum motibus ſuis, terræque mundique totius machina; vno quaſi ore conclamant: Nos non fecimus nos; ſed Deus eſt qui fecit nos. Adeò, vt eiuſmodi conſideratis, Deum eſſe perſpexerint: licet numquam eò pertingere potuerint, vt intelligerent (quod homini omnino ignotum eſt in hac vitâ) quid ſit Deus. Vnde, auctore Tullio, rogatus Simonides poëta à tyranno Hierone, quis aut qualis eſſet Deus; deliberandi causâ diem ſibi poſtulauit. Illo elapſo, biduum petiit: cumque ſæpiùs duplicaret numerum, rogauit Hiero, cur id faceret: Quia, inquit, quantò diutiùs conſidero, tantò mihi res fit obſcurior.

Videntes itaque Philoſophi, naturalium cauſarum ſcrutatores, res quidem admirandas, ſed tamē defectui obnoxias atq; mutabiles; neceſſariū crediderunt, reducere eas ad aliquod principium immutabile & perfectum: vnde factum eſt, vt cognoſcerent quidem, vt diximus, Deum eſſe; ſed eſſe ipſius, aſſequi nequiuerunt. Dum itaque cauſam illam primam, excellentem, & ſuper omnia creata eminentem, conſpexerunt:

runt: ita omnia ista sensibilia excedere iudicarunt, vt nihil eorum, quæ sunt in creaturis, ei possit competere; quemadmodum ex libro sancti Dionysij, de diuinis nominibus, dilucidè D. Thomas ostendit. Sicque eâdem operâ ac viâ gentiles ad virtutis Dei, de quâ agit Apostolus, agnitionem deducti sunt: secundùm quam virtutem res ab eo procedunt, sicut à suo principio quamque ipsi Philosophi perpetuam esse cognouerunt. Vnde etiam dicit idem Apostolus; Sempiterna quoque virtus eius, scilicet per creata, conspicitur.

Tertium verò, tali ipsorum per creaturas speculatione, in Deo per ipsos cognitum, teste eodem Apostolo, est ipsius diuinitas. Non, quòd essentiam eius (vt antè iam diximus) homini in hac vitâ imperceptibilem, cognouerint: ideò non dicit, Deitatem eis fuisse per creaturas reuelatam, sed Diuinitatem. Quia cognouerunt Deum sicut vltimum finem, in quem omnia tendunt. Diuinum enim bonum, dicitur bonum commune, quod ab omnibus participatur. Propterea Apostolus potiùs dixit diuinitatem, quæ participationem significat; quàm deitatem, quæ significat essentiam Dei; prout disertis verbis D. Thomas distinguit.

Per CREATVRAS itaque, ô anima, creator nobis manifestatur. Vnde Sapiens ait, quòd
Sap. 13 suprà meminimus, cognoscibiliter creatorem omninm, per magnitudinem, speciem, motum, naturamque creaturarum videri posse. Idque non sensu vel imaginatione, quæ corporalia non transscendunt, sed intellectu, nam Deus spiritus est.

In

In SPECVLO autem CREATVRARVM, per ſenſum ad intellectum progredimur: atque ita per viſibilia inuiſibilia ſpeculamur. Ideò namque, præter humanæ neceſſitatis obſequium atque vſum, Deus tam multa condidit bona, tamque admiranda; vt ex illis in ſui notitiam homines raperentur, cognitum amarent, amato adhærerent, eiuſque coniunctione plenè & perfectè beati fierent. Quanta ecce rerum creatarum vtilitas!

ANIMA.

Delectant hæc quidem, mi frater, ſupra modum mentem humanam: ſed nimiùm me terret illorum ſapientum ſententia, quam illos promeritos teſtatur Apoſtolus; quando iſta ſubnectit: Quòd, cùm cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt: ſed, euanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum. Dicentes enim ſe ſapientes eſſe, ſtulti facti ſunt: ita vt ſint inexcuſabiles. Quem non percellat tam horrendum iudicium? *Rom. 1.*

DESIDERIVS.

Monet quidem nos iſtud, ô anima, & modo quodam etiam terret; vt nempe exemplo eorum edocti, caueamus altum ſapere, nobiſque confidere; ſed, vt datis à Deo cognitionis & ſalutis mediis, tamquam eximiis donis, & grati ſimus, & ritè vtamur. Verùm nihil eſt, quod illorum intuitu animum quiſquam deſpondeat; vel nos hoc SPECVLO CREATVRARVM diligenter vti deſinamus: cùm hunc in finem

finem nobis à diuinâ bonitate, ſingulari quodam ac ſalutari beneficio, ſit conceſſum.

Sequamur potiùs, ô ſoror amabilis, diuini Doctoris Auguſtini conſilium, ſic SPECVLVM
Ser. 55. de ver. Dom. iſtud exhibentis & explanantis: Creatorem videmus per creaturam, factorem per facturam, fabricatorem mundi per mundum. Vita enim ſapiens, quæ fecit mundum, contemplato mundo intelligitur. Interroga mundum, ornatúm cæli, fulgorem diſpoſitionemq́ue ſiderum, ſolem dies efficientem, lunam noctis ſolatium: interroga terram fructificantem, herbis, & lignis, & animalibus plenam, hominibus exornatam: interroga mare quantis natatilibus plenum eſt: interroga aërem quantis volatilibus viget: interroga omnia; & vide, ſi non ſpecie ſuâ, tamquam voce, tibi reſpondent: Deus nos fecit. Hæc quidem illi Philoſophi nobiles quæſierunt; & ex arte artificem cognouerunt: ſed (ô cor ſapientum inſipiens!) ingrati illi ipſi qui eis præſtitit vt viderent; ſibi voluerunt tribuere, quod videbant: & facti ſuperbi, amiſerunt & id quod videbant, & conuerſi ſunt inde ad idola & ſimulacra, & ad culturas dæmoniorum; adorare CREATVRAM, & contemnere CREATOREM.

Nos autem non ſic, ô anima mea, non ſic. Sed, præterquam quòd illi, teſte quoque Cice-
Li. 1. de Nat. Deor. rone, ex operibus magnificis atque præclaris, cùm ipſum mundum, cùm eius membra, cælum, terras, maria, cumq́ue eorum inſignia, ſolem, lunam, ſtellaſq́ue vidiſſent; cumq́ue temporum maturitates, mutationes, viciſſitudineſq́ue cognouiſſent; ſuſpicati ſunt, aliquam eſſe

excel-

excellentem præstantemque naturam, quæ hoc fecisset, moueret, regeret, gubernaret.

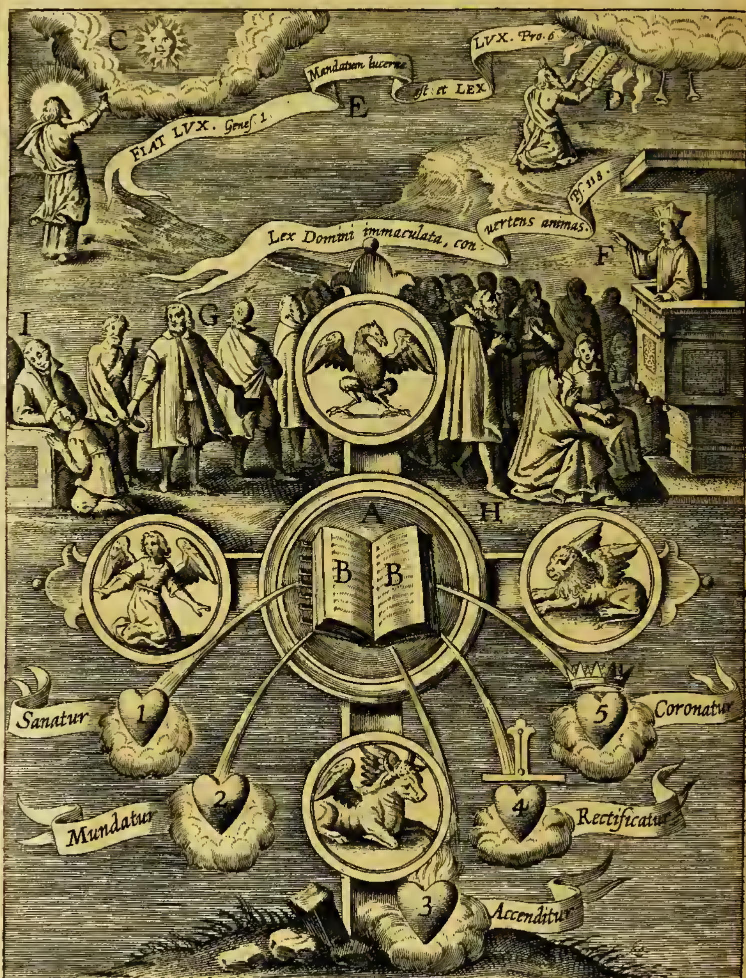
Nos, ô anima, insuper ipsius erga nos bonitatem, sapientiam, & potentiam admiremur, amemus, timeamus, atque intimo quodam affectus vinculo ei adhæreamus: ipsum vereamur offendere, ipsi placere studeamus, ipsius magis ac magis beneficiis locupletari; tandémque ipsummet sine vllo medio in æternâ illâ beatitudine contemplari.

ANIMA.

Placet consilium, atque eapropter confestim Prou. 31.
G tali pacto, cum muliere illâ forti, agrum regni cælestis in terris consideremus: &, quia pignus æternæ est hereditatis, venditis omnibus, atque adeò nobismetipsis, illum emamus.

Tali modo, per idem hoc SPECVLVM, consi- Mat. 6.
lio Domini nostri, cuius vultum requirimus,
H consideremus lilia agri, & volucres cæli; & omnia quæ oculis hisce corporeis obiiciuntur. Dumque in illorum varietate, multitudine, artificio, paruitate, magnitudine, vtilitate, efficaciâ & pulchritudine, omnibus summè admirandis, hæremus; neque vel hoc intelligere valemus, quomodo idem terræ humor per hunc stipitem in amarum, per illum in dulcem succum commutetur: in floribus idem per eumdem culmum, & folia herbæ ipsius viridia, & florum folicula tam variis coloribus depingat: Factoris nos sapientiæ gubernandos totaliter committamus: felicesque nos arbitremur, eique summè obligatos; quòd, humiliter de nobis sentientes, à tam infinitâ sapientiâ gubernemur.

IX.

Quid fugias, quid ames, ſacra cùm tibi pagina monſtrat,
De cælo lapſi quàm SPECVLI inſtar habet!

A.B. *SPECVLVM BIBLICVM.*
C. *Deus creans ſolem. FIAT LVX.*
D. *Moyses legem accipit. LEX LVX.*
E. *Solis et legis affinitas.*
F. *Eccleſiaſtes, et verbi diuini præco.*

G.H.I. *Ad poenitentiam, ac pia opera, vi verbi conuerſi.*
1.2.3.4.5. *Verbi diuini virtus, et in corda piorum operatio.* Fol. 124.

IX. SPECVLVM SACRÆ SCRIPTVRÆ.

DESIDERIVS.

QVî tibi nunc animo sedet, ô dilecta, SPECVLI modò præteriti contemplatio; cuius obsequio, per rerum creatarum considerationem, ad cælestium & inuisibilium inspectionem magno gradu viciniores euasimus?

ANIMA.

Mirificè me illius adspectu atque vsu sentio recreatam & corroboratam: adeò vt defectione illâ spiritus prorsus sedatâ, restauratam me ac pristinis imò integrioribus viribus sentiam restitutam; atque ad cælestia tali arte meditanda multùm adiutam. Nam, sic mecum cogito; Si diuo Thomæ Aquinati, regali mensæ accumbenti, & Reginæ pulchritudinem fixè contemplanti, in animũ venit, secum expendere, quàm pulchra debuerit esse, sitque modò in cælis, Re- *Apo.12*
gina cælorum DEIPARA VIRGO, mulier illa spectabilis, in cælo pro magno signo ostensa, sole amicta, sub pedibus lunam habens, & in capite coronam stellarum duodecim: quare non etiam liceat nobis, quotidiano quasi diurnoque compendio, ex creaturarum adspectu, huiusmodi quæstum facere?

Nam, quandocumque, difficultate aliquâ occurrente, opus erit ambigentẽ minusque fidentem animum erigere ac suffulcire: quare non

non nobis facillimum planeque obuium sit, ex creaturarum consideratione, vel ad Dei bonitatem in pusillanimitatis angustiis, vel ad eius sapientiam in defectu consilij, vel etiam ad eius potentiam in infirmitatis metu, recurrere; rebusque vel deploratissimis sumtum ex hac locuplete apothecâ remedium adhibere? nónne ita deficientis animi vires, aromatum, florum, herbarúmve odore, vel gustu, restauramus? quid enim mortali cuipiam metuendum, ambigendum, desperandum; siue in temporalis vitæ præsidiis, siue in salutis negotio, diffidendum aut anxiè formidandum; cùm Dominus Deus, in cuius manu sunt omnia, & ipsius amicus sit, vt nihil ei velit, quàm quod est bonum & salutare; & sapiens, qui optimè norit, quid illi expediat; & potens, qui quod facto opus iudicat, etiam possit? Hæc enim in omnibus propemodum creaturis ob oculos nobis quotidie statuuntur: in quorum naturâ, motu, varietate, virtute, ac gubernatione, tamquam in libris ac diario legimus.

DESIDERIVS.

Gaudeo plurimùm, ô mea soror, & te per ista corroboratam, & tam accurratè rem ipsam apprehendisse. Eapropter quoque Dominus Deus tam grauiter populo suo est interminatus, ob neglectam operũ suorum animaduersionem.
Isa. 5. Sic enim ait per prophetam suum Isaiam: Cithara, & lyra, & tympanum, & tibia, & vinum in conuiuiis vestris: & opus Domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis. Propterea captiuus ductus est populus meus: propterea

ptereà dilatauit infernus animam ſuam,& aperuit os ſuum abſque vllo termino. Atque eiuſmodi eſt ferè communis mortalium fluxus: vt nihil aut minimum ad Dei mirabilia & magnalia attendentes, ſibi tantùm ſuiſque vel commodis vel voluptatibus intendant: idque iuxta illud Iob prophetæ, cum antedicto Prophetæ ſermone ad amuſſim conſentientis: Tenent *Iob 21.* tympanum, & citharam; & gaudet ad ſonitum organi. Ducunt in bonis dies ſuos: & in puncto ad inferna deſcendunt.

Nos autem,ô anima,benedicamus Domino; & ſpeculum illud mirabilium Dei, per quod ipſe nobis in ſuis creatis tranſparet, quamdiu quidem à reali ipſius viſione peregrinamur, numquam ab oculis mentis noſtræ corporeiſve amoueamus. Verùm,cum prophetâ Dei Moy- *Cant. Moyſi.* ſe,& cum Regio prophetâ, cumque tribus pue- *Pſ. 103.* ris in fornace, cantemus Domino, & omnia *Dan. 3.* opera ad benedicendum ei prouocemus, & quaſi claſſico dato concitemus. Quinimò, ſingulari quodam mentis affectu, ad trium iam dictorum imitationem, per omnium creaturarum ordines diſcurramus; maioremque ſemper Domini factoriſque omnium laudem ac gloriam, maioremque ſalutis noſtræ profectum, tum ipſarum auxilio atque exemplo, tum alia earumdem conſideratione, elicere ſtudeamus.

ANIMA.

Meritò hauddubiè nos ipſos,& ad creatarum rerum ſpeculationem, & ad gratiarum actionem omnium conditori præſtandam, prouo-

cemus, & excitemus: nam opinor, non obſcurè hominum tarditatem & teporem in tam ſalutari atque æquiſſimo laudis & gratitudinis munere, ſubnotari atque indicari (quod & Sancti quidam obſeruarũt) per hoc nimirum, quòd tres illi viri in fornace Babylonicâ, poſtquam ab angelis, cælis, ſole, & lunâ, & ſtellis incipientes, omnia ita deinceps inferiora ad benedicendum Domino prouocarunt; non niſi poſtremo loco, ad homines excitandos in Dei laudem, deuenerint: argumento magnæ noſtræ acediæ, ingratitudinis, & neglectus Dei ipſius, operumq; eius; atque adeò etiam (eheu) ſalutis propriæ: quamquam non me lateat alia ordinis ratio.

DESIDERIVS.

Nihil aberras à ſcopo, mihi ſoror chariſſima, dum ex Cantici illius ordine & ſerie talem tamque piam tecum facis conſiderationem. Nam & hoc quidem vtcumque ad ſpeculi præcedentis, de quo agebamus, naturam atque conditionem pertinet: ex omnibus videlicet, quæ ſenſibus hiſce ſunt obuia, boni quippiam elicere.

Nunc autem illuſtrius SPECVLVM obtutui noſtro offertur; quod nempe diuinis SACRÆ SCRIPTVRÆ codicibus eloquiiſque continetur, planè admirãdum. Ac, quemadmodum præcedentis inſtinctu, per cælum & ſidera, per campos & prata, iiſque contenta & connata, vagati ſumus; artificem omnium in opere ſuo requirentes, inuenientes, contemplantes: ita modò longè ſublimius nobiliuſque nacti ſpeculum, per eius ductum, eximiæ magis, magiſque A
diuinæ

diuinæ ſpeculationis conſortes reddemur. Ibi enim, præter omnia alia, quæ præcedẽtis ſpeculi miniſterio ob oculos conſtituta fuêre; ipſi omnium factori viciniùs appropinquantes; & illuſtriùs illum intuebimur, & os ad os audiemus loquentem. Nam verbum Dei, quomodo non Deum ipſum, ſi aures accommodes, præſentem annuntiat? Itaque, bono animo eſto, ô dilecta dilecti tui percupida: atque vide, ne ad illius eloquium contremiſcas; ſed humiliter ac lætabunda obaudi.

ANIMA.

Dabo operam, mi dilecte frater, vt tuis obtemperem monitis; quia monita ſalutis eſſe percipio. Verùm, priuſquam ſpeculum iſtud explicemus expandamuſque; ediſſere quæſo, quomodo duo TESTAMENTA, quibus ſacram Scripturam conſtare didicimus, vnicum ambo efficiant, vt inquis, SPECVLVM. De veritate quidem rei nil ambigo; ſed modum exploro.

DESIDERIVS.

Dabo operam, vt petitioni tuæ fiat ſatis: atque paucis expediam, tu animum aduerte.
B Quemadmodum ambo Teſtamenta vnum Bibliorum volumen efficiunt; ita prorſus, ô anima, etiam ſpeculum vnum eſſe, quid impedit? Sique ad artificialia ſpecula, ſimilitudinem hanc, cum morali etiam aliquo documento, referri deſideras; ita accipe. Quemadmodum ſpeculum omnium primum (quod Praxiteles, Plinio teſte, magni Pópeij ætate primus feciſſe

perhibetur) ex albo plumbo, vt vocant, ſtanno nimirum, conſtabat; & poſteà ad argentea ventum eſt: ita prior ſacræ Scripturæ pagina, veteris Teſtamenti & pondus & obſcuritatem, inſtar plumbei ſpeculi, referebat; altera verò, noui inquam Inſtrumenti pagina, & pretium & claritatem, inſtar argentei ſpeculi, nobis repræſentat: vt ſimul coniunctæ quaſi vnum binarum tabularum efficiant ſpeculum; quemadmodum etiam duæ tabulæ Moyſis vnam legem.

Sed nunc ad eiuſdem SPECVLI SACRÆ SCRIPTVRÆ explanationem veniamus. Diuus Gregorius, & huiuſmodi nomenclaturam, & ſpeculi huius vſum, dilucidè nobis hoc modo confirmat, adornatque, & quaſi ob oculos ponit. SCRIPTVRA SACRA, inquit, mentis oculis quaſi quoddam SPECVLVM opponitu: vt interna noſtra facies in ipsâ videatur. Ibi enim fœda, ibi pulchra noſtra cognoſcimus: ibi ſentimus, quantum proficimus; ibi, à profectu quàm longè diſtamus.

Gre. 2. Moral. cap. 1.

Hunc in modum & diuus Auguſtinus librum ſuũ quemdam, SPECVLVM nominauit: de quo Poſſidonius in ipſius Vitâ hanc in ſententiam ſcribit: Qui prodeſſe omnibus volens, & volentibus multa librorum legere, & non valentibus; ex vtroque diuino Teſtamento, veteri & nouo, præmiſſâ præfatione, Præcepta diuina, ſeu Vetita, ad VITÆ REGVLAM pertinentia, excerpſit; atque ex his vnum codicem fecit: vt, qui vellet, legeret; atque in eo, vel quàm obediens Deo inobedienſque eſſet, agnoſceret. Et hoc opus voluit SPECVLVM appellare; vt ipſemet

Poſſid. in vitâ Aug.

met Auguſtinus inquit: Hunc librum SPECVLVM appello. In quo, ſub vtriuſque Teſtamenti compendio, duarum (vt ſuprà meminimus) tabularum ſpeculum vnicum efformauit.

Sed audiamus ipſummet iſtiuſmodi ſpeculi artificem, & auctorem illius libri, diſertè loquẽtem. Vt, inquit, qui iam credens, Deo obedire voluerit, hic ſe inſpiciat, quantum in bonis moribus operibuſque profecerit; & quantum ſibi deſit, attendat. Sic enim poteſt, & de his quæ habet, gratias agere; & de his quæ non habet, vt habeat ſatis agere: ac propter illa ſeruanda, curam preceſque fidelis pietatis adhibere. Ita Doctor ille eximius Auguſtinus de ſuo illo libro ſpeculari. *Auguſt.*

Quo fine S. Bernardus quoque breuem tractatulum, SPECVLVM MONACHORVM appellauit: cuius initio rationem eiuſmodi tituli tradit: Si quis, inquit, emendatioris vitæ DESIDERIO tactus, cogitationum, locutionum, operumque ſuorum ſollicitus EXPLORATOR, vniuerſos exceſſus ſuos corrigere nititur; in præſentis paginæ frequenti lectione, & aſſiduâ meditatione (tamquam in SPECVLO) interioris hominis ſui faciem contempletur.

Eodem inſtinctu animi, vir quidam noſtri temporis doctus & pius librum conſcripſit, De vitâ & honeſtate Canonicorum, omniumque Eccleſiaſticorum, quem eâ de causâ quoque ſe SPECVLVM appellare fatetur: vt in illo clerici tamquam in ſpeculo ſe contueri & contemplari poſſint; & videre, num vitam vocationi & ordini ſuo conuenientem atque conformen *Ioan. Longicrucius*

 ducant:

ducant: sin minùs, hinc discant, quid illis faciendum, quídve vitandum sit. His enim rebus, quæ tractantur in vitâ, modum quemdam adhibentes & ordinem, (vt Cicero inquit) HONESTATEM ET DECVS CONSERVABIMVS.

Hisce itaque atque aliis auctoribus, dum eiusmodi sua opera SPECVLI nomine nuncuparunt, fit ratio manifestior firmiorque, cur meritò maiorique iure, sacræ Scripturæ volumen salutaris Speculi titulo à nobis insigniatur.

Sed operæ pretium facturos nos arbitror, si primarias necessariasque boni speculi conditiones in præsenti BIBLICO SPECVLO considerauerimus: Nónne, ô anima mea, DESIDERABILIVM speculatrix effecta, purum in primis & immaculatum speculum esse debet? obscuras alioqui atque indistinctas imperfectasque ima-
Ps. 118. gines repræsentaret. Ita lex Domini immaculata, conuertens animas: testimonium Domini fidele. Sed nónne etiam limpidum lucidúmque sit speculum, est necessarium? nihil enim alioqui vel admittet vel exhibebit. Sic quoque Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos.

Planum sit etiam speculum oportet, ac planè æquor: quale & mare ob eam causam vocatur:
Hexaë. quia, vt inquit Ambrosius, cùm sit altitudo (hoc est profunditas) diuersa; indiscreta est tamen dorsi eius æqualitas: vnde & æquoris nomen obtinuit. Nónne sic de nostro hoc speculo Scripturarum testatur Psalmista? Omnia mandata tua ÆQVITAS. Item; ÆQVITAS testimonia tua in æternum.

Sed

Sed nónne & ſolidum eſſe debet ſpeculum? Planè; alioqui tranſmitteret ſpecies, nullaſque redderet inſpectanti. Ita quoque ſpeculum Scripturarum, & verbi diuini: teſte ipſamet ſacrâ Scripturâ: Cælum & terra tranſibunt: verbum autem Domini manet in æternum. Vtque dicit Sapiens; Vas auri ſolidum, ornatum omni lapide pretioſo. Quo, velut clypeo, munitum Prophetam ſic Dominus animauit: Omnis domus Iſraël attritâ fronte eſt, duro corde. Sed, ecce, dedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum; & frontem tuam duriorem frontibus eorum. Vt adamantem & ſilicem dedi faciem tuam: ne timeas eos. Sic itaque ſunt principales ac neceſſariæ ſpeculi boni dotes in ſacræ Scripturæ ſpeculo eminenter. *Eccli. 50.* *Eze 3.*

ANIMA.

Meritò re verâ, his ita ſe habentibus, cum Pſalmiſtâ dicere poſſumus: Beati immaculati in viâ, qui ambulant in LEGE DOMINI. Beati, qui ſcrutantur TESTIMONIA eius: in toto corde exquirunt eum. Item: Beatus vir, qui in lege Domini meditatur die ac nocte: & in hoc diuinarũ Scripturarum ſpeculo ſine intermiſſione contemplatur. In ipſo namque, & cælũ, & terra, & mare, & quæ in eis ſunt; atque adeò per hæc omnia, inuiſibilis quoque theſaurus habitaculi cæleſtis, clarè, tametſi non plenè & perfectè, reſplendent. Nónne, mi frater, exiſtimare debemus, nobis in hoc bipatenti SCRIPTVRÆ SPECVLO longè præſtantiora, pretioſiora, plura, maiora, rarioraque, ſpeculanda exhiberi, quàm Rex Ezechias Babyloniis oſtendit; quan- *Pſ. 118.*

do illis & domum aromatum, & aurum & argentum, & pigmenta varia, vnguenta quoque, & domum vasorum suorum, & omnia quæ habere poterat in thesauris suis, inspicienda exhibuit; & non fuit, quod non monstraret eis in domo suâ, & in omni potestate suâ: adeò, vt vel curiosissimè cuncta perscrutantibus paterent omnia.

DESIDERIVS.

Omnino vt dicis, ô dilecta! Atque propterea præcipuas hîc aliquot huius speculi dignitates, si gratum tibi futurum est, intuebimur.

ANIMA.

Gratissimum; nam ipsius amodò commendatio vehementer me inflammauit. Sentio nimirum, istud nostræ intentioni compendiosissimam fore rationem.

DESIDERIVS.

In primis, (nota mysterium) quando verbo
Gen. 1. Domini cæli creati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum: tunc excelsum istud atque sublime speculum, ipsumque adeò oculum mundi solem videlicet, tali Deus mandato formauit: FIAT LVX. & quando vicissim in
Exo. 24 monte Sinai Moysi legem dedit; ignitum, lucidum, & planè coruscans hoc SACRÆ SCRIPTVRÆ SPECVLVM, quasi in suo ortu fundauit: vt, tamquam de altero sole, de hoc ipso locutus sit Sapiens, dicens: MAN-
Prou. 6 DATVM lucerna est, & LEX LVX. Vnde rectè Psal-

Pſalmiſta, à quo Salomon filius eius didicerat, inquit: Lucerna pedibus meis, VERBVM TVVM, & lumen ſemitis meis. Declaratio ſermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis. *Pſ.118.*

An verò, ô anima mea, & opulentiam præſtantiamque ſpeculi præſentis audire deſideras? Audi. Bonum mihi LEX ORIS TVI, ſuper millia auri & argenti. ideò dilexi MANDATA TVA, ſuper aurum & topazion. At, dulcedinem fortaſſis & amœnitatem ipſius, non minori ardore noſſe cupis: accipe. Quàm dulcia faucibus meis ELOQVIA TVA! ſuper mel ori meo. Item: Iudicia tua iucunda: iudicia Domini vera; deſiderabilia ſuper aurum & lapidem pretioſum multum, & dulciora ſuper mel & fauum. etenim ſeruus tuus cuſtodit ea: in cuſtodiendis illis retributio multa.

Sed, quanta exiſtimas, ô ſoror dilecta, eſt ſpeculi huius noſtri potentia, quanta vis, retributio quanta ſuis ſpeculatoribus? O altitudo ſapiētiæ, & ſcientiæ, & immenſæ virtutis Dei, ſpeculi huius auctoris, & datoris! O admirabile ſupra captum humani intellectus SPECVLVM VERBI DEI! quod ex ſeruis in ipſo ſe ritè contemplantibus efficit liberos: ex peccatoribus iuſtos: ex filiis iræ atque gehennæ, filios Dei: ſi filios; & heredes: heredes quidem Dei, coheredes autem Chriſti. *Rom.6*

ANIMA.

F O, quàm nobis cauendum, mi germane compar, ne præ noſtrâ negligentiâ, cum oſcitantibus ſupiniſque illis VERBI DIVINI lectoribus & audito-

ditoribus connumeremur, quos Iacobus Apostolus cũ obliuiosis SPECVLATORIBVS, non sine pudoris punctura, redarguit; dum omnes sic
Iac.1. admonet: Estote factores VERBI; & non auditores tantùm, fallentes vosmetipsos. Quis siquidem vmquam ita desipiat, vt volens vidensque seipsum decipiat? Quia, inquit, si quis auditor est verbi, & non factor; hic comparabitur viro consideranti vultum natiuitatis suæ in speculo. Considerauit enim se, & abiit; & statim oblitus est, qualis fuerit. Ecce, & SPECVLO hîc comparatur DEI VERBVM; & rectus eiusdém vsus manifestè docetur, & neglectus improbatur.

Quàm iustâ de causâ autem hæc fiat comparatio, ex reipsâ atque vsu liquet. Nam quemadmodum iustus & timoratus puræque mentis homo, in verbo Dei, tamquam in speculo, seipsum contemplans, conscientiæ suæ faciem cum illo conuenire considerat: ita peccator videt maculas animæ suæ, quas immaculatum ei speculum prodit, eumque redarguit. Sed quãdo quis obiter tantùm, ac perfunctoriè se in Dei verbo, vel audito, vel lecto, intuetur, atque abit; ab illo recedens, statim obliuiscitur eorum quæ in hoc speculo notauerat esse emẽdanda: atque ita non solùm immundus, & coram Deo deformis manens, seipsum fallit; verumetiam multò magis, quando vitâ functus, pro cælo infernum consequitur.

Ideoque non sine causâ idem Apostolus, speculi huius tam salutarem commendans vsum, sic inquit: Qui autem perspexerit in lege perfectæ libertatis, & permanserit in eâ, non auditor G

obli-

obliuioſus factus, ſed factor operis: hic beatus
in facto ſuo erit. Et quidem artificialis ſpeculi
vſus, cum vſu ſpeculi legis diuinæ, commune
hoc habet, quòd ſic inſpici debet ac ſi perſpi-
ceretur; quaſi penetrando, teipſum ex aduer-
ſo conſpicias, non autem tantummodò huius
vel illius ſuperficiem oculis radas. Neque iſtud
ab oculis mentis vmquam eſt amouendum;
ſed nobis eſt in eius contemplatione perma-
nendum. Iuxta illud Pſalmiſtæ: Da mihi in- Pſ. 118
tellectum; & ſcrutabor legem tuam, & cuſto-
diam illam in toto corde meo. Item: Beatus
vir, qui non abiit: ſed in lege Domini voluntas
eius: & in lege eius meditatur die ac nocte.
Hic verè beatus in facto ſuo erit: dicetque
confidenter, cum excellentiſſimo diuini huius
H ſpeculi contemplatore: Tunc non confun-
dar, cùm perſpexero in omnibus mandatis tuis.
Si namque erraui, in hoc ſpeculo vidi, & cogi-
taui vias meas: & conuerti pedes meos in teſti-
monia tua. Si triſtatus ſum nimis, & ſpes mea
aliquando vacillauit: memor fui iudiciorum
tuorum à ſæculo Domine, & conſolatus ſum:
in hoc enim mihi ſpem dediſti: hæcque me
conſolata eſt in humilitate meâ. Itaque verè,
pax multa diligentibus LEGEM TVAM; &
non eſt illis ſcandalum.

DESIDERIVS.

Optimè tu quidem hæc omnia, ſoror mea:
atque adeò diuinæ bonitati pro te gratias ago,
quòd ita de LEGE SVA docuerit te; vt mirabi-
lium eius SPECVLATRIX, & tam fida ſcruta-
trix euaſeris. Itaque pergamus, coniunctiſque

ſtudiis

ſtudiis & obtutibus SPECVLVM præſens tam ſanctum & efficax contemplemur. Nam verè
Pſ. 118 canebat Propheta Pſalmographus: Mirabilia teſtimonia tua Domine; ideò ſcrutata eſt ea anima mea. Scrutemur & nos, & exerceamur in mirabilibus eius; & ſpero, faciem ſuam illuminabit ſuper ſeruos ſuos. Tunc autem confitebimur ei in directione cordis: & tandem in iubilo eius delectabimur. Reuela tu autem, ô Domine, oculos noſtros: & conſiderabimus mirabilia de LEGE TVA. Veni, veni, ô anima mea, & cor noſtrum huic ſpeculo præſentemus: nam multiplex ex eo virtus emanat. In primis, quandoquidem cor noſtrum ſanari neceſſe eſt, non
Pro. 31 obliuiſcatur LEGIS DOMINI: & mandata eius cuſtodiat: vt ſit ſanitas vmbilico noſtro, & irrigatio oſſium noſtrorum. Tum verò, quia mundari quoque debet; applicemus illud ſacræ Scripturæ fluentis, & mundabitur. Scriptum
Pſ. 50. eſt enim: Cor mundum crea in me Deus. &
Eze. 36 alibi: Mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris.

Sed, ô Domine, quid mundari iuuabit, ſi non poſteà etiam amoris tui igne inflammetur? & hoc quidem ex ſpeculo. Ignitum enim ELO-
Pſ. 38. QVIVM TVVM vehementer. Benè habet. Concaluit cor meum intra me: & in meditatione meâ exardeſcit ignis. Rectè. Sed, eia, dũ calet & candet cor, Domine, nónne & cudendum eſt? Rectũ enim eſſe oportet. Ergo, tunde, tunde; &
Pſ. 50. ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis: quia rectum iudicium tuum, & viæ tuæ rectæ, quia æquitas. Reſtat nunc Domine, vt cor rectum, ad te ſurſum eleuetur; ſuperatiſque omnibus huius

huius mundi prauitatibus, cæleſtis gloriæ coro- 2. Tim.
nâ donetur: quæ ei repoſita eſt apud te. 4.

Obſecro, Domine IESV, qui æterna es Patris ſapientia, Verbum, veritas, ſplendor, & figura ſubſtantiæ eius: da nobis gratiæ tuæ lumen, quo illuſtrati, SPECVLVM hoc SACRÆ SCRIPTVRÆ aſſiduè & cum guſtu meditando contemplemur: vt, quemadmodum manna omnium deſiderabilium guſtum filiis Iſrael exhibebat; ita illæ mihi inſtar mannæ ſpiritalis, piis cordis Sap. 16
mei DESIDERIIS & neceſſitatibus faciant ſatis, tibique conſtanter adglutinent.

X. SPE-

Lucet, et inflammat, SPECVLVM exemplaris honeſti;
Virtutem alterius ſi cupis eſſe tuam.

A.	*Speculum exemplare.*	G.	*Sanctus Martinus ſimili exemplo Chriſtum in nudo veſtiens.*
B.C.	*Duo luminaria magna, Ieſus et Maria; vt ſol et luna.*	H.	*Elephas ad ſanguinis mori et vuæ conſpectum inflammatur ad bellum.*
D.E.	*Exemplaria virtutum contẽplantes.*	I.K.	*Eſtote prudentes ſicut ſerpentes, et ſimplices ſicut columbæ.*
F.	*S. Franciſcus dans pauperi tunicam, exemplo ouis.*		

DESIDERIVS.

RATES diuinæ tuæ clementiæ immortales agimus, benigniſſime Domine, quòd nobis noſtroque vſui tam ſalutare SPECVLVM S. SCRIPTVRÆ, quod iamiam tractauimus, ſis elargitus. Quis enim laudes eius enumeret & valorem? Nam, iuxta aurei illius oris ſententiam, cùm inter mille ſæcularium ſermonum talenta, vix centum denarios ſpiritualium poſſis inuenire verborum; imò ne decem quidem obolos: in Scripturis ſacris, ignorans inuenit quod diſcat: contumax, quod timeat: laborans, præmia: puſillanimis, mediocris iuſtitiæ cibos; qui, etſi pinguem non faciunt animam, mori tamen non permittunt: qui autem magni animi eſt, inuenit ibi ſpirituales eſcas, quæ perducunt eum propè ad angelorum naturam: qui verò eſt vulneratus à diabolo, inuenit ibi cibos medicinales, & ſalutem per pœnitentiam. Et, quemadmodum ſublimis ille ſpeculi Biblici contemplator Hieronymus inquit; Si, iuxta Apoſtolum Paulum, Chriſtus Dei virtus eſt, & Dei ſapientia: qui neſcit Scripturas, neſcit Dei virtutem, eiuſque ſapientiam. Ignorantia Scripturarum, ignorantia Chriſti eſt. Cumque tu Domine in illis voluntatem tuam & intima cogitationum tuarum arcana, totumque teipſum nobis, vt in ſpeculo, demonſtraris; quid proderit illi qui cetera cuncta perſpecta habuerit, te autem ſolum ignorarit?

Chryſ. ſuper Matth.

Hieron

Quo-

Quocircà, ô anima mea, sæpiùs illas legamus & relegamus, imò numquam de manibus nostris sacra lectio deponatur: vt assiduè in hoc speculo Dei voluntatem contemplemur; nósque semper ad eam conformare studeamus. Donec ipse, qui aperit sensum ad illas intelligendas, & cor nostrum ardens facit in viâ, dum nobis sic aperit Scripturas; aliquando rem ipsam nobis aperiat, ostendat & donet in patriâ, totósque nos cælesti amore inflammet.

ANIMA.

Ita tecum, mi frater, per omnia sentio, voloque: sique aliquando ad contemplandum illum vultum nostri Salomonis (quod intendimus) peruenire est animus; planè nobis, vt dixisti, facto est opus.

At, nónne dolendum summopere, diuinum hoc sacri voluminis speculum, tam impiè ac sacrilegè à quibusdam pessimæ sortis hominibus, hæreticis inquam, commaculari ac deprauari? Quàm simile est istud ei, quod de artificialium speculorum corruptione quidam scribunt? Putat siquidem Plinius, hominum dentibus quoddam inesse virus; quo speculi nitorem, ex aduerso nudati, hebetent. At ego quidem de liuore ac virulentiâ dentium hæreticorum plus damni SCRIPTVRÆ SACRÆ SPECVLO inferri existimo; idque esse certius. Hebescit maculaturque speculi nitor, mulieris inspectu, cui eant menses: repentè namque velut sanguinis prætenditur nubecula. vtque aliqui arbitrantur, à lippitudine quoque oculorum: dum scilicet ex concauitatibus,

tibus, oculis vicinis, & effusione mixtis spiritibus contagiosis, noxiæ labes in speculi leuorem exuberant. Quidquid id est: Hæretici saltem, quantum in se est, SACRORVM BIBLIORVM illustre SPECVLVM, ex virulentiâ animi, oris, dentium liuidorum, atque oculorum suorum, indignis modis inficiunt, sicque deprauatum obtrudunt simplicibus, vt sincerum dumque, tam quoad fidem, quàm quoad mores, distortas in eo species contemplantur: necesse est, nisi tempori sapiant, sibique caueant, in varios opinionum errores incidere; circa fidem naufragari, atque à morum rectitudine in vias prauas & inuia declinare.

DESIDERIVS.

Rectè dicis, ô soror, & vnica dilecta mea: sed agendæ gratiæ Deo, quòd in primo suo nitore & candore SPECVLVM hoc SACRÆ SCRIPTVRÆ in Ecclesiâ Catholicâ possidemus. hoc itaque vtamur, vt diximus, & de manibus nostris non recedat; quia tamquam PANIS VITÆ est *Eccli. 15.*
nobis.

Sed nunc, ad aliud, admirandum, excellens, & efficax SPECVLVM procedamus; quod ita præcedenti est consentaneum, vt quampluri-
A mis etiam locis eidem insertum reperiatur. Est autem hoc EXEMPLARE: cuius adminiculo, virtutum vniuersarum factorumque insigniorum exempla nobis ob oculos statuuntur: quibus sacram Scripturam abundare qui nescit, Scripturam ipsam ignoret oportet. Et quidem non solùm in eâ, quæ facienda sunt nobis, verumetiam quæ fugienda, edocemur.

ANIMA.

Dubium non eſt, quin excellens & efficax ſit hoc SPECVLVM EXEMPLORVM, vt cœpiſti diſſerere: ſed, priuſquam illud expandamus, dic obſecro: Quænam tibi videtur eſſe ratio, cur res viſibilis in tantâ profunditate ſpeculi artificialis apparet, quanta eſt eiuſdem rei à ſpeculo diſtantia: atque rationem illlam exemplari huic ſpeculo applica, ſi quo modo potes: nam, quantum quidem mihi videtur, in hac ſpeculatione aliquid latet, quod ad moralem conſiderationem non incongruè reduci queat.

DESIDERIVS.

Optimè moueris & moues, ô anima; ſed non tam obuia eſt reſpõſio, quàm res in ſe certa eſt, de qua quæris. Certum eſt ſiquidem (quod ipſa docet experientia) te à ſpeculo retrocedente, ipſam quoque tuam faciem, in ſpeculo apparentem, videri tantumdem introrſum recedere: teque iterùm accedente, accedere: atque adeò in retrocedendo minui, augeri verò in acceſſu. Non occurrit autem iſtius ſpeculationis in præſens vero ſimilior ratio, quàm, quòd, quemadmodum quæ ab oculo noſtro remotiora fiunt, minora apparent; ita quoque, quò remotior eſt facies noſtra à ſpeculo, tamquam ab oculo, eò quoque in ſpeculo minor apparet: & econtrà maior, quò vicinior. Nam hîc, & ſpeculi & oculi, eadem eſt ratio perſpectiuæ: diſtantia enim, rei obiectæ imminuit ſpecies, vicinitas auget.

Et

Et quis ignorat, quin ita eò maiori contemtu digna ſint omnia iſta inferiora, mundana, ac terrena; quò è cælo deſpecta minora apparent? Tota namque terra, cum omni ſuo auro (vt Seneca loquitur) & gloriâ, vix punctum apparet: & econtrà maior, quò vicinior eſt. Cominus autem viſa, quia magna videtur; à ſuis amatoribus magni fit. Eodem planè modo, ſi nos ipſos eminus intueremur (remoti ſcilicet ab omni proprio & carnali affectu, atque amore ſenſuali) parui atque humiles eſſemus in oculis noſtris: nunc verò quando nos è vicino conſpicimus, oculis cum affectu contiguis, in proprio adſpectu nobis ipſi grandeſcimus. Quapropter, quemadmodum cælo renati, cæleſtemque in terris conuerſationem meditantes, imò quodammodò in cælis verſantes, terram terrenáq; vniuerſa deſpicere ac paruifacere debemus: ita nos ipſi ſupra nos & genere & ſtudio ſublimati, in propriis oculis, quaſi ab alto deſpecti, contemtibiles quoque eſſe debemus. Ad hoc porrò nos admodum mirificè adiuuat SPECVLVM iſtud EXEMPLARE. Nam, quantò magis eximiam excellentemque ſanctorum vitam ſuſpicimus, tantò magis apud nos ipſos vileſcimus.

B Huic autem præſenti ſpeculationi non tantùm viam munit, ſed quodammodò ſtatuit fundamentum, imitatio Chriſti; ab ipſomet nobis tanto cum affectu commendata. Quam D. Leo, non minùs doctè quàm eleganter, vt omnia, hiſce verbis nobis ob oculos ponit: Si fideliter, dilectiſſimi, atque ſapienter creationis noſtræ intelligamus exordium; inueniemus, ho- *Ser. 1. de Ieiu.*

minem ideò ad imaginem Dei conditum, vt imitator ſui eſſet auctoris: & hanc eſſe noſtri generis dignitatem, ſi in nobis, quaſi in quodam SPECVLO, diuinitatis forma reſplendeat. Ad quam quotidie nos vtique reparat gratia Saluatoris: dum quod cecidit in Adam primo, erigitur in ſecundo. Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipſe prior dilexit nos. Diligendo itaque nos Deus, ad imaginem ſuam nos reparat: & vt in nobis formam ſuæ bonitatis inueniat, dat, vt ipſi quoque quod operatur operemur.

Quàm autem, ô anima mea, ſingulare ſit hoc ſpeculum, quoad Domini noſtri, Saluatoris, ac ſponſi noſtri, imitationem; ac planè, vt ita dicam, alterius mundi inuentum, procul & de vltimis finibus adportatum; ex Sancti cuiuſdam dictis, ſic accipe: SPECVLVM, inquit, præclariſſimum, omni carens imperfectionis maculâ, omnique deformitate virtutis, Chriſti vita fuiſſe dignoſcitur. Atque idem alibi: Eſt namque VITA Domini IESV, liber vitæ, EXEMPLAR VERVM, PERFECTIONIS SPECVLVM, forma rectè viuendi, perlucida via, religionis magiſterium, cunctarumque norma virtutum.

Laur. Iuſt. in Faſcic. amoris cap. 2. Lib. de humil. cap. 21.

At vide (te obſecro) quàm hiſce dictis mirificè congruit pia D. Bernardi ſpeculatio: Siquidem, inquit, cum nomino IESVM; hominem mihi propono mitem & humilem corde, benignum, ſobrium, caſtum, miſericordem, & omni denique honeſtate ac ſanctitate conſpicuum, eumdemque ipſum Deum omnipotentem: qui ſuo me & EXEMPLO ſanet, & roboret adiutorio. Hæc omnia ſimul mihi ſonant, cùm

Bern. Ser. 15. in Cãt.

cùm insonuerit IESVS. Sumo itaque EXEMPLA de homine,& auxilium à potente. Ita Sanctus ille, verè mellifluus.

Hoc tibi ecce SPECVLVM habes,ô anima mea,in dilecti tui nomenclaturâ, virtutum omnium EXEMPLA nobis repræsentante. Sit illud tibi semper in sinu, semper in manu, semper in oculis: quò tui omnes in IESVM & sensus dirigantur & actus. Habes hîc namque, vt actus tuos vel prauos corrigas, vel minùs perfectos adimpleas; & in rectis ac bonis augearis. Itemque,vnde sensus tuos,aut serues ne corrumpantur, aut corruptos restaures.

Sed quomodo clariùs hoc SPECVLVM EXEMPLARE, in eodem Domino nostro, mundi luce, sole iustitiæ, ac Patris luminum splendore, resplendeat, quàm dum ipsemet, nos ad se contemplandum atque imitandum inuitans, sic inquit: EXEMPLVM dedi vobis; vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis? *Ioã. 13*

Desideras autem, ô anima, EXEMPLI huius & SPECVLI primarium nosse fundamentum, atque adeò opus totum? audias, videas, apprehendas: Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Mitis in tolerandis aliorum defectibus & iniuriis: & humilis in præstando cunctis obsequio. Quid enim aliud sonat, Discite à me; quàm, Attendite quomodo agam & imitamini? Quid? inquit D. Augustinus, non mundum fabricare, non in ipso mundo mirabilia facere; sed, quia mitis sum, & humilis corde. Magnus esse vis? à minimo incipe. Cogitas magnam fabricam construere *Matth. 11.* *Aug. Ser. 10. de ver. Dom.*

celſitudinis? de fundamento priùs cogita humilis. Et quantò quiſque vult ſuperimponere maius ædificium, tanto altius fodiat fundamentum. Quò autem peruenturum eſt cacumen noſtri ædificij? Vſque ad conſpectum Dei.

ANIMA.

O mi dilecte, nónne hoc eſt quod quærimus, vt conſpectu Dei aliquando in cælis fruamur? Nónne hanc ob cauſam diuerſa SPECVLORVM genera perſcrutamur, vt aliquando veri ipſius SPECVLATORES efficiamur? Omnino. Itaque huic ſpeculo incumbamus, quo dilectus noſter ſuam nobis vitam, vt regulam eò felicitatis pertingendi, proponit. Credo equidem idipſum & Moyſi olim indicaſſe, cùm ipſi & EXEMPLAR tabernaculi conficiendi, viſibiliter intuendum exhibuit, & ſeriis inſuper verbis admonuit: Vide vt omnia facias, ſecundùm EX-
Exo.25 EMPLAR, quod tibi in monte monſtratum eſt. Diſcendum igitur ſedulò à noſtro Saluatore; vt SPECVLI tam ſalutaris inſpectores, ipſi quantum licet, reddamur conformes. Hac enim prærogatiuâ pollet hoc SPECVLVM in virtute prototypi, vt ſuos contemplatores ſibi faciat ſimiles.

DESIDERIVS.

Vtinam, ô mea ſoror, ita quoque inter tot librorum ac voluminum millia, qui de virtutibus, humilitate præſertim, ſcribunt, vel vnicus ſaltem libellus inueniatur, qui veram humilitatem lectori ſuo conferat. Sed Dominus noſter, liber hic vitæ eſt, intus & foris deſcriptus: qui docet, tamquam auctoritatem dandi quod docet

cet ſolus habens. Et hic ipſe eſt præſens ſpeculum exemplare, quod ex deformibus pulchros facit; & viuos ex mortuis.

C Alterum admirabile opus excelſi, ac SPECVLVM EXEMPLARE virtutum, eſt beatiſſima Virgo, CHRISTI Domini noſtri mater MARIA. Sic enim per ſpeculi typum depingit eam Ambroſius: In MARIA velut in SPECVLO, refulget ſpecies caſtitatis, & forma virtutis. Hinc ſumatis EXEMPLA viuendi; vbi tamquam in EXEMPLARI magiſteria expreſſa probitatis, quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeatis, oſtendunt. Talis fuit MARIA, vt eius vnius vita, omnium diſciplina ſit.

Lib.2. de Virgin.

Vt autem omnimodam virtutum ſpeciem in præclaro hoc SPECVLO contemplemur; rectiùs facturi ſumus, ſi Doctoris eiuſdem eleganti radio deſignata legamus: ſic habet: Vt de ceteris eius virtutibus taceam; Virgo erat, non ſolùm corpore, ſed etiam mente: corde humilis, verbis grauis, animo prudens, loquendi parcior; non in cumulo diuitiarum, ſed in prece pauperum, ſpem reponens: intenta operi, verecunda ſermone; arbitrum mentis ſolita non hominem, ſed Deum quærere; nullum lædere, omnibus benè velle, maioribus aſſurgere, ęqualibus non inuidere, iactantiā fugere, rationem ſequi & amare. Quando iſta faſtidiuit humilē? quando riſit debilem? quando vitauit inopem? Nihil in oculis toruū, nihil in verbis procax, nihil in actu inuerecundum: non geſtus fractior, non inceſſus ſolutior, non vox petulantior; vt ipſa corporis ſpecies, ſimulacrum fuerit mentis, figura probitatis. Talem hanc Euangeliſta monſtrauit,

talem Angelus reperit, talem Spiritus ſanctus elegit.

Quot & quantæ in vnâ Virgine SPECIES VIRTVTVM emicant! vt eapropter non immeritò illam ſancta Eccleſia illuſtri illo Filij Dei eiuſdemque Virginis Vnigeniti titulo cohoneſtet; SPECVLVM SINE MACVLA nuncupando. Nam, præterquam quòd omni hominum generi in vniuersâ virtutum SPECIE, EXEMPLO fuit & SPECVLO: etiam ipſamet nullâ vmquam peccati labe fuit reſperſa. Vt hac quoque de causâ, quemadmodum Filius
Gen. 1. eius IESVS, Dominus noſter, in eiuſdem Eccleſiæ firmamento LVMINARE MAIVS exſtitit: ita ipſa Dei mater MARIA, rectè LVMINARE MINVS perhibeatur. Christus ſol, Maria luna: duo luminaria magna: inſtar ſpeculorum, toti mundo lucentia; atque in ſuis Speculatoribus virtutes magnas operantia.

ANIMA.

Paulatim me ſentio magis ac magis DESIDERIO æternorum ad ſuperna quærenda inflammari; & præ illorum amore pluſquam vmquam terrena deſpicere. Credo equidem, vim quamdam interiùs in cor noſtrum immitti SPECVLORVM tam diuinorum virtute & efficaciâ. Domine Deus, creator & recreator meus; niſi multùm me mea fallat opinio; iam cuperem diſſolui, & eſſe tecum. Nam, ſi tantopere me ſpecula iſta virtutum inſpecta afficiunt: quid futurum arbitrabimur, ſi virtutum coronâ & gloriâ, cum iiſdem & omnibus Sanctis tuis, frui conceſſeris?

DESI-

DESIDERIVS.

Quônam quæſo abriperis, ô dilecta, ambitioſa cæleſtium honorum & opum? Non ſic, quòd ſcias, itur ad aſtra, vitæ huius viâ neglectâ. Seriò priùs cogita, de Sanctorum vitâ in viâ; vt illorum ſecuta veſtigia, cum iiſdem læteris in patriâ. VESTIGIA autem Sanctorum, EXEMPLA virtutum ſunt. quæ vt in dilecto tuo, eiúſque matre MARIA, velut in SPECVLO, docti ſumus contemplari: ita in Sanctorum EXEMPLA ſpectandum eſt; quæ ipſi quoque à Saluatoris luce accepta, nobis etiam imitanda reliquerunt. Nam vt rectè Hieronymus; Ab omni nequitiâ mundum neceſſe eſt eſſe & vitio, qui cupit regnare cum Chriſto. Si vis habere partem cum Chriſto; Chriſti exemplo tibi viuendum eſt. Si Sanctorum cupis habere conſortium, à malitiæ & nequitiæ cogitatu pectus emunda: quia non niſi ſanctos, & iuſtos, ſimplices, innocentes & puros, cæleſtis aula ſuſcipiet. *In quadam epiſt.*

Itaque SANCTORVM EXEMPLA, tamquam in SPECVLO nobis obiecta contemplemur, & imitemur; vt cum Sanctis coronemur. Alioqui, vt verè & ſeuerè Chryſoſtomus, quæ eſt iſta iuſtitia, Sanctos colere, & ſanctitatem contemnere? Primus gradus eſt, ſanctitatem diligere; poſteà Sanctos: quia, non ſancti ante ſanctitatem fuerunt; ſed ſanctitas ante eos. Sine causâ ergo iuſtos honorat, qui iuſtitiam ſpernit. *Sup. 24 c. Mat.*

D Atque idem alibi: Qui Sanctorum merita religiosâ charitate miratur, quicumque iuſtorum *Ser. de Confeſ.*

E glorias frequenti laude colloquitur, eorum mo-

res ſanctos atque iuſtitiam imitetur. Quoniam, quem delectat alicuius Sancti meritum; delectare debet par, circa cultum Dei, obſequium. Quare aut imitari debet, ſi laudat; aut laudare non debet, ſi imitari detrectat: vt, qui Sanctorum merita admiratur, mirabilis ipſe vitæ ſanctitate reddatur.

Ioan. Curopalata. Hinc meritò Theodora Theophili Imperatoris iconomachi vxor Catholica, clàm à Dendere Imperatoris mimo & paraſito reperta quòd Sanctorum imagunculas haberet, & ob id à marito probrosè correpta atque idolorum cultrix appellata; furorem Imperatoris deliniens, SPECVLA eſſe dixit, in quibus faciem ipſius & ancillarũ Denderis conſpicatus, imagines eſſe exiſtimauit: & ita verum dicens, & Imperatoris eluſit ſcrutinium, & Denderis delationem.

Tam verò efficax eſt huiuſmodi EXEMPLARIS SPECVLI contemplatio, vt ſanctus quoque ipſius inſpectu ſanctior efficiatur. Hinc, *31. Moral.* vt inquit D. Gregorius, Conſideratio meliorum, multum prodeſt ad humilitatem Sanctorum; atque ita ad certum & indubitatum in ſanctitate profectum. Vnde, cùm ſancto Antonio reuelatus à Deo fuit, & antiquitate prior, & potior ſanctimoniâ, Paulus; magnum ſanctioris philoſophiæ ac ſublimioris viæ incrementum percepit, ex tam raro vitæ cæleſtis in terris SPECVLO.

Idem hoc ſpeculum exemplare magnam vim habet, ad Gentiles quoque Chriſto lucrifaciendos; teſte Apoſtolo Petro, cùm ſic ait: *1. Pet. 2* Chariſſimi, obſecro vos abſtinere à carnalibus deſideriis, conuerſationem veſtram inter Gen-

tes

tes habentes bonam; vt ex bonis operibus vos CONSIDERANTES, glorificent Deum (per conuerſionem nimirum ad ipſum, & vitam ſanctam) in die viſitationis.

Huc etiam illud ſpectat, quod Poëta, EXEMPLORVM energiam tam in malo quàm in bono conſiderans, inquit:

Segniùs irritant animos immiſſa per aurem: Horat. arte Poët.
Quàm quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus.

Vnde rectè D. Gregorius: Qui pleniſſimè, inquit, intelligere appetit qualis eſt; tales nimirum debet conſpicere qualis non eſt: vt ex bonorum FORMA metiatur, quanto ipſe deſerto bono deformis eſt. Gre 24 Moral. cap. 9.

Eapropter non minùs facetè quàm patheticè D. Auguſtinus Continentiam per modum proſopopœiæ ſecum expoſtulantem, exemplóque aliorum conuincentem, introducit: quæ ipſi quaſi iuxta adſtátes Sanctos & Sanctas, eiuſdem cõditionis, imò tenerioris complexionis, oſtendit; qui tamen omnes tyrannide carnis edomitâ caſtè ſe geſſerant: ſicque illum excipiebat: Ecce, hi omnes vixerunt pudicè, ſeque pro regno Dei caſtrarunt; & tu non poteris? Deus illis conceſſit; & tibi negabit? & ſimilia plura in illum ſenſum: quod illum vehementer permouit. Cõfeſſ. lib. 8. cap. 11.

Quocircà etiam D. Paulus, vt viam compendioſam & commodam, magnæque efficaciæ, toties ſeipſum imitandum exhibuit; dicens: Imitatores mei eſtote, ſicut & ego IESV CHRISTI. Et, Obſeruate qui ita ambulant, ſicut habetis formam noſtram: ſecundùm regulam noſtram: non in alienâ regulâ, inquit. 1. Cor. 4. & 11 Phil. 3. &c.

quit.

quit. Et, quicumque hanc regulam noſtram ſecuti fuerint, pax ſuper illos, & miſericordia.

ANIMA.

Hanc imitationis ac practicæ ſpeculationis EXEMPLORVM induſtriam accuratè ſectemur, & diligenter obſeruemus: quandoquidem tam expeditum nobis iter hoc SPECVLVM demonſtret, & connitentes ad pacem illam æternam cæleſtis Ieruſalem adducat. Credo prorſus S. Franciſcum tali mente ſpeculatum atque imitatum fuiſſe ouiculam, duas tunicas habentem, & alteram dum tonderetur dantem non habenti: atque S. Martinum EXEMPLARI hoc SPECVLO vſum, quando partem chlamydis nudo ſtipem poſtulanti porrexit. Non dubium quoque quin & Martyres, bellatores egregij, ducis ſui Chriſti ſtrenui IMITATORES, fortes in bello effecti ſint, tum in primis Chriſti ſtrategi noſtri, vt dixi, tum aliorum Sanctorum prædeceſſorum EXEMPLO: quemadmodum tempore Machabæorum elephantes, ſanguine vuæ & mori conſpecto, in prœlium acui conſueuerunt. Sic enim & inſignioris familiæ nobiles præclara ſuorum facinora depicta habere ſolent; quæ ipſos ſuoſque filios ac nepotes, ad eadem imitanda prouocarent.

F G H

1. Machab. 6.

Sic de Frederico Principe legimus; quoties faciem ſuam in SPECVLO contemplaretur, nullo amiſſi luminis deſiderio affici ſolitum: ſed læto ac ſereno vultu, dixiſſe: Bono animo ſis Frederice, teque ipſum manifeſtè adſpice, ac virtutis tuæ continuè memineris. Item:

Item: Dij boni! quos ego vel virtutis vel formæ ſocios habeo; Philippos, Horatios, Hannibales, Sertorios! Expergiſcere, expergiſcere aliquando Frederice; & illos nõ modò vnius oculi lumine, ſed factis etiam ac rerum geſtarum gloriâ, æquiparare contende. Hæc ille, more maiorum. At nos multo magis Sanctorum exempla ad heroica facta debent permouere.

Da, obſecro Domine, munerum dator, hanc
nobis gratiam, vt huius SPECVLI EXEM-
I PLORVM præſtantiâ aſſiduè delectemur. Vt
K iuxta tuum conſilium, etiam SERPENTES
in prudentiâ, & in ſimplicitate COLVMBAS
imitantes, in vitæ ſanctitate tibi placeamus; &
tandem purificatæ mentis intelligentiâ, conſpectum tuæ gloriæ conſequamur.

Qui fit, vt obſcurâ certos ſub imagine ſenſus
Hîc ÆNIGMATICVM mî generet SPECVLVM?

A.B. *Per parabolas et ænigmata, cæleſtia ſpeculamur.*

C. *Chriſtus in ænigmate, tamquam hortulanus, Magdalenæ apparuit.*

D. *Ita quaſi in ænigmate, duobus diſcipulis viſus eſt peregrinus.*

E. *Chriſti transfiguratio, quaſi ænigma fuit.*

F.G. *Gaudium reuerſi filij prodigi, gaudij angelorum ænigma.*

H.I. *Parabola virginum prudentum, gaudij beatorum ænigma.*

K.L. *Nuptiæ filij regis, conuiuij cæleſtis, Chriſto miniſtrante, ænigma dici poſſunt.*

XI. SPECVLVM ÆNIGMATICVM.

DESIDERIVS.

PVTASNE, ô anima mea, nos dignam aliquam, pro rei existimatione, in SPECVLO EXEMPLARI, assecutos portionem? Procul, ne nescias, absumus, à tam inexhausti maris profunditate. Nam, præter communem vitæ Sanctorum excellentiam, quæ nobis speculi loco proposita est; etiam peculiaris alicuius virtutis respectu, singulari quadam ratione SPECVLI titulo decorantur. Quis enim enumeret, satísve admiretur diuinæ sapientiæ ac bonitatis thesaurum: quo, sicut stellas innumeras reddidit, vtque stella à stellâ claritate differret, effecit; ita in Sanctis, & multitudinem & splendoris diuersitatem fecit incomprehensam: & tot fixit in cælo SANCTORVM SPECVLA, quot fixit in firmamento splendentia sidera?

Quis siquidem satis admiretur effulgentem Abrahæ fidem, ob quam pater credentium est appellatus? Quis Isaac obedientiam, in Christo vsque ad mortem, mortem autem crucis, obediente adimpletam? Quis Iacob mansuetudinem, lethalem minacis Esau bilem vertentem in lacrymas? Quis Ioseph admirabilem castitatem, prudentiam, virtutem imperio dignam? Quis mitissimam Moysis animam, quâ Dei conspectu & alloquio dignus fuit? Quis inauditam bellacis Iosue confidentiam, quâ solem stare præcepit, suoque habuit obsequentem imperio? Quis Phinees zelum, quâ Deum pla-

placauit, & cessauit quassatio? Quis Dauidis eximiam pietatem; ob quam, teste ipsomet Domino, vir secundùm cor Dei fuit inuentus & appellatus? Quis Mathathiæ æmulationem legis, Iudę Machabæi ceterorumque virtutem in bello, & mortem non minùs gloriosam? Quis Iob & Tobię tolerantiam, misericordiam, atque insignem in Deum amorem; ceterorúmque virorum præstantium decora, instar SPECVLI resplendescentis micantia?

Et, ne in sexu femineo hanc quisquam laudem desiderari arbitretur: quis satis suspiciat Saræ modestiam & reuerentiam coniugalem, virum suum, Dominum appellantis? Quis Rebeccæ prudentiam, Rachelis industriam, Iudith castitatem, atque inde prognatam fortitudinem ac victoriam? quis Esther sollicitudinem in gentis suæ salutem, aliarumque Heroinarum veteris Testamenti præstantiam dignè recenseat?

Iam autem, quemadmodum vetus illud noui Testamenti tantummodò vmbra fuit: ita & virorum & mulierum præclara specimina istius, longo interuallo prioris EXEMPLA exsuperant. Quonam enim modo (vt iam Christum eiusq; Matrem, tamquam omni comparatione maiores, imò & Ioannem Baptistam, omittamus) cãdorem eximiæ castitatis, in noui Testamenti sanctis vtriusque sexus virginibus dignè describamus, aut admiremur? Nónne speculum immaculatum est etiam illud? Quâ item facultate dicendi fortitudinem illam inuictam sanctorum Martyrum assequamur; quâ de mundo, diabolo, & carne, in sexu quoque fragili

gili triumpharunt? Quis nobis explicet ſanctorum Confeſſorum ſinceram ſimplicitatem, ſobrietatem, continentiam, modeſtiam, mentis rectitudinem, pietatis feruorem, & in fide Christianâ conſtantiam? Quis tot millium excellentem ſanctimoniam vitæque prorſus angelicæ puritatem, vt par eſt, ſuſpiciat; quâ toti mundo, & in viuis agentes, & nunc aſtra tenentes, tot BONI EXEMPLI SPECVLA de ſe ſtatuerunt, quot in vitâ virtutum ornamentis abundarunt?

ANIMA.

O maieſtatem eximiam noſtri Saluatoris! qui pro ſuis moriens, tot mortuos viuificauit, & glorioſos victores ac triumphatores effecit, quot EXEMPLI ac ſpiritus ſui imitatores & heredes reliquit. Verè, ô Domine, dicere poſſumus, ad laudem ſanctiſſimi nominis tui, tuorumque tam ſtrenuorum militum, dignum encomium, tot tamque præclara de ſe, à te, virtutum fortiumque geſtorum præbentium ſpecula; quod de fortibus illis Machabæis legimus: Refulſit ſol in clypeos aureos; & reſplenduerunt montes ab eis: & reſplenduerunt ſicut lampades ignis. Quando namque te Solem iuſtitiæ in terris ſecuti ſunt, tuaque eos virtute induiſti ab alto: fortes facti ſunt in bello, caſtra verterunt exterorum; nempe angelorum apoſtatarum, gentilium, & hæreticorum; tibi tuæque Eccleſiæ validi facti ſunt protectores, ac fideles turris Dauidicæ propugnatores: de quâ, quot elucent in illis virtutum exempla, tot clypei aurei propendent ab illâ, omnis armatura

1. Machab. 6. *Heb. 11* *Cant. 4*

 tura

turâ fortium. Teque insuper diuinæ tuæ gratiæ fulgore in illos assiduè irradiante, resplenduerunt montes ab eis: quia multi magni Sancti, montium instar, virtutum exempla ab illis sumentes, etiam SPECVLORVM in modum effecti sunt reliquis. Et resplenduerunt tam isti quâm illi, quasi lampades ignis: quia exemplari suâ vitâ & sibi & aliis resplenduerunt, & incaluerunt, lucentes & ardentes: adeò, vt qui viderent opera ipsorum bona, glorificarent Patrem qui in cælis est.

DESIDERIVS.

Sit Deus benedictus in sæcula, & laudabilis nimis in SANCTIS suis, ô mea soror, SPECVLORVM amatrix, & DESIDERIORVM cælestium fautrix amabilis; quia verè videmus, totum mundum tot speculis quot Sanctorum exemplis exornatum. Sed nunc aliud adhuc speculi genus se nobis obtendit: quo, certâ quadam ratione speculandi, magis ad arcana quæ quærimus, rimando iuuabimur; si tamen illo ritè fuerimus vsi, fixumque illud, astrolabij more, tenuerimus: nam perspectiua hîc multùm valet.

ANIMA.

Quodnam est illud, ô mi fidelis vitæ huius comes & consors? Illud mihi nomina obsecro; virtutemque eius ac vsum, vt vales, edissere.

DESIDERIVS.

SPECVLVM istud ÆNIGMATICVM appellatur: eiusque fabricæ rationem, in dictis

A

Apo-

Apoſtoli licet animaduertere; quando ſic inquit: Videmus nunc, per SPECVLVM IN ÆNIGMATE: tunc autem facie ad faciem. 1. Cor. 13.
B Tametſi autem duo & quidem diuerſa ſint, ſpeculum & ænigma (quia in ſpeculo ſimilitudo relucentis eſt clara & aperta, quemadmodum D. Thomas diſtinguit, in ænigmate verò obſcura & occulta) hîc tamen illa duo ita ſibi inuicem coaptamus & in vnum coniungimus, vt SPECVLVM ÆNIGMATICVM ſimul efficiant; quodque per illud ipſo vſu conſequimur, SPECVLATIONEM ac VISIONEM ÆNIGMATICAM appellemus. Cumque Apoſtolus dicit, *tunc*, hoc eſt, in patriâ cæleſti, nos viſuros facie ad faciem: ſignificat metaphoricâ locutione, nos viſuros ipſam Dei eſſentiam, quam iam ſolummodò per creaturas, ſimulacra, ſpeculum, perque ænigmata cognoſcimus. Sicut; quando aliquem in propriâ facie videmus; tunc videmus eum reipsâ ſicuti eſt, quem anteà ſolùm per ipſius ſimilitudinem in ſpeculo cernebamus.

Huic & illud affine eſt, quod ſubdit: Nunc cognoſco ex parte; id eſt, in hac vitâ cognoſco obſcurè & imperfectè: tunc autem, in cælis nimirum, cognoſcam ſicut & cognitus ſum, nempe à Deo. Quia, quemadmodum Deus modò eſſentiam meam, & quidem abſque vllo medio, cognoſcit: ita & ego tunc Deum per eſſentiam cognoſcam, neque mihi vllo opus erit intermedo, ad tam beatam ac claram ipſius viſionem.

Vnde valdè appoſitè diuus Bernardus, in hæc verba: Non ſapiens, non ſanctus, non prophe- Bern.

 ta,

ta, videre illum ſicuti eſt, poteſt, aut potuit, in corpore hoc mortali: poterit autem in immortali, qui dignus habebitur. Itaque, videtur & hîc: ſed ſicut videtur & placet ipſi; & non ſicuti eſt. Nam neque hoc luminare magnum (ſolem iſtum loquor, quem quotidie vides) vidiſti tamen aliquando ſicuti eſt, ſed tantùm ſicut illuminat; verbi causâ, aërem, montem, parietem. Quòd autem Iacob, poſtquam cum angelo fuiſſet luctatus, inquit:
Gen. 32 Vidi Dominum facie ad faciem; & ſalua facta eſt anima mea: viſio illa non fuit niſi imaginaria, hoc eſt, per imaginem in angeli figurâ, ſeu potiùs hominis ſecum colluctantis, in quâ Deus ei apparebat: prout Scriptura loquitur: Vir luctabatur cum eo. Dumque tam magnificè Iacob de hac luctâ & viſione loquitur; Vidi Dominum facie ad faciem: excellentiam huius viſionis ſubindicat, non autem quòd illum per eſſentiam vidiſſet. Quocircà Ioannes quoque Apoſtolus, æternæ hanc vitæ ac patriæ viſionem reſeruans, inquit:
1. Ioā. 3 Scimus, quia cùm apparuerit, ſimiles ei erimus, & videbimus eum ſicuti eſt: ſicut nimirum ipſe Deus nos videt ſicuti ſumus, in ipſâ eſſentiâ.

Quod autem de SPECVLO ÆNIGMATICO cœpimus dicere: nónne, verbi gratiâ, qui nunc apparet quibus vult, & ſicuti vult, tunc autem videbitur ſicuti eſt; ille idem Dominus noſter Magdalenæ quaſi in SPECVLO
Ioan. 20. ÆNIGMATICO in horto iuxta monumentum apparuit, quando illa ſe putabat hortulanum videre? Nolebat videri, & volebat videri; C
&

& quidem videbatur, ſed non agnoſcebatur. Domine, inquit illa; & erat vtique: ſed hortulanum, vt credebat, tamquam horti dominum de ſuo Domino interrogabat: Si tu ſuſtuliſti eum; dic vbi poſueris eum. Suſtulerat eum verè quando de monumento ſurrexerat, ſeque in hortum tranſtulerat, ibique poſuerat & ſtatuerat, vbi iam tunc erat: ſed erat Magdalenæ totum hoc ænigmaticum; donec prolato Mariæ vocabulo, tactoque corde eius amore intrinſecùs, ſe agnoſci volebat.

Nónne ſimiliter in ÆNIGMATE duo-
D bus diſcipulis euntibus in Emmaus apparuit; *Luc. 24*
quando tamquam viatorem, externum, ac peregrinum viderunt foris, qui verè ipſis peregrinus erat intus? Neque ænigma illud ipſis ſolutum fuit, niſi quando illum in fractione panis agnouerunt: neque tunc tamen eum viderunt ſicuti eſt, ſed ſicut in humanis apparuit illis, quibuſcum fuerat conuerſatus.

E Quin etiam ipſam eiuſdem Domini transfi- *Matth.*
gurationem in monte Thabor per modum *17.*
SPECVLI ÆNIGMATICI accidiſſe, liceat aliquo modo interpretari. Nam tametſi ibi ipſe verus Dei Filius, in gloriæ ſuæ maieſtate apparuit: tamen ob SPECVLATORVM imbecillitatem, qui tantæ viſionis capaces non erant, ÆNIGMA illis per ſpeculum hoc, tametſi præfulgidum, fuit exhibitum. Vnde & ille Apoſtolus, quaſi coniectans de rei latentis præſtantiâ, dixit: Domine, bonum eſt nos hîc eſſe: ſi vis, faciamus hîc tria tabernacula, &c.

ANIMA.

Ser. 31. super Cant. Rectè eapropter Bernardus ait: Indica mihi quem diligit anima mea, vbi paſcas, vbi cubes in meridie. Studioſis ſiquidem mentibus Verbum ſponſus frequenter apparet; & non ſub vnâ ſpecie. Quid ita? Profectò, quia nondum videtur ſicuti eſt. Quò autem quis clarior, eò vicinior: & quò vicinior illi aliquis ſit, eò magis illuminatur.

DESIDERIVS.

Accedamus igitur, ô anima, vt illuminemur: & illuminari rogemus, vt magis illi appropinquemus. Nónne ita & cæcus ille priùs videre poſcebat; & poſteà exultans Chriſtum ſequebatur? accedebat tamen, ſed ab aliis ductus & adiutus, vt lumen acciperet. Eſſe autem clariſſimum, perueniſſe eſt: tuncque in patriâ, ei præſentibus, non aliud eſt videre ſicuti eſt, quàm eſſe ſicuti eſt, & aliquâ diſſimilitudine non confundi. Sed, id tunc. Interim verò, tanta hæc formarum varietas, atque numeroſitas, ſpecies in rebus conditis, & certis ÆNIGMATIS, nobis ab ipſo propoſitis, quid niſi quidam ſunt radij deitatis, monſtrantes quidem, quod verè ſit, à quo ſunt; non tamen quid ſit prorſus definientes? Itaque, de ipſo vides, ſed non ipſum: niſi, vt dixi, per SPECVLVM IN ÆNIGMATE.

Nónne rectè ęnigmatica eiuſmodi ſpecula dicemus, omnes illas parabolas, quibus Chriſtus in Euangelio, præſertim cęli deſiderabilia atque æterna bona ſic occultat, vt tamen ad inueſtigandum

gandum occultando inuitet? Non enim aliter hîc se habet Dominus noster, quàm cùm mater quædam dilectis filiis suis delicata aut delectabilia quædam contecta atque inuoluta ostendit; & certo ostentandi ac loquendi modo, præstantiam ita latentium rerum subindicat; vt appetitum habendi exacuat, & voluntatem, ad promtiùs agendum quod opus est, tali arte inflammet.

Nónne tali modo quandoque de abscondidis Regni cælorum, ac virtutum præmiis in cælo paratis, locutus est Christus? dicens: O mulier, si scires donum Dei: & quis est, qui tibi dicit; Da mihi bibere. Item: Scio vnde veni; & quò vado. Vado parare vobis locum. Si me sciretis: forsitan & Patrem meum sciretis. Item: Si autem sciretis quid est; Misericordiam volo, & non sacrificium. Adeò vt aliquando sine parabolis non loqueretur ad turbas. Et tametsi indignis eiusmodi velo margaritas thesaurúmque cælestem occultabat: simpliciores tamen ac sese dignos exhibere conantes, ad salutarem mysteriorum reuelationem tam gratioso velamento parabolarum allectos, dilucidâ explicatione illustrabat. Itaque, quasi per SPECVLVM, & in ÆNIGMATE parabolico, dignatus est IESVS, magister, ac Dominus noster, Regni cælestis secreta, quæ suis promisit, amabili & admirabili modo, terrena adhuc inhabitantibus congruo, manifestare. *Ioan.4.*

Quàm porrò delectabile huiusmodi SPECVLVM ÆNIGMATICVM, inter tot alias innumeras, est illa parabola, & quidem varia ac multiplex, gaudij illius inexplicabilis, quod

angelis eſt in cælo, ſuper vno peccatore pœnitentiam agente! Talibus namque verborum ac ſimilitudinum inuolucris ob oculos illud poſuit: Quis ex vobis homo, qui habet centum oues, &c. Aut, quæ mulier habens drachmas decem, &c. Illis autem repertis, quas perdiderant, ille ouem, iſta drachmam: conuocatis amicis & vicinis, dicunt: Congratulamini mihi, quia inueni ouem; altera, quia inueni drachmam, quam perdideram. Ita dico vobis, gaudium erit in cælo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quàm ſuper nonagintanouem iuſtis, qui non indigent pœnitentiâ.

Luc. 15

Sed idem adhuc magis eximio modo deſignans Dominus, filij perditi & inuenti ſubiungit parabolam: per quam cæleſte hoc angelorum & cæleſtium ciuium gaudium ac iubilum lucidiùs, velut in ſpeculo, contemplandum proponit: quando patris perſonam ſic vice ac typo ſuimet inducit gaudentem, exultantem, ac præ lætitiâ geſtientem, dicentemque: Adducite vitulum ſaginatum, & occidite: & manducemus, & epulemur: quia hic filius meus mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus eſt. Quin & fratri ſeniori de agro venienti, ac deforis audienti ſymphoniam & chorum, præter epulantium intus iucunditatem, quam non videbat, & indignè ferenti, nec non cum patre proteruè expoſtulanti, iteratò reſpondit pater: Epulari & gaudere oportebat: quia frater tuus hic mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus eſt. Vnde pulchrè Ambroſius: Epulantem, inquit, Patrem inducit, vt oſtenderet, quoniam paternus eſt

Ibidem F G

cibus

cibus ſalus noſtra; & Patris eſt gaudium, noſtrorum redemptio peccatorum.

ANIMA.

Sed nónne rectè dixerimus, ſi quoque iudicauerimus eiuſmodi peccatorum conuerſionem eſcam eſſe, quâ pater Iſaac libenter in figurâ cæleſtis Patris veſcebatur; & pœnitentium lacrymas vinum angelorum? Hoc igitur SPECVLO ÆNIGMATICO mediante, videmus oculis mentis, exiſtentes in terris, gaudium & exultationem angelorum in cælis: quod ingentis ſolatij loco nobis ſeruit, donec & nos in gaudium Domini introeamus.

Sed, ad aliam eiuſmodi SPECVLATIONEM ediſſerendam accingere: nam ſpiritalis hæc, quantum ſentio, perſpectiua, mirificè in amorem viſendi cæleſtia nos inducit.

DESIDERIVS.

Quid mirum, ô anima, nos illa mirificè inflammare, quæ ex igne illo deſumta ſunt, quem ipſemet ſponſus noſter de cælo venit in terram, imò in medullas oſſium noſtrorum, immittere: de quo, quid aliud volo, inquit, quàm vt ardeat? Itaque digno huic igni fomento, H aliam parabolam in SPECVLI morem compoſitam proferamus. Eſt autem illa de decem *Matth.* Virginibus: in quâ per quinque prudentes, quæ *25.* venienti ſponſo cum lampadibus occurrentes, intrauerunt cum eo ad nuptias; non obſcurè, quaſi per SPECVLVM tamen & in ÆNIGMATE, videre eſt, quanta ſit exultatio ciuium ſupernorum, dum in loco nuptiarum

cæleſtium Agni, vident Deiparam virginem
Cant. 8 ſponſam Agni, deliciis affluentem, innixam ſuper dilectum ſuum: & chorum prudentium virginum, ceterorumque Sanctorum, & Angelorum exercitum, cum ineffabili iubilo, tam ſancto ac lætantium omnium contubernio aſſiſtentem. Nónne tibi, ô anima mea, mens iſtud ob oculos ponit, & quaſi in medio tam deſiderabilis gaudij ſtatuit; quandocumque iucundum illum quinque virginum in cælos ingreſſum vel audis, vel tecum recogitas? Nónne interiorem obtutum trans nubes abripit iſthęc SPECVLATIO, & choris exultantium in cæleſti Ieruſalem tibi intereſſe videris? Crediderim equidem: nam gratum id eſt, ac obuium, deſideranti animæ; & intentioni dictantis parabolam planè conforme.

ANIMA.

Vt dicis, ita mihi accidere fateor: ſed, non minùs terret adiuncta quinque fatuarum virginum infelix excluſio; &, clausâ miſericordiæ ac ſpei ſalutis ianuâ, cum æternâ confuſione abiectio.

DESIDERIVS.

Meritò (mi chara ſoror, & dilecta columba) nos & omnes triſtis illa cataſtrophe terreat; nam & in illum finem à Domino noſtro tota illa parabola potiſſimùm fuit propoſita: quod poſtrema illa præcedentis capituli dicta ſubindicant: Illic erit fletus & ſtridor dentium. ſubditque illis ſtatim initio ſequentis capitis parabolam iſtam, tali exordio: Tunc ſimile erit regnum

regnum cælorum decem virginibus. quod & conclusio parabolæ satis confirmat; quæ sic sonat: Vigilate itaque: quia nescitis diem neque horam. Sed, tametsi sic sua temperet Dominus, vt mali negligentioresque habeant, quo territi exstimulentur; & quo qui bonæ sunt voluntatis, allecti inuitentur: mauult tamen nos duci dulcedine, quàm trahi terrore: quia timor pœnam habet, amoris dulcedo suauitatem.

Itaque, saluo semper Christiano timore, nihil obstat, quo minùs toti feramur in cælestium desiderium gaudiorum. Hanc autem ob caussam, & scopum, tertiam parabolam atque
K ÆNIGMATICVM SPECVLVM contemplemur: cuius obsequio penitiùs in felicitatem & splendorem cælestis Ierusalem mentis oculos inferamus. Est autem ista, quâ Dominus Iesus exuberans gaudium æternæ beatitudinis regalibus nuptiis atque epulis quasi per ænigma proponit; dum sic inquit: Simile est regnum *Matth.* cælorum homini Regi; qui fecit nuptias filio *22.* suo. Et impletæ sunt nuptiæ discumbentium: intrauitque Rex, vt videret discumbentes. Scio hîc, sensu primario nuptiale conuiuium depingi, quo fideles in Ecclesiâ militâte fruuntur: sed cùm illa quoque sit regnum cælorum in terris; speciali mysterij communicatione etiam parabolam hanc cælesti gaudio, quàntum permittit similitudo, coaptamus.

L Quis hîc itaque non videatur sibi videre Regem ipsum, filium Regis, sponsum animarum nostrarum, cum maximâ animi sui voluptate, per tam grata epulantium contubernia obambulare, congratulari conuiuis, hortari ad delicias

cias illas cæleſtes & angelicum epulum cum ſummâ hilaritate ſumendum? Quinimò, quomodo non hîc videamus, exultantibus animis, & fluentibus præ lætitiâ lacrymis ipſummet Regem, ſummâ cum affectus teſtificatione, conuiuis nuptialibus miniſtrantem? Sic enim ſe facturum promiſit, quando in aliâ parabolâ
Luc.12 dixit: Amen dico vobis; præcinget ſe dominus ſeruorum fidelium, & faciet eos diſcumbere, & tranſiens miniſtrabit illis. Feſſos, inquit Cyrillus, refocillans, apponenſque ſpiritales delicias, & ſtatuens dapſilem donorum ſuorum menſam.

Sed, ô mi dilecte, quid agimus? nullam hîc illius facis mentionem, qui, ligatis manibus ac pedibus, iuſſu Regis in tenebras exteriores eſt proiectus; vbi erit fletus & ſtridor dentium. Non enim te illius, ſcio, cepit obliuio.

DESIDERIVS.

Scio, dilecta, ſcio: ſed, quemadmodum ſpinæ, quamdiu roſis coniunctæ ſunt, locum ſuum atque vſum habent, non tamen ſimul cum roſis carpuntur: ita nobis, cæleſtium bonorum ingentemque lętitiam quaſi per ſpeculum contemplantibus, horror inferni ſimul cogitatus non ita ſeruit ſcopo. tamen, vt antè dicebam de quinque fatuarum dolendo caſu, habent & triſtia ac terribilia ſuum locum & efficaciam tempore ſuo maturè meditata, vt & ſpinæ.

ANIMA.

Eia, agedum igitur mi conſodalis & frater,
dul-

dulcedinis huius ductum ſequentes, iubilemus Deo ſalutari noſtro: præoccupemus faciem eius (quam inſtanter quærimus) in confeſſione: & in Pſalmis iubilemus ei.

Domine IESV, ſaluator & conſolator tuorum, qui in cælis præparaſti timentibus & diligentibus te, quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit; quia diſpoſuiſti illis regnum, ſummum, æternum, ac ineffabilibus bonis abundans: Tu noſti cor noſtrum, ac voluntas noſtra in manu tuâ eſt. Illumina vultum tuum ſuper nos; & in pectus noſtrũ irradia, vt diſcuſsâ omni hallucinatione, propriique amoris velamine, clarè in nobis videamus, quidquid tibi diſplicet, & quidquid ad tibi placendum facto eſt opus. Sicque hiſce SPECVLIS vti concede, vt idonei aliquando efficiamur gloriæ tuæ SPECVLATORES.

XII.

Purga aciem mentis; Diuinum lumine recto,
Sedibus æthereis, vt SPECVLÊRE iubar.

A. *Diuinæ gloriæ splendor et fruitio.*
B. *Beatitudo patriæ, in visione Dei.*
C. *Deus lucem inaccessibilem et caliginem inhabitat.*
D.F.G. *Exemplo Danielis, ab Angelo in spem et pedes erecti, animæ consolatio.*
E. *Socij Danielis præ terrore fugientes.*
H. *Impleuit orante Salomone, gloria Domini templum Domini.*
I. *Rex Salomon in omni gloriâ suâ, et Regina Saba præ stupore deficiens.*
K. *Sanctorum beatitudo, qui introierunt in gaudium Domini.*

XII. SPECVLVM VISIONIS BEATIFICÆ.

DESIDERIVS.

VENI, veni, ô anima mea, SPECVLATIONE cælestium ebria; quæ tibi modò SPECVLVM ÆNIGMATICVM, admirabili quadam PERSPECTIVA, contemplanda proposuit. Nónne rectè cum Prophetâ, dilecto IESV nostro, Christo Domino nostro, dicere possumus: Spiritus oris nostri Christus Dominus: in vmbrâ tuâ viuemus in gentibus? Et tu ergo, ô soror dilecta, vide vt viuas exemplo Prophetæ in vmbrâ ipsius; vt aliquando regnes in lumine eius. Nos etenim qui nondum in paradisum, nondum ad tertium ne ad primum quidem cælum ascendimus, vel rapi meruimus, Christi interim mysteria veneremur, sectemur exempla, fidem seruemus; per tropos & parabolas, tamquam per SPECVLVM, cæli secreta rimemur: & profectò in eius vmbrâ viuemus. Imò, vt & sponsæ prærogatiuâ aliquatenus vti nobis donetur; etiam in vmbrâ eius, quem desideramus, sedebimus; & expectantes beatam spem, in eâ tantisper quiescemus.

Thren. 4.

Verumtamen istud, in vmbrâ seu viuere seu sedere, in vmbrâ tamen est; quia per SPECVLVM IN ÆNIGMATE. Erit enim cùm declinauerint A vmbræ, crescente lumine, imò cùm penitus disparuerint: & subintrabit sicut perspicua ita perpetua visio; & erit non modò suauitas gutturi

turi nostro, gustum contemplationis significās, verumetiam satietas ventri, sine fastidio fruitionem beatam adimplens: iuxta illud Prophetæ; Tunc satiabor, cùm apparuerit gloria tua.

ANIMA.

Dictis tuis non solùm assentior, verumetiam totâ mentis capedine conor complecti, quæcumque tam amabili fistulâ, argenteo velut epistomio, in meum vsum ex ore tuo promanant. Vtque verum fatear, sentio illud mihi euenire, quod Deo dilectis nonnumquā audiui accidere; vt scilicet in præsenti vitâ, gustus illis diuinæ præsentiæ varietur, pro variis ipsorum animæ desideriis, non secùs quàm mulieri corporaliter, vterum gestanti. Sentioque verum illud esse, quod D. Augustinus, agens de SPECVLO, in quo Deus videtur, sic inquit: Incorporalem substantiam, scio esse sapientiam; & lumen esse, in quo videntur, quæ oculis carnalibus non videntur. Et tamen, inquit, vir tantus tamque spiritualis (Apostolus, puta) dixit: Videmus nunc per SPECVLVM IN ÆNIGMATE; tunc autem facie ad faciem. Quale sit, inquit, hoc speculum, si quæramus; profectò illud occurrit, quòd in speculo nisi imago non cernitur. Hoc ergo conati facere sumus: vt per imaginē hanc, quod nos sumus, videremus vtcumque, à quo facti sumus, tamquam per SPECVLVM. Hoc significat etiam illud, quod ait idem Apostolus: Nos autem reuelatā facie gloriam Domini SPECVLANTES, in eamdem imaginem transformamur de gloriâ in gloriam, tamquam à Domini spiritu. SPECVLANTES, dixit, per spe-

August.

SPECVLVM videntes, non autem de ſpeculâ aliquâ proſpicientes.

DESIDERIVS.

Vidéſne itaque (ô dilecta, ſponſi dilecti noſtri ſoror & ſpõſa) SPECVLORVM iſtorum omnium efficaciam in hoc eſſe ſitam; vt aſſiduâ eorumdem contemplatione formetur in nobis Chriſtus, & perfectiùs perfectiuſque ſignetur lumen vultus ipſius ſuper nos? Quocircà, ad hoc adnitendum eſt nobis; vt quandocumque introrſum oculos mentis conuertimus, illic expreſſam dilecti noſtri faciem inueniamus: iuxta illud S. Cypriani elogium: Nos, qui Deo credimus, Chriſtum in nobis tamquam in SPECVLO quodam videmus. *Cypr.*

Nónne etiam, ô ſoror mea, hoc ipſum à nobis dilectum noſtrum efflagitantem audimus? Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum. Ipſius eſt quidem gratiam dare, & præbere ſignaculum; ſed noſtrum eſt illud apponere. Ideoque non dicit, Sine apponam; ſed, Pone. Pete, & dabitur tibi abundanter, & non improperabitur: oblatum accipe beneficium, & manus extende, tene quod habes, & vtere conceſſis, atque applica vbi eſt opus. Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum; vt illud illuminetur, totumque ſit Deo plenum. Et pone me vt ſignaculum ſuper brachium tuum: vt quod corde diuinum ſanctumque conceperis, opere exequaris, & parias. *Cant. 8*

Itaque, animosè agamus, ô anima: & ſi SPECVLVM ÆNIGMATICVM, nos quaſi per vmbram, certamque perſpectiuam, cæleſtium

appetitu ac desiderio incendit, atque aliquousque in altum euexit; tam salutari huic operi gnauiter incumbamus: demusque operam, vt ope diuinâ suffulti, quod proximè nunc ab illo nobis in manus venit SPECVLVM, summam ceterorum complectens & perficiens, meditationis sublimioris adminiculo, vtcumque contemplari valeamus.

Scio, ô mea anima, magnæ istud est opis & operæ, quod molimur in præsens; & non nisi valdè spiritalium hic vigor est animarum. Nam, vt verum fatear, non multùm absimile est ei quod de sancto protomartyre Stephano legimus: Ecce video cælos apertos; & Filium hominis stantem à dextris Dei. Quapropter etiam opus foret, tantam (si fieri possit) induere virtutem ab alto, & quasi in nouam creaturam transformari: vt, qui nos luminis eius effectos participes cerneret, videret ille faciem nostram tamquam faciem Angeli.

Act. 7.

ANIMA.

Quid igitur, ô dilecte, consilij; cùm tam procul absimus ab illâ & sanctimoniæ sublimitate, & à tam angelicâ puritate? Vtinam nunc Deus noster, nos digneris interiùs per temetipsum inuisere, & penetralia nostra omnia purificare, illuminare, & in temetipsum trásfundere: nam scio te hoc indulgere consueuisse talibus animabus, quæ ad te quærendum toto se desiderio & amore solent effundere ac deuouere. Taliter suspiranti, taliter anhelanti, ac sine intermissione oranti, seque præ DESIDERIO afflictanti animæ, scio, scio inquam, ab expertis edocta, quòd

quòd frequenter miſeratus occurras; dicaſque illi, quod Zacchæo te videre quærenti: Feſtinans deſcende, quia hodie in domo tuâ oportet me manere. Sicque cum illâ, cuicumque acciderit, tunc deinceps agitur, vt verè dici poſſit: Hodie ſalus huic domui facta eſt. cantetque tum lætabunda talis anima, cum Ieremiâ propheta: Bonus es Domine ſperantibus in te; ANIMÆ quærenti te. *Luc. 19* *Thre. 3*

DESIDERIVS.

Saluberrima ſunt iſta, quæ diſſeris, anima; ſunt & iucunda, & propoſito operi perquàm accommoda. Neque aliam video rationem: quia, quemadmodum nihil viſibilium horum ſine oculis & lumine videri poteſt; ita quoque nulla ſpes ſpeculandi cæleſtia, citra illam, quam modò deſcripſiſti facultatem, atque ANIMÆ DESIDERANTIS diſpoſitionem. Quapropter in huius tam optati conatus obſequiū, adhibeamus (Sancto quodam id ſuggerente) Angeli quoque noſtri cuſtodis, ſponſique noſtri paranymphi conſilium, & auxilium. Angelus, inquit, talis ANIMÆ DESIDERANTIS, qui vnus eſt de ſodalibus ſponſi, in hoc ipſum deputatus, miniſter profectò & arbiter ſecretæ mutuæque ſalutationis; is, inquam, angelus, quomodo tripudiat! quomodo collætatur, & eiuſmodi animæ condelectatur! Et conuerſus ad Dominum, dicit: Gratias ago tibi, Domine maieſtatis: quia DESIDERIVM cordis eius tribuiſti ei; & voluntate labiorum eius non fraudaſti eam. Idemque ipſe eſt angelus noſter, qui in omni loco, ſedulus quidam pediſſequus *Bern. Ser 31. ſuper Cant.* *Pſ. 20.*

ANIMÆ, non ceſſat ſollicitare eam,& aſſiduis
Pſ. 36. ſuggeſtionibus monere, dicens: Delectare in
Domino: & dabit tibi petitiones cordis tui. Et
rurſum: Expecta Dominum,& cuſtodi viam
Abac. 2. eius. Item: Si moram fecerit, expecta eum:
quia veniens veniet,& non tardabit. Ad Do-
Pſ. 41. minum autem inquit identidem: Sicut ceruus
deſiderat ad fontes aquarum, ita DESIDE-
RAT ANIMA iſta ad te Deus. Deſiderauit te
in nocte: ſed & ſpiritus tuus in præcordiis eius,
de mane vigilauit ad te. Et iterùm: Totâ die
Pſ. 87. expandit ad te manus ſuas: dimitte illam,quia
Matth. 15. clamat poſt te. Conuertere aliquando, & de-
Pſ. 89. precabilis eſto ſuper eam. Reſpice de cælo, &
viſita deſolatam.

Fidelis verè paranymphus, qui mutui amoris conſcius,ſed non inuidus; non ſuam,ſed Domini gratiam quærit: diſcurrit medius inter dilectum & dilectam; vota offerens,referens dona. Excitat illam, placat illum. Interdum quoque, licet rarò, repræſentat eos pariter ſibi: ſiue hanc rapiens, ſiue illum adducens.

Hoc ecce, ô anima,eſt, quod volumus,quod intendimus,quod toto DESIDERII cordis noſtri ſinu & complexu ambimus & concupiſcimus: neque alio, quàm tali pacto SPECVLI iam nobis oblati debitum vſum & fructum conſequemur. Nam ſpeculationis huius in eo conſiſtit conditio, non vt tam ſenſibiliter ampliùs per creatarũ rerum ſpecies, aut parabolas, & ęnigmatũ ſimulacra,beatam illam viſionem, ſummique boni fruitionem, vmbraticè contemplemur; vt hactenus fecimus: neque tamen ſic etiam vt eam videamus, ſicuti eſt, quod viuen-

viuentibus adhuc in terris non datur: verùm, vt in viâ ac vitâ adhuc mortali peregrinâtes, quantum fieri poteſt, internâ mentis acie liceat intueri, ſinceroque cordis affectu guſtare, extremiſque quaſi labris delibare, quàm ſuauis ſit Dominus; quamque bonum, & quàm iucundum ſit gaudium eorum, quorum ſicut lætantium omnium habitatio eſt in te; ô Ieruſalem, ciuitas Dei!

Rem magnam, non neſcio, poſtulamus: ſed tamen, ô Domine, in poteſtâte tuâ cuncta ſunt poſita: quique diues es in omnibus, ac nullius indiges; nihilque tibi deperit, cunctis elargienti: nec tam quid humiles tui petitores mereantur attendis, quàm quid tuam deceat maieſtatem concedere.

Neque id poſtulamus, ô miſericors Deus, vt altùm ſapiamus, neque ambulemus in magnis aut in mirabilibus ſuper nos, & nos ſuper noſipſos ſubleuantes, inaniter gloriemur, alióſve contemnamus: ſed vt taliter in te ac per te colluſtrati, viuamus, iam non nos, ſed tu in nobis: tantoque cæleſtium amore ac DESIDERIO deinceps flagremus, vt terrenis omnibus deſpectis, omnique vitiorum cupiditate per hanc gratiam refrenatâ, imò prorſus reſtinctâ, tibi ſoli placere ſtudeamus: & cæleſtem in terrâ conuerſationem ſectemur.

ANIMA.

Sed, nónne tu Domine nobis oſtendis viam ad hanc beatitudinis vitam, tum quæ in viâ obtineri poteſt, tum quæ ſolùm in patriâ reperitur, quando ais: Hæc eſt vita æterna: vt

 cogno-

Ioā. 17 cognoſcant te ſolum Deum verum, & quem miſiſti IESVM CHRISTVM? Vita ſiquidem gratiæ, vitæ gloriæ & æternæ principium eſt: quia iuxta menſuram gratiæ, erit & gloriæ remuneratio.

DESIDERIVS.

Rectè, ô anima: nam cognitionem Dei hîc per gratiam, beatitudinem viæ eſſe didicimus; cognitionem verò Dei per gloriam, eſſe beatitudinem patriæ. Et, quoniam cognoſcere, actus intellectus eſt; conſtat, videre Deum eſſe intelligere. iuxta quod Sanctus quidā dicit; Summam mercedem animæ eſſe, intueri Deum: adeò vt viſio ſit tota merces. Et tametſi in hac viâ & vitâ mortali, dilectio Dei perfectior ſit magiſque meritoria cognitione eiuſdem: eò quòd intellectus in viâ non fertur immediatè in Deū, ſed per ſpeciem; voluntas autē ſine vllâ ſpecie vel ſimilitudine in ſe receptâ, ſed immediatè in eū refertur: non tamen idcircò in patriâ quoque dilectio vel fruitio eſt cognitione perfectior: quia ibi intellectus immediatè & abſq; ſimilitudine fertur & terminatur in Deum; præſupponitque fruitio viſionem, ab illaq; dependet, & non econtrariò. B

Quandoquidem igitur clara Dei viſio beatifica, immediata eſt viſio diuinæ eſſentiæ; quādo nempe intellectus illam per ipſammet videt; vt ſcilicet in eiuſmodi viſione, eſſentia diuina, & id ſit quod videtur, & quo videtur: conſtat, tunc
1. Ioan. 3. adimpletum iri, quod dicit Apoſtolus: Cùm apparuerit, ſimiles ei erimus: & videbimus eum
1. Cor. 13. ſicuti eſt. Et Paulus: Videbimus eum facie ad faciem. Item: Nunc cognoſco ex parte: tunc

autem

autem cognoſcam, ſicut & cognitus ſum. Quia, ſicut Deus nos cognoſcit, abſque vllâ intermediâ ſpecie aut ſimilitudine: ita & Sancti eum videbunt, & in eo erunt ipſi ſimiles. Quod & D. Petrus teſtatur: Per quem maxima & pretioſa nobis promiſſa donauit: vt per hoc efficiamini diuinæ conſortes naturæ. Non autem apparet, quomodo ſimus conſortes diuinæ naturæ; niſi ipſi immediatè vniamur: ſicut Chriſtus ipſe Patrem orabat. Rogo Pater, vt omnes vnum ſint; ſicut & nos vnum ſumus. Et quemadmodum ipſe per eſſentiam videt ſe; ita nos quoque per eius eſſentiam ipſum videamus, & cognoſcamus eum, ſicut & nos ab eo cogniti ſumus. 2.Pe.1.

ANIMA.

Sed, Domine Deus, quid agimus? quid quaſi cæcutientes palpamus parietem in meridie? Da obſecro, vt videamus lumen: vt, quemadmodum intellectus in Sanctis in cęlis, ad videndum tuam immediatè eſſentiam, per ſuam naturam non poteſt aſſurgere (cùm, teſte Philoſopho, ſic ſe habeat intellectus noſter ad manifeſtiſſima naturæ, ſicut oculi noctuæ ad lumen ſolis) debeatque eapropter per aliquod donum gratuitum, lumen ſcilicet gloriæ ad te clarè videndum eleuari; ita quoque hîc adhuc in terris degentibus neceſſe ſit illuſtrari intellectum tuæ gratiæ lumine, tibique coniungi: obſecro, ne nos deſpicias in iſtis neceſſitatibus palpitantes; ſed eſto gratiæ tuæ munificus elargitor: cùm nihil nobis aliud ſit in cælo, neque præter te quidpiam velimus ſuper terram. Et quemad-

modum beatitudo tua eſt, Domine, quâ cognoſcis te; ſi enim non cognoſceres, beatus non eſſes: ita quæſumus tuam nobis communices gratiam & charitatem; vt in lumine tuo videamus lumen. Et quemadmodum (teſte Sancto tuo) Deus, dum ſeipſo perfruitur, perfectè glorioſus eſt; ſicque erit ſanctis in gloriæ communicatione: ita concede, nos te hîc perfrui per gratiam, tecumque vniri: & in te, & per te, te contemplemur; ſi non vt voluerimus, vt poſſumus tamen. Tu es enim SPECVLVM hoc ſine maculâ, quod modò habemus præ manibus.

Greg.

Sap. 7.

DESIDERIVS.

Sublimè tu quoque volas, ô anima: vide eapropter, ne in lucem tanti ſplendoris impingas, & dum nimis altiuola ſcrutatrix es maieſtatis, opprimaris à gloriâ. Sed, benè habet, quòd tuæ conditionis memor, ſtatim ad terram tuæ peregrinationis hoſpitium, te ſuauiter demiſiſti. Itaque, quandoquidem intellectu noſtro non valemus comprehendere Deum, vt cognoſcamus quid ſit, qualique modo eſt incomprehenſibilis: accedamus ad eum, attingamus eum, vniamur ei; atque ita per gratiam eum hîc cognoſcemus, & in futuro per gloriam. Neque hîc quidquam corporei nobis eſt imaginandum, in iſtâ tam ſuaui ſponſi cum ſponsâ, animæ cum Deo commixtione. Illud enim hîc accidit, quod dicit Apoſtolus: Quoniam qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt. Exceſſum puræ mentis in Deum, ſiue Dei pium deſcenſum in animam, quibus poſſumus verbis, exprimimus.

Pro. 25

1. Cor. 6.

Ita-

Itaque in ſpiritu fit iſta coniunctio: quia ſpiritus eſt Deus; & concupiſcit decorem animæ illius, quam fortè aduerterit in ſpiritu ambulantem, & curam carnis non perficientem in deſiderio: præſertim, ſi ſui amore flagrantem conſpexerit.

Veni propterea, dilecta mea, vnica columba mea: & cordis noſtri thalamum adornemus, vt ad nos cæleſti illapſu deſcendat; & vnus ſpiritus cum ipſo effecti, quæ ſurſum ſunt, ſemper quæramus & ſapiamus: vt puri puro iungamur, & pulchri pulchro; eique perpetuò ſic commoremur: quia bonum eſt, ita cum ipſo & in ipſo eſſe, & numquam inde ſeparari. Quò enim à te Domine ibimus? Nam verba & dona bona æternæ vitæ habes.

ANIMA.

Iucundiſſima quidem hæc vniuerſa, mi frater, & delectabilia vehementer: ſed, quanam viâ moliemur acceſſum hunc & aſcenſum, quem tantopere commendaſti, & vnicum eſſe docuiſti, vt Deum hîc per gratiam, & in cælis per gloriam intueamur; vt nimirum acceſſione iſtud fiat, iuxta Prophetæ conſilium, Accedite & illuminamini: quonam pacto, inquam, id attentabimus? quam in partem tendemus; ad lucémne, vel ad caliginem? nam vtramque perhibetur inhabitare. Si ad lucem: lucem (inquit *1. Tim.*
Apoſtolus) inhabitat inacceſſibilem: quînam *6.*
igitur accedemus ad eam? Sin ad caliginem; quonam modo eum inueniemus? imò, quomodo non enormiter offendemus, ſi in tenebris ambulauerimus? Ediſſere quæſo hanc nobis

 ambi-

ambiguitatem: & diuide, si quo modo potes, lucem à tenebris: vt discussâ hac quoque mentis nostræ caligine, lucifer in cordibus nostris oriatur; & fiat lux.

DESIDERIVS.

Vtrumque esse verissimum, inficiari non C possum; quia testatur Apostolus, Deum lucem
1.Tim. 6. inhabitare inaccessibilem: & Psalmista similiter
Ps 96. dicit: Nubes & caligo in circuitu eius: & Moy-
Exo.19 ses accessit ad caliginem, in quâ erat Deus. Sed
Diony. respondet nobis adhæc quidam Sanctus, valdè diuino lumine collustratus; taliterque hanc nubem discutit, ac vtrumque conciliat: Omnis, inquit, caligo est, inaccessibile lumen. Est ergo idem, quod hîc lumen, ibi caligo. Sed caligo est, inquantum non videtur; lumen verò, inquantum videtur. Sique consideremus, duobus modis aliquid esse inuisibile; faciliùs ista dubij tui obscuritas dissipabitur. Vno namque modo res inuisibilis est, propter se; vt sunt opaca: alio autem modo propter rei ipsius excellentem splendorẽ; sicut sol nec ab oculo noctuæ, nec quidem à nostro, potest videri. Lux itaque Dei nobis inaccessibilis est atque inuisibilis; partim propter excessũ fulgoris, partim verò propter oculorum nostrorum internorum hebetudinem, tamquam noctuarum. Itaque, ipse sibimet lux est, nobis autem caligo & tenebræ: ipsi, sicut tenebræ eius, ita & lumen eius: quia vnum & idem est; nobis verò duo apparent: quia in ipso lumen immensum esse conspicimus, & in nobis densam caliginem, à tanto splendore repercussam & accessu prohibitam.

Quo-

Quocircà, quamdiu, quod de Deo dicimus, etiam intelligimus & vtcumque comprehendimus; in luce quadam verſamur: Deus autem poſuit tenebras latibulum ſuum: atque ideò ignorantiæ noſtræ lucem intrare neceſſe eſt, donec diuini ſplendoris caligine occæcati, cum Prophetâ clamemus: Cor meum & caro mea defecerunt in Deum meum. Vnde Plato, diuinus quibuſdam philoſophus, propter eximiam eiuſmodi rerum altiorum indaginem, appellatus; cognitionem veritatis ſummum hominibus bonum eſſe affirmat: quæ cùm perfectè contingere in hac vitâ nequeat, fit, vt difficile putet, viuentem aliquem verè poſſe beatum dici: magnam tamen eſſe ſpem, vt eam cognitionẽ aſſequamur vitâ functi, liberi iam corporis vinculis, & impedimento ad res mente comprehendendas maximo. Cùm ergo vitâ diſceſſerimus, ſi modò purgati exeamus, tunc VERVM ipſum, & id quod verè eſt, Deum videlicet, intuentes, fruemur re nobis tantopere concupitâ. Pſ. 17. Pſ. 72.

Sed, vbinam es, anima mea? quid agis? quid ad hæc inaudita reſpondes? An ſicut qui ex reſplendentis lumine ſolis in domum repentè regrediens cæcutit & in tenebris verſari ſibi videtur; ita tibi à tam micanti SPECVLATARVM RERVM fulgore in temetipſam reuerſæ, caligo oboritur, acie oculorum perſtrictâ, maioríſque lucis offenſione hebetatâ? An verò, dum iſta quæ ſupra te ſunt, te ſurſum abripiunt; & viciſſim, quæ iuxta vel infra te ſunt, deorſum trahunt; inter vtrumque quaſi ſuſpenſa hærens, an in corpore, an extra corpus tibi eueniant, neſcis?

Exurge, exurge, mirabilis contemplatrix, & in

in pedes te erige. An modum inquiris? Danielis D
prophetæ deliquium & erectionem tibi ob oculos pone, certo boni successus solatio, atque adeò argumento; cùm vehemens DESIDERIVM vtrique hanc animi viriumque defectionem procurarit. Sic ipse de se fidenter testatur & candidè: Vidi ego Daniel solus visionem.
Dan. 10. Porrò, viri qui erant mecum, non viderunt; sed terror nimius irruit super eos, & fugerũt in absconditum. E
Ego autẽ relictus solus vidi visionem grandem hanc: & non remansit in me fortitudo: sed & species mea immutata est in me, & emarcui; nec habui quidquam virium. Et audiui vocem sermonum eius; & audiens, iacebam F
consternatus super faciem meam; & vultus G
meus hærebat terræ. Et ecce: manus tetigit me; & erexit me super genua mea, & super articulos manuum mearum. Et dixit ad me: Daniel, VIR DESIDERIORVM, intellige verba, quæ ego loquor ad te; & sta in gradu tuo: nunc enim sum missus ad te. Cumque dixisset mihi sermonem istum, steti tremens. Et ait ad me: Noli metuere Daniel: quia ex die primo, quo posuisti cor tuum AD INTELLIGENDVM, vt te affligeres in conspectu Dei tui; exaudita sunt verba tua, & ego veni propter sermones tuos. Noli timere, VIR DESIDERIORVM; pax tibi. Confortare, & esto robustus. Cumque loqueretur mecum, conualui, & dixi: Loquere Domine mi; quia CONFORTASTI me. Ita tu quoque, ô anima mea, confortare, & esto robusta: & audi loquentem in te Dominum tuum, qui te debilem & pusillanimem restaurabit consolidabitque.

ANI-

ANIMA.

Sit nomen Domini benedictum in ſæcula; qui facit mirabilia ſolus: & benedictum nomen maieſtatis eius in æternum; quia repletur maieſtate eius omnis terra.

DESIDERIVS.

Fiat, fiat: nam verè benedictus Dominus Deus Iſraël: & laudabilis, & glorioſus in ſæcula.

At nunc, ô anima, quandoquidem (vt iam antè plus ſemel audiuimus) adhuc iſtâ mole corporis grauati, ad ſuperna SPECVLANDA, quantumuis nitamur, ſubuolare non poſſumus; vt ibi SPECVLVM SINE MACVLA, Dei maieſtatis, qui eſt candor lucis æternæ, & imago bonitatis illius, contemplemur; ad ſpeculi tam illuſtris ac incomprehenſibilis ſpecimen ac ſpeculum humiles reuertamur propriæque infirmitati condeſcendentes, vnum per alterum, vt homini datum eſt, conſideremus. Admiremur, obſtupeſcamus, ac veneremur figuram; atque ex eâ rem ipſam repræſentatam maiori quoque honore & amore proſequamur, tametſi adhuc à nobis remotam. *Sap. 7.*

H Modum huiuſmodi SPECVLATIONIS noſſe deſideras? Audi, quid de templo Salomonis, atque admirandâ diuinæ præſentiæ maieſtate, Scriptura commemoret: Factum eſt, cùm exiſſent ſacerdotes de ſanctuario, nebula impleuit domum Domini: & non poterant ſacerdotes ſtare & miniſtrare propter nebulam. Sed hæc, quæſo, quæ nebula? quæve tanta caligo? Non alia, quàm illa quam ſuprà meminimus: *3. Reg. 8.*

lucis

lucis videlicet, modum omnem humanum
2. Par. excedentis. Audi Scripturam: Impleuerat
5. enim gloria Domini, domum Domini. Atque
vt idem admirabile factum deſcribitur: Cũctis
pariter & tubis, & voce, & cymbalis, & organis,
& diuerſi generis muſicorum concinentibus, &
vocem in ſublime tollentibus; longè ſonitus
audiebatur: ita, vt, cùm Dominum laudare
cœpiſſent, & dicere; Confitemini Domino,
quoniam bonus, quoniam in æternum miſeri-
cordia eius; impleretur domus Dei nube, ne
poſſent ſacerdotes ſtare & miniſtrare, propter
caliginem. Compleuerat enim gloria Domini,
domum Domini. Vidéſne, ô Anima, ſpeci-
men non obſcurum cæleſtis gloriæ in terrâ
reſplendeſcentis?

ANIMA.

Ps. 83. Quàm dilecta tabernacula tua, Domine vir-
tutum! Concupiſcit & deficit ſpiritus meus in
atria Domini. Non ſolùm etenim mihi, dum
hæc audio, videre videor Regem Salomonem
in omni gloriâ ſuâ, atque in inenarrabili ſapien- I
tiâ, varietate, ordine, ſplendore, atque omnium
rerum opulentiâ, ob quorum omnium excel-
3. Reg. lentiam Regina Saba non habuit vltrà ſpiri-
10. tum, vt exclamaret; Beati viri tui, & beati ſerui
tui hi, qui ſtant coram te ſemper, & audiunt
ſapientiam tuam: verumetiam mihi ſpecimen
aliquod atque exemplar intueri ſum viſa, admi-
randi illius ingreſſus in paradiſum Dei, de quo K
ipſemet Domine fidelibus ſeruis tuis dixiſti:
Matth. Euge ſerue bone & fidelis, INTRA in GAV-
25. DIVM Domini tui.

Quem-

Quemadmodũ enim cunctis pariter citharis, organis, vocibus, tubis & cymbalis, omnisque generis musicorum concinentibus, vocemque in sublime tollẽtibus, insuper etiam gloria Domini adimplebat domum Domini; adeò, vt plena essent omnia maiestate, melodiâ, suauitate & iubilo: ita quoque imaginor, (quamdiu SPECVLIS vtendum est nobis) intrare in gaudium, esse repleri gaudio, interiùs & exteriùs: sicut qui intrant in eiusmodi templum, plenum melodiâ, plenum ornatu, thymiamate fragrans, thure odorifero plenum, omnique repletum decore & gratiâ; necesse est, introëuntes & intrare in medium illorum omnium, & illa similiter vniuersa intrare in ipsos, quâ datur viâ: quæque nimirum per organum suum: dulcem sonum per aures: per oculos amœnum adspectum ibi videndorum: odorem gratissimum per nares: per os verò omnesque corporis meatus & poros, delectabiles aromatum species; & quidquid vllo hominis sensu atque intellectu iucundum & gratum percipi potest.

Tunc enim iuxta Gregorium, ad Domini sui gaudium perfectè intromittitur; quando in æternam illam patriam assumtus, atque Angelorum cœtibus admixtus, sic interiùs gaudet de munere, vt non sit quod exteriùs doleat iam de corruptione. Quid enim, inquit Hieronymus, maius potest dari fideli seruo, quàm esse cum Domino, & videre gaudium ipsius? Dominus namque, iuxta Chrysostomum, per hoc verbum (gaudij nempe) omnem beatitudinem ostendit. Hoc enim, ait Augustinus, erit plenum gaudium nostrum, quo amplius non est: FRVI

DEO,

DEO, TRINITATE; ad cuius imaginem facti ſumus. Hæc, inquam, omnia in præſenti SPECVLO mihi viſa ſum contemplari.

DESIDERIVS.

Quantum equidem exiſtimare poſſum, ô anima, tale quid in æternâ Beatorum gloriâ liceat ſpeculari; ſicque fideles animas in gaudium Domini ſui intrare, vt omnia quoque quæ cæleſtis ſunt beatitudinis & gloriæ intrent in ipſas, & ſit Deus omnia in omnibus. Sed, quis ita ſapiens vt intelligat hæc? Exiſtimabam equidem, vt
Pſ. 72. cognoſcerem hoc: verumtamen labor eſt ante me: donec intrem in ſanctuarium Dei; & intelligam in nouiſſimis eorum: quæ beato fine laborem omnem, exilium, peregrinationem, & lugendam hanc afflictionem incolatus iſtius concludent: poſt quæ læta, luctus non erit ampliùs, nec vllus dolor; ſed gaudium ſine triſtitiâ, bonum citra mali mixturam, regnum pacatum, ſecurum, & æternum; felicitas citra vllam miſeriam; vita beata, mortis & luctus expers; perpetua cum ſanctis angelis choroque cæleſti iubilatio, abſque vllo mœrore: intrabunt Sancti in gaudium, in gloriam, in iubilum, in bonum incomparabile & ſummum; & ipſi pleni hiſce vniuerſis, ſunt ita ſine fine manſuri.

ANIMA.

O mi Frater, vitæque huius fideliſſime comes, & ad beatam illam vitam coniunctiſſime conſpirator, ac DESIDERATOR! Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum. Et quandoquidem vnanimi conſenſu ac ſtudio
in

in hunc ſcopum collimamus: abſit procul ea-
propter, abſit inquam, fratris illius maioris in- *Luc.* 15
grata & obſtinata contemtio, nolentiſque in
domum paternam iubilo plenam intrare faſti-
dium: ſed potiùs feſtinemus ingredi in ſanctã *Hebr.* 4
illam ciuitatem, in illam requiem: Nihilque ſit,
quod nos vllo modo ab hoc conamine rem o-
retur: non caro, non mundus, neque ipſe iuratus
hoſtis ſalutis noſtræ diabolus: ſed, conſtanter,
cum magnâ fiduciâ, ſpe pleni, ac charitate fer-
uentes, nec à dextris nec à ſiniſtris declinantes,
regiâ crucis viâ, Deo duce, procedamus de vir-
tute in virtutem; donec VIDEAMVS DEVM
DEORVM IN SION; hoc enim DESIDE-
RIVM NOSTRVM.

CONCLVSIO,

cum pio ad DEVM, *ad* B. MARIAM VIRGINEM, *& ad* ANGELVM TVTELAREM *Alloquio.*

QVID dicam tibi, Domine Deus, consummato iam tandem SPECVLORVM opusculo? Gratias tibi quidem ingentes ago, quòd qualequale est illud, à te totum profectum sit: at ego, vt quod res est confitear, multùm in memetipso confundor; quòd tam parum, pro meo primo proposito, sim assecutus quod intendebam. Neque tamen id tam quoad SPECVLATIONEM, & scriptum quod tibi, vt par est, acceptum fero; quàm quoad executionem & PRAXIM, quæ meliorem meam operam requirebant. Animus siquidem erat (vt nosti Domine, quia te illum mihi indidisse confido) ita SPECVLORVM istorum naturam, artificium, varietatem, atque vsum, mihi potiùs quàm aliis adumbrare; vt illorum per ordinem contemplatione, sic me iuxta eorumdem consilium & auxilium, interiùs exteriusque compararem, quatenus nihil in me maneret, quod vel diuino tuo conspectui displiceret, vel quemquam proximorum offenderet: iuxta salutare illud Apo-
2. Cor. 8. stoli monitum & exemplum: Prouidemus enim bona, non solùm coram Deo, sed etiam coram hominibus. Hoc inquam propositum: sed, quî praxis respondeat, tu scis Domine, in

in cuius conſpectu vniuerſa ſunt poſita.

Quid igitur dicam, aut quid reſpondebo tibi, dicturo mihi: De ore tuo te iudico, ſerue *Luc. 19*
nequam. Sanguis tuus ſuper caput tuum: os *2 Reg. 8*
enim tuum locutum eſt aduerſum te: dixiſti, & non feciſti. Qui ergo alium doces, teipſum *Rom. 2*
non doces? O Domine, totum verum eſt; & culpam agnoſco. Quia quemadmodum con- *Prou. 6*
funditur fur, quando deprehenditur: ſic confuſus ſum ego, in errore meo tam euidenti deprehenſus. Nam dum per ſingula SPECVLA decurrendo, tandem viſus ſum aliquatenus nubes penetrare & cælum, viſionemque beatificam diuini tui vultus à longè vel attingere vel ſaltem ſalutare (quantum nempe cæcutienti licuit hallucinando palpare, atque aggrauatis auribus haurire, atque muto balbutiente lingua proferre) ecce, vix benè primum & imum huius SPECVLATIONIS ſcalæ gradum, mei ipſius inquam cognitionem, PRACTICÆ vitæ veſtigiis premere cœpi.

Conſideraui quidem omnia SPECVLA: ſed eheu! poſtquam vidi in eis vultum natiuitatis meæ, (vitæ nimirum meæ, quam ab ortu natalis mei in hunc vſque diem deduxi) tam fœdum, tam deformem, tam diſtortum, atque à ſuo prototypo vultus tui degenerantem; erubui quidem, fateor, in memetipſo vehementer, mihíque ipſe diſplicui, & dolui non parum; nam hoc totum tuum fuit: ſed, quoad me, ſtatim abij, & (heu miſerum me!) oblitus ſum, qualis fuerim. Nolo tamen, ô Domine, animum deſpondere; ſed in infinita tua bonitate ſpem collocare.

Scio, quid faciam: ſi modò conſilium meum

tuâ gratiâ, quasi manu opitulante, comitari ac dirigere non graueris: quod te facturum confido, cùm omne bonum à te sumat originem; & nolis mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur & viuat. In primis, hoc faciam, ô clemen-
Gen.20 tissime Domine; MEMINERO ME DEPREHENSVM: & inter tot SPECVLORVM (meliorum potissimè) claritatem, me adhuc in densâ mearum infirmitatum caligine mansisse palpantem. Eapropter, humiliter veniam deprecabor, quòd in terram prostratus facio; atque tali pacto, spem, animum, atque adeò rem ipsam neglectam sum resumturus. Idque hac lege & mente: vt, quod primariâ SPECVLORVM fabricâ ac dispositione me facturum speraram, illud saltem secundariâ eorumdem reuisione resarciam. Et, si sperata non venit ipsimet auctori inter scribendum vtilitas; ei saltem, communis cuiuis lectori, inter legendum proueniat.

Quocircà, piissime Domine, scrutator cordium & informator, ne deneges hanc seruo tuo misericordiam; in quâ solâ spes omnis mihi est reliqua: vt SPECVLA ista frequentiùs pertractando, & defectus proprios videam, visos agnoscam, & agnitos incessanter corrigere studeam: vt corde mundato, & purificatâ mentis intelligentiâ, ad tuæ voluntatis cognitionem magis magisque illuminer; atque ad eamdem opere adimplendam, quàm promptissimè manus & pedes expediam. Cùm autem nihil de meipso, meisque viribus ac conatibus, possim præsumere (nam præter bonam voluntatem, quæ à te quoque venit, nihil in me nisi defe-
ctum

ctum inuenio) in multiplici tuâ gratiâ, ac immensâ bonitate, ſolatium meum omne requieſcit. Tu namque mihi hoc DESIDERIVM tibi placendi ac ſeruiendi tribuiſti; à te quoque virtus perficiendi debet procedere. Teſtis namque es Domine conſcientiæ meæ; quòd per mille tormenta, ipſumque adeò pro te mortis ſupplicium, ſincero videndi te aliquando in gloriâ DESIDERIO, meque ad beatificam illam & peroptatam viſionem præparandi ſtudio, de SPECVLIS iſta concipere cogitarim; ſicut ſpóſa ſe ornat viro ſuo: ſed, ô torporem meum, & inolitam deorſum trahentem, & terrena faciliùs quàm cæleſtia meditantem, conſuetudinem, in alteram mihi quaſi naturam verſam; cùm propria plus ſatis faceſſat negotij!

Quapropter, ô Domine Deus, Creator ac Redemtor meus; qui nihil odiſti eorum quæ feciſti, quique ſolo nutu reſtauras vniuerſa; ſuſcipe pium clientis tui votum, quod non niſi tuæ gloriæ, ſuæque ſalutis augmento concepit: quique dediſti velle, da quoque & perficere: vt in oculis tuis inueniam gratiam in terris, & à tuâ gloriâ non excludar in cælis.

AD BEATAM MARIAM.

AD te quoque, cum quanta poſſum humilitate ac deuotione, me conuerto, ô ſanctiſſima Dei genitrix, virgo MARIA! Ego ſiquidem indignus ſum quem clementiſſimis tuæ pietatis oculis reſpicias: ſed neceſſitates meæ multæ & magnę me compellũt aliunde & foris opem implorare; cùm domi, & à memetipſo

ſim omnis inops auxilij, & conſilij expers: imò, cùm ego ſim mihimetipſi grauis. Et, quò me, poſt Deum, omnis boni auctorem & datorem, pro patrocinio conuertam conſultiùs; quàm ad te matrem gratiæ, matrem miſericordiæ, plenam omni ſolatio ac dulcedine; quæ apud Dominum meum IESVM CHRISTVM, Verbum ex te incarnatum, verbum habes indulgentiæ ac prærogatiuæ ſingularis pleniſſimum? Tu itaque, ô clemens, ô pia, ô dulcis virgo MARIA! ſuccurre nunc mihi miſero & deſolato; vt non confundar, cùm perſpexero in omnibus mandatis Dei, neque reprober à filiis eius.

Compoſui, fateor, mihique ipſi præfixi DVODECIM SPECVLA, quorum adſpectu & maculas mentis cognoſcerem, & illis deterſis nitidior coram Domino meo Rege vniuerſorum, vero Salomone, filio tuo, apparerem; talique modo in ipſius Regni conſortium introirem: &, ecce, æquè deformis, imperfectus, & abominabilis maneo. Videor mihi quidem ſubinde defectus meos videre, præſertim dum SPECVLVM PROPRIÆ VILITATIS, & EXEMPLARE SANCTORVM intueor: ſed non ſolùm non emaculo corrigóve; verumetiam credo, quamplurimas animi maculas me etiam examinatiſſimum fugere, neque vmquam in proprium conſpectum venire. Iſtud autem ſic ſe maximâ veri ſimilitudine habere, hoc mihi argumento perſuadeo; quòd ego quoque (& malè quidem) in aliis aliquando tamquam errata quædam conſidero, quæ ipſimet non ſolùm non agnoſcunt, ſed (quantum ſuomet indicio ſe ipſi produnt) ſibi optimè illa feciſſe vel dixiſſe videntur;

tur;

tur; quod ego quoque, fateor, ita interpretari deberem, etiamsi fortè forent illa non solùm coram Deo, sed etiam coram peritis, reprehensioni obnoxia. Ita vice versâ, non dubito, quin alij quoque in me multa verè improbanda animaduertant; in quibus equidem non solùm nihil culpæ inesse existimo, verumetiam in quibus mihi bellè rem gessisse persuadeo. Ita ecce, SPECVLVM COMPLACENTIÆ omnem iudicij boni ordinem in nobis inuertit: quod vtinam non singulis momentis, singulis saltem rebus agendis, & obeundis muneribus, vsu veniat.

Hanc igitur, ô Domina mea, sancta MARIA, mihi ab vnigenito tuo IESV CHRISTO, omnis gratiæ fonte, gratiam impetra; (quid enim negabit tibi?) vt illo oculorum acumine, quo in aliorum mores tam cerno acutùm, proprios defectus expendam, deprehensos agnoscã, & agnitos oderim: vt, quod in me, propter Domini mei amorem, odi; eâdem Dei gratiâ adiuuante fideliter corrigam. Hæc autem tria SPECVLORVM istorum adminiculo consequi, tuâ intercessione, desiderem: vt in primis salutis sim propriæ studiosus amator & obseruator: tum vt in proximi quoque salutem assiduâ flagrem charitate: postremò verò (quod tamen caput est) vt Dominum Deum in conspectu meo habeam semper, eique verâ dilectione adhæream: vt hîc ipsi coniunctus per gratiam, in cælis eidem aliquando inhærescam per gloriam: te verò, ô Domina mea MARIA, pro tali tantoque obsequio & beneficio, dignâ semper reuerear veneratione.

AD ANGELVM TVTELAREM.

TVque beate ſpiritus, Angele, mihi diuina diſpẽſatione ac benignitate cuſtos deputate; hac in curâ ac ſollicitudine meâ, mihi quæſo ſpecialiter auxiliari digneris. Scio, atq. confiteor; ingratitudo erga te mea, non hanc quam modò depoſco, meretur gratiam: verumtamen, quid neceſſitas in quâ conſtitutus ſum poſtulet, potiùs quæſo conſidera, quàm quid mea indignitas mereatur. Et quidem, te conſule, duce, atque adiutore, ſpero in poſterum meliora me ſectaturum; daturumque operam, vt conatus meus meliùs tuæ curæ reſpondeat.

Oro igitur te per illum, quem habetis omnes angelici ſpiritus, ciueſque cælici, erga genus noſtrum, affectum, ardentemque charitatem; vt hoc mihi cæleſte donum te ſatagente donetur, quatenus hiſce SPECVLIS, ſic à me digeſtis in ordinem, ipſemet taliter vti queam, vt vitiis & defectibus propriis detectis ac deprehenſis, non ceſſem, donec exterminentur. Vt te inſti-
Pſ. 17. gante, adiuuante, & mecum contra nocentes & aduerſantes mihi depugnante, dicam: Perſequar inimicos meos, & comprehendam illos: & non conuertar, donec deficiant. Confringam illos, nec poterunt ſtare; cadent ſubtus
Ioſ. 10. pedes meos. Vt inſtar Ioſue, quinque ſenſibus meis (ceu quinque regibus, vitiorum cunctorum exercitus ductoribus) ſubſtratis, trium-
Apoc. 2 phem: vincentique detur manna abſconditum, & nomen nouum: quod nemo ſcit, niſi qui accipit: vt SPECVLATORES facti gloriæ Dei, tecum in æternum collætemur. Amen.

INDEX

INDEX RERVM.

A

B

Con-

D

E

Esther,

H

I

Ira

Manum

N

Q

R

S

ERRATA.

Pag. 3.	*lin.* 3. *à fine*	adiutor	*lege*	auditor
Pag. 9.	*lin.* 6.	optatim		optatum
Pag. 67.	*lin.* 3. *à fine*	iniuſtus		iuſtus
Pag. 84.	*lin.* 13.	frater		fratres
Pag. 116.	*lin* 18.	opponitu		opponitur
Pag. 134.	*lin.* 2.	humilis		humilitatis

APPROBATIO.

HÆc Specula R. Patris Ioannis Dauid Societatis Iesv Presbyteri nihil habent contrarium noſtræ Religioni Catholicæ: ſed plurimum adiumenti adferunt iis qui Deo in perpetuum perfrui optauerint. Digna igitur iudico vt in publicum diuulgentur. II. Nouembris, M. DC. IX.

Egbertus Spitholdius S.T. L. Canonicus & Plebanus Antuerpienſis.

SVMMA PRIVILEGII.

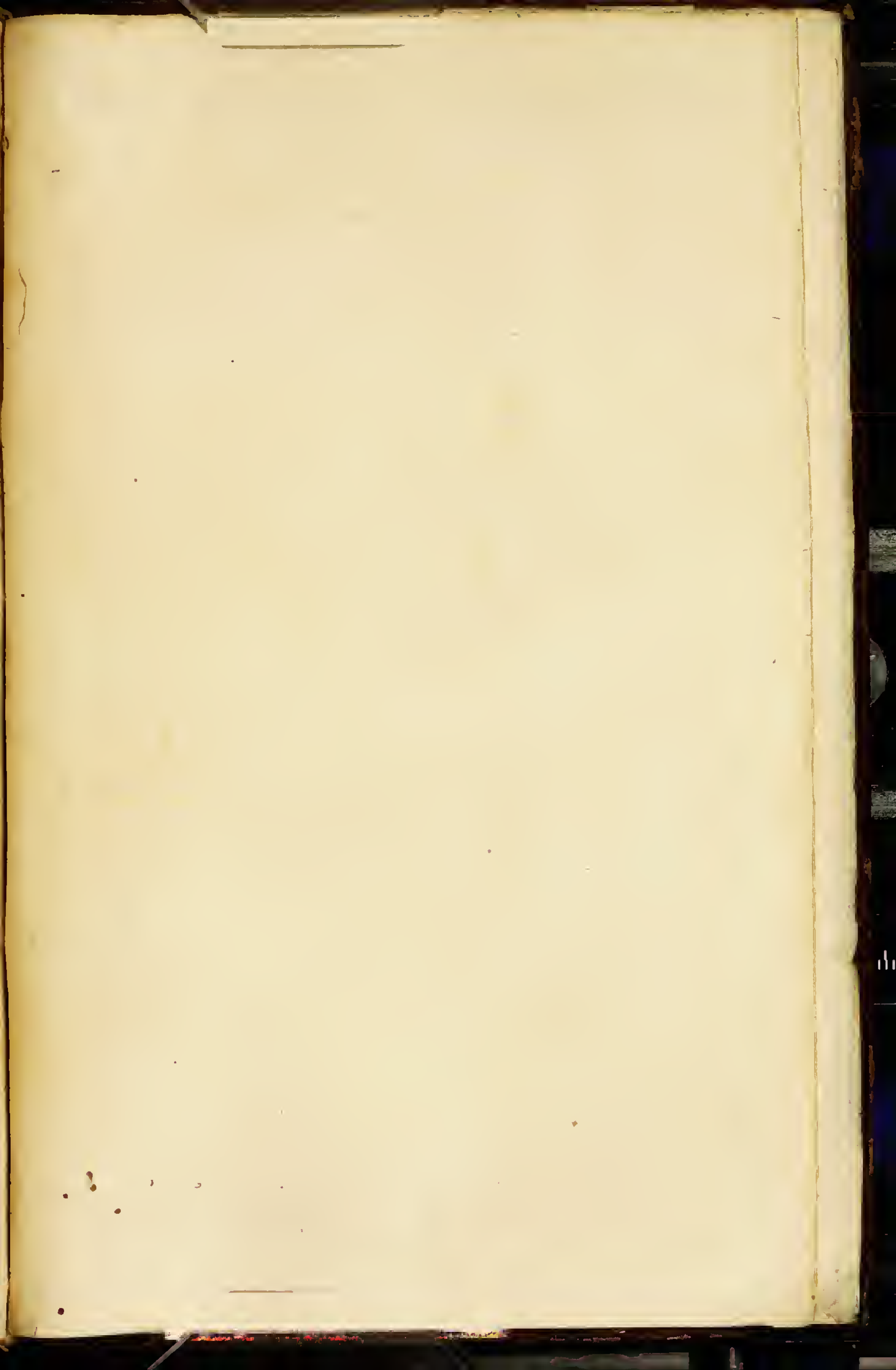
ALberti et Isabellæ Claræ Evgeniæ, Archiducum Auſtriæ, Ducum Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Sereniſſimorum Belgicæ Principum Priuilegio cautum eſt; nequis *Duodecim Specula Deum aliquando videre deſideranti concinnata, Auctore P. Ioanne Dauid Soc.* Iesv *Sacerdote*, præter voluntatem Ioannis Moreti, Typographi Antuerpienſis, intra octennium vllo modo imprimat, aut alibi impreſſa, in has inferioris Germaniæ ditiones importet, venaliáve habeat. Qui ſecùs faxit, confiſcatione librorum, & aliâ graui pœnâ mulctabitur: vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ XVI. Ianuarij, M. DC. X.

Signat.

N. Lombaerts

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
APVD IOANNEM MORETVM.
M. DC. X.

ABORE.
ET, CONSTANTIA.

c e B

picked
ML
10/4/08

